

**TRT REPERTUVARINDAKİ MUŞ VE
BAYBURT TÜRKÜLERİNİN ŞEKİL VE MUHTEVA
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Mebure ANILAN YASAN

**2021
YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI**

**Danışman
Doç. Dr. Türkan GÖZÜTOK**

**TRT REPERTUVARINDAKİ MUŞ VE BAYBURT TÜRKÜLERİNİN
ŞEKİL VE MUHTEVA AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Mebure ANILAN YASAN

T.C.

Karabük Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında

Yüksek Lisans Tezi Olarak Hazırlanmıştır

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Türkan GÖZÜTOK

KARABÜK

2021

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	7
DOĞRULUK BEYANI	8
ÖN SÖZ	9
ÖZET	11
ABSTRACT.....	13
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	15
ARCHIVE RECORD INFORMATION	16
ARAŞTIRMANIN KONUSU	17
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	17
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	17
KISALTMALAR	19
1. BÖLÜM	20
1.1. Türkü Kavramı Hakkında Genel Bilgiler	20
1.2. Türk Kültüründe Türkünün Önemi	21
1.3. Türkülerde Şekil Yapı ve Konu	23
1.3.1. Ezgilerine Göre Türküler	23
1.3.2. Yapılarına Göre Türküler	23
1.3.3. Aruzlu Türküler	24
1.3.3.1. Divan	24
1.3.3.2. Selis	25
1.3.3.3. Semai.....	25
1.3.3.4. Kalenderi	25
1.3.3.5. Satranç.....	26
1.3.3.6. Vezn-i Aher	26
1.3.4. Konularına Göre Türküler.....	27
1.4. Türkülerde Ahenk Unsurları.....	27
1.4.1. Ölçü Çeşitleri	27
1.4.2. Uyak.....	27
2. BÖLÜM	29
2.1. Muş'un Coğrafi ve Kültürel Yapısı.....	29

2.2. Muş Yöresine Ait Trt Repertuarında Bulunan Türküler	31
2.3. Trt Reperttuvarında Bulunan Muş Türkülerinin Dil ve Şekil İncelemesi	32
2.3.1. Açıldı Laleler Güller	32
2.3.2. Atım Atım Kır Atım	34
2.3.3. Dağlarda Meşelerde	36
2.3.4. Değirmenin Bendine.....	37
2.3.5. Evleri Var Hane Hane.....	38
2.3.6. Garşıda Gıza Gurban.....	40
2.3.7. Gülli Hamamın Üstüyem	42
2.3.8. Havada Bulut Yok Bu Ne Dumandır (Yemen Türküsü).....	44
2.3.9. Kaleden Kaleye Ben Gördüm Onu	46
2.3.10. Kalenin Bedenleri	47
2.3.11. Mektebin Bacaları	49
2.3.12. Muş'un Etrafında Fesli Gezerim.....	50
2.4. Trt Repertuarında Bulunan Muş Türkülerinin Muhteva Bakımından İncelemesi.....	52
2.4.1. Açılmış Laleler Güller (Muş Ovası).....	56
2.4.1.1. Açılmış Laleler Güller (Muş Ovası) Türküsünün Hikâyesi.....	56
2.4.1.2. Türkünün İçeriğinde Görünen Unsurlar	57
2.4.2. Atım Atım Kır Atım	60
2.4.2.1. Atım Atım Kır Atım Türküsünün Genel Çerçevesi	60
2.4.2.2. Atım Atım Kır Atım Türküsünde Yer Alan Unsurlar	60
2.4.3. Dağlarda Meşelerde	61
2.4.3.1. Dağlarda Meşelerde Türküsünde Bulunan Unsurlar	61
2.4.4. Değirmen Bendine	62
2.4.4.1. Değirmen Bendine Türküsünde Bulunan Unsurlar	62
2.4.5. Evleri Var Hane Hane.....	63
2.4.5.1. Evleri Var Hane Hane Türküsünde Bulunan Unsurlar.....	63
2.4.6. Garşıda Gıza Gurban.....	63
2.4.6.1. Garşıda Gıza Gurban Türküsünde Bulunan Unsurlar.....	64
2.4.7. Güllü Hamamın Üstüyem	65
2.4.7.1. Güllü Hamamın Üstüyem Türküsünde Bulunan Unsurlar	65
2.4.8. Havada Bulut Yok (Yemen Türküsü)	66

2.4.8.1. Havada Bulut Yok Türküsünde Bulunan Unsurlar	66
2.4.9. Kaleden Kaleye Ben Gördüm Onu	68
2.4.10. Kalenin Bedenleri	69
2.4.10.1. Kalenin Bedenleri Türküsünde Bulunan Unsurlar	69
2.4.11. Mektebin Bacaları	69
2.4.11.1. Mektebin Bacaları Türküsünde Bulunan Unsurlar	70
2.4.12. Muş'un Etrafında Fesli Gezerim	70
2.4.12.1. Muş'un Etrafında Fesli Gezerim Türküsünde Bulunan Unsurlar.....	71
3. BÖLÜM	72
3.1. Bayburt'un Coğrafi ve Kültürel Yapısı	72
3.2. Trt Reperttuvarında Bulunan Bayburt Türküleri	73
3.3. Trt Reperttuvarında Bulunan Bayburt Uzun Havaları	75
3.4. Trt Reperttuvarında Bulunan Bayburt Türkülerinin Dil Ve Şekil İncelemesi.....	75
3.4.1. Al Çuha Mavi Çuha	75
3.4.2. Arpalar Orak Oldu	77
3.4.3. Ay Doğar Ayistandan.....	80
3.4.4. Baba Ben Dervişmiyem.....	82
3.4.5. Bacadan Aşıyor Ayvanın Dalı	84
3.4.6. Bayburt'un İnce Yolunda	86
3.4.7. Bayburt Dağlarında Tabakam Kaldı	87
3.4.8. Bebeğin Beşiği Çamdan	89
3.4.9. Ben Feleği Gördüm Taştan İnerken	91
3.4.10. Bir Sandığım Vardır Sırmadan Telden.....	92
3.4.11. Bugün Bizde Düğün Var	95
3.4.12. Bugün Günlerden Cumadır Cuma-1.....	96
3.4.13. Bugün Günlerden Cumadır Cuma-2.....	97
3.4.14. Bugün Günlerden Cumadır Cuma-3.....	99
3.4.15. Çini Bilezik Kolunda	100
3.4.16. Deli Kız Sinin Geliyor	102
3.4.17. Dur Yerinde Hanım Dur Yerinde.....	104
3.4.18. Dünürçüler Geldiler	105

3.4.19. Evlerinin Önü Yonca.....	107
3.4.20. Ey Gül Dalı.....	109
3.4.21. Geydim Çarıklarımı	111
3.4.22. Giderim Yolum Dağdır	113
3.4.23. Guş Gayadan Seslenir (Can Maral Can)	115
3.4.24. Gül Koydum Gül Tasına.....	116
3.4.25. Güzel Al Giyinmiş	118
3.4.26. Güzel Vasfeyleyim Hâllerin Senin	119
3.4.27. Kara Basma İz Olur	121
3.4.28. Karanfil Eker Misin?	123
3.4.29. Karşiki Tarlada Herg Eden Oğlan	126
3.4.30. Koçları Vurdum Deriye	127
3.4.31. Köprünün Altı Diken	129
3.4.32. Kuşburnu Derde Derman	131
3.4.33. Küp Dibinde Pastırma	133
3.4.34. Mendilinde Kar Getir	134
3.4.35. Örene Bak Örene.....	136
3.4.36. Sallandım Girdim Bağa	137
3.4.37. Sarı Kavun Dilimi.....	138
3.4.38. Söyleyim Bayburt'un Vasfı Hâlini	140
3.4.39. Vardım Ki Yurdundan Ayağ Göçürmüş.....	142
3.4.40. Yılan İnceden Öter	145
3.5. Trt Repertuarında Bulunan Bayburt Türkülerinin Muhteva Bakımından İncelemesi.....	146
3.5.1. Al Çuha Mavi Çuha	152
3.5.1.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	152
3.5.2. Arpalar Orak Oldu	153
3.5.2.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	153
3.5.3. Ay Doğar Ayistan'dan.....	154
3.5.3.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	154
3.5.4. Baba Ben Dervişmiyim.....	154
3.5.4.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar.....	154
3.5.5. Bacadan Aşıyor Ayvanın Dalı	155

3.5.5.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	155
3.5.6. BAYBURT'UN İNCE YOLUNDA	156
3.5.6.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	156
3.5.7. Bayburt Dağlarında Tabakam Kaldı	157
3.5.7.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	157
3.5.8. BEBEĞİN BEŞİĞİ ÇAMDAN.....	159
3.5.8.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	159
3.5.9. Ben Feleği Gördüm Taştan İnerken	159
3.5.9.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	159
3.5.10. Bir Sandığım Vardır Sırmadan Telden.....	160
3.5.10.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	160
3.5.11. BUGÜN BİZDE DÜĞÜN VAR.....	162
3.5.11.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar.....	162
3.5.12. Bugün Günlerden Cumadır Cuma	163
3.5.12.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	163
3.5.15. Çini Bilezik Kolunda	165
3.5.15.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	165
3.5.16. Deli Kız Sinin Geliyor	165
3.5.16.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	165
3.5.17. DUR YERİNDE HANIM DUR YERİNDE.....	166
3.5.17.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	166
3.5.18. Dünürçüler Geldiler	166
3.5.18.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	166
3.5.19. Evlerinin Önü Yonca.....	167
3.5.19.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	167
3.5.20. Ey Gül Dalı Gül Dalı	167
3.5.20.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	167
3.5.21. Geydim Çarıklarımı	168
3.5.21.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	168
3.5.22. Giderim Yolum Dağdır	169
3.5.22.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	169
3.5.23. Guş Gayadan Seslenir (Can Maral Can)	169
3.5.23.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	169

3.5.24. Gül Koydum Gül Tasına.....	170
3.5.24.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	170
3.5.25. Güzel Al Giyinmiş	171
3.5.25.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	171
3.5.26. Güzel Vasfeyleyim Hallerin Senin	171
3.5.26.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	171
3.5.27. Kara Basma İz Olur	171
3.5.28. Karanfil Eker misin?.....	172
3.5.28.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	172
3.5.29. Karşiki Tarlada Herg Eden Oğlan	172
3.5.29.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	172
3.5.30. Koçları Vurdum Deriye	172
3.5.31. Köprünün Altı Diken	173
3.5.31.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	173
3.5.32. Kuşburnu Derde Derman	173
3.5.32.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	173
3.5.33. Küp Dibinde Pastırma	174
3.5.33.1 Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	174
3.5.34. Mendilinde Kar Getir	174
3.5.34.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	174
3.5.34.1.1. Mendil	174
3.5.35. Örene Bak Örene.....	175
3.5.35.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar	175
3.5.36. Sallandım Girdim Bağa	175
3.5.37. Sarı Kavun Dilimi.....	175
3.5.38. Söyleyim Bayburt'un Vasfı Halini	175
3.5.39. Vardım Ki Yurdundan Ayağ Göçürmüş.....	176
3.5.40. Yılan İnceden Öter	176
SONUÇ	177
EKLER	180
KAYNAKÇA.....	238
ÖZGEÇMİŞ	243

TEZ ONAY SAYFASI

Mebure ANILAN YASAN tarafından hazırlanan “TRT REPERTUVARINDAKİ MUŞ VE BAYBURT TÜRKÜLERİNİN ŞEKİL VE MUHTEVA AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ ” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Türkan GÖZÜTOK

.....

Tez Danışmanı, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği ile Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 24.02.2021

Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Doç. Dr. Türkan GÖZÜTOK (KBÜ)

.....

Üye : Doç. Dr. Enver KAPAĞAN (BAİBÜ)

.....

Üye : Doç. Dr. Cıldız İSMAİLOVA (KBÜ)

.....

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile Yüksek Lisans Tezi derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Hasan SOLMAZ

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans/Doktora tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntıların intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlakî ve hukukî tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Mebure ANILAN YASAN

İmza:

ÖN SÖZ

Kültürel mirasları yüzyıllarca bünyesinde barındıran Anadolu'nun yaşattıklarından biri de yörelere ait türküleridir. İlk önce sözlü olarak meydana gelmiş olan, daha sonra yazıya geçirilen türkülerin hepsi birer değerdir. Bu değerler oluştukları toplulukların özünü yansıtır. Yaşayan bir canlı olan kültürün farklı bir parçasını meydana getirirler. Halkın gelenek göreneklerini, yaşayış tarzlarını, giyecek ve yiyeceklerini; acılarını, mutluluklarını, savaş ve barışları kısaca insanı var eden bütün öğeleri içinde yaşatmışlardır. İnsanların kültürünü en iyi yansıtan nazım türlerinin başında yer alan türküler sadece insanı konu almaz, bunun yanında doğayı, hayvanları, afetleri, şenlikleri ve daha pek çok konuyu anlatmışlardır. Farklı şekillerde ve farklı usullerde söylenmişler, isimleri farklı farklı verilmiş lakin hepsi de içinde kültürü yaşatmışlardır.

Bu tezde Türk halk kültüründe varlığını sürdüren ve TRT repertuarında yerini almış Muş ve Bayburt illerinin türkülerini incelenmiştir. Çalışma üç bölüme ayrılmıştır.

Çalışmanın Birinci Bölümünde; türkü kavramı, anlamı ve kültür hakkındaki önemine değinilmiştir. Türkü hakkında dile getirilmiş olan farklı açıklamalara da ayrıca yer verilmiştir.

Tezin İkinci Bölümünde; ilk olarak Muş ilinin genel tarihî ve coğrafi konumu hakkında bilgi verilmiş ve TRT repertuarında yer alan türkülerini öncelikle şekil açısından daha sonra muhteva bakımından incelenmiştir.

Üçüncü Bölümünde; Bayburt ili hakkında genel bilgi verilmiş olup, Bayburt ilinin TRT repertuarında yer alan türkülerinin öncelikle şekil incelemesi yapıldıktan sonra muhteva bakımından incelemesi yapılmıştır.

Sonuç bölümünde türkülerden tespit edilen çıkarımlara yer verilmiştir. Tezde ele alınmış türkülerin tamamının notaları ekte verilmiştir.

Bu çalışmada incelenen her türkü ayrı ayrı ele alınmıştır. Öncelikle Muş ve Bayburt illerinin TRT repertuarında yer alan türkülerini ayrı ayrı incelenip genel öğeleri, türkülerde kullanılan unsurları hakkında bilgiler verilmiştir. Daha sonra

türküye hayat veren önemli unsurları hem türkünün içeriğindeki kullanımını hem de bu unsurların genel kullanımları hakkında incelemeler yapılmaya çalışılmıştır. Türkülerin şekil bakımından incelemesi yine her türkünün kendi adı altında yer almaktadır.

Türkünün tanımı yapıldıktan sonra türkünün konuları, oluşum biçimleri, şekilleri hakkında genel bilgilere de yer verilmiştir. Şekil ve muhteva kısmı bu hususlar dikkate alınarak incelenmeye çalışılmıştır.

Karabük Üniversitesi'nde aldığım Lisansüstü öğretimim boyunca yardımlarını esirgemeyen tez danışmanlığımı üstlenip tezin her aşamasını planlayan ve takip eden önceki danışmanım Doç. Dr. Enver KAPAĞAN'a, çalışmam boyunca desteğini esirgemeyen hocam Doç. Dr. Mustafa KUNDAKÇI'ya, tezin bitimi aşamasında danışmanlığımı üstlenen yeni danışmanım; Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı Doç. Dr. Türkan GÖZÜTOK'a şükranlarımı borç bilirim. Ayrıca daima yanımda hissettiğim kıymetli A. SAĞLAM'a, hayatım boyunca her konuda bana destek olan değerli babam Ramazan ANILAN'a, canım annem Sare ANILAN'a, sevgili eşim İkbal YASAN'a teşekkür ederim.

ÖZET

TRT Repertuvarında bulunan Muş ve Bayburt türkülerinin şekil ve muhtevası üzerine yapılan bu çalışma, genel kapsamda türkülerin şekil ve muhtevasına dayanmaktadır. Aynı zamanda türkülerin daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla türkünün tanımı ve kültüre etkisi gibi hususlara değinilmiş, sonra incelenen türkülerin yörelerinin coğrafi yapısı ve kültürel özellikleri hakkında bilgiler verilmiş, ardından da çalışmada yer alan türküler üzerinde titizlikle çalışılmıştır. Tezde bulunan türküler yörelerine göre gruplandırılarak her türkü ait olduğu şehrin alt başlığında değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın temelini genel anlamda Muş ve Bayburt iline ait TRT repertuvarında yer alan türküler oluşturmaktadır. Türküler dil-biçim ve içerik özellikleri olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir.

Çalışmada, Muş iline ait TRT repertuvarında derlenmiş olan 12 tane türkü ve Bayburt iline ait, TRT repertuvarında mevcut olan 40 türkü ile 5 oyun havası tespit edilmiş ve tezde yer alan türküler ayrı ayrı incelenmiştir. Türkülerin biçim özelliklerinde; ölçü, kafiye, redif ve söz sanatları açısından değerlendirilirken içerikte ise; türkülerin hikâyelerine, konularına, kullanılan hayvan ve bitki adlarına, insan isimlerine, dini motiflere, türkülerde geçen mekân adlarına, eşya isimlerine ve kültürel motiflere yer verilmiştir.

Türkülerin notaları tezin "Ek" kısmında verilmiştir. Ayrıca, sözleri bulunmayan sadece notaları bulunan oyun havalarının notaları ekler kısmında yer almaktadır.

Muş iline ait türküler genel olarak tabiat ağırlıklı konuları işlemiştir. Tam kafiye ve zengin kafiye sıkça kullanılmıştır. Teşbih, teşhis ve mübalağa sanatlarının türkülerde en sık kullanılan söz sanatları olduğu tespit edilmiştir.

Bayburt iline ait türküler incelendiğinde, konuların daha çok aşk, sevda ve vatan üzerine olduğu tespit edilmiştir. Yarım kafiye, tam kafiye, zengin kafiye ve

cinaslı kafiye çeşitlerinin her birine yer verildiğini saptanmıştır. Tekrir, teşbih, mübalağa sanatlarına sıkça yer verilmiştir.

İncelenen türküler ait oldukları ilin kültürel yapısını aktarmada önemli bir folklorik tür olarak görülmektedir. Türküler unutulmaya yüz tutmuş gelenek-göreneklere çatı olan, ele alınan illerin kültürel zenginliklerini içinde yaşatan bir türdür. Yaşattıkları değerler ile birer hazine görevi görürler ve gelecek nesillere kültürel değerleri aktarmada çok önemli bir araç olarak görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Bayburt, Muş, muhteva, oyun havası, türkü, TRT, şekil.

ABSTRACT

This study which is on the form and content of Muş and Bayburt folk songs in TRT repertoire is based on the form and content of folk songs in general. At the same time, in order to understand folk songs better, issues such as the definition of folk songs and its effect on culture were mentioned. Information about the geographical structure and cultural characteristics of the regions of the examined folk songs was given. After that, the folk songs in the study were studied carefully. The folk songs in the thesis are grouped according to their regions and each folk song takes place under the subtitle of the city to which it belongs.

The basis of this study is the elements that compose the folk songs in the TRT repertoire of Muş and Bayburt provinces and the syllable measure of the folk songs, rhyme, repeated voice and the art of speech.

In the study, 12 folk songs compiled in the TRT repertoire of Muş province and 40 folk songs available in the TRT repertoire of Bayburt province and 5 plays were identified and the folk songs identified in the thesis were examined separately. In the form features of folk songs; measure, rhyme, redif and word arts are evaluated in terms of content; folk songs stories, subjects, animal and plant names used, human names, religious motifs, place names in folk songs, item names and cultural motifs are included.

The notes of the folk songs are given in the "Annex" section of the thesis. In addition, the notes of the game airs, which have only notes that do not have lyrics, are included in the inserts section.

Folk songs belonging to Muş province generally dealt with nature-weighted issues. Full rhyme and rich rhyme were frequently used. It has been found that the arts of taşbih, diagnosis and Exchange are the most commonly used verbal arts in folk songs.

When the folk songs of Bayburt province were examined, it was determined that the subjects were more about love-love and Homeland. Half rhyme, full rhyme, rich rhyme and pun rhyme varieties were found to be included in each. The arts of repetition, taşbih, and Exchange are frequently included.

The studied folk songs are seen as an important folkloric genre in conveying the cultural structure of the province to which they belong. Folk songs, which are the roof of traditions and customs that have been forgotten, are a kind of living in the cultural riches of the provinces that have been addressed. They serve as a treasure with the values they live in and it is seen as a very important tool in transferring cultural values to future generations.

Key Words: Bayburt, concert, folk, form, Muş, song, TRT, traditional dance music.

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	TRT Repertuarındaki Muş ve Bayburt Türkülerinin Şekil ve Muhteva Açısından Değerlendirilmesi
Tezin Yazarı	Mebure ANILAN YASAN
Tezin Danışmanı	Doç.Dr. Türkan GÖZÜTOK
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	24.02.2021
Tezin Alanı	Türk Dili ve Edebiyatı
Tezin Yeri	KBÜ/LEE
Tezin Sayfa Sayısı	243
Anahtar Kelimeler	Muş, Bayburt, TRT, türkü, oyun havası, şekil, muhteva

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	Form of Muş and Bayburt Folk Songs In The TRT Repertoire and Assessment in Terms of Content
Author of the Thesis	Mebure ANILAN YASAN
Advisor of the Thesis	Doç.Dr. Türkan GÖZÜTOK
Status of the Thesis	Master's Degree
Date of the Thesis	24.01.2021
Field of the Thesis	Turkish Language and Literature
Place of the Thesis	KBU/LEE
Total Page Number	243
Keywords	Muş Bayburt, TRT, folk, song, traditional dance music, form and concert.

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Bu çalışmada; TRT repertuarında bulunan Muş ve Bayburt türküleri dil-şekil ve muhteva bakımından ele alınmıştır. Gerek Muş ili gerekse Bayburt ili tarihi ve kültürel olarak önemli bir yere sahiptir. Sözlü halk kültüründe yer alan türküleri de içinde yaşatan bu iki medeniyet şehri hakkında pek çok çalışma bulunmaktadır. Lakin söz konusu şehirlerin TRT repertuarındaki bütün türkülerinin dil, şekil ve muhteva incelemesi bulunmamaktadır. Bu çalışmada Muş iline ait on iki türkü ve Bayburt iline ait kırk türkü, beş oyun havası incelenmiş, bilimsel bir yöntem çerçevesinde ve akademik bir kaygı ile hazırlanan çalışmada bu eksikliği bir nebze olsun gidermek amaçlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Sürekli değişen ve yeniliklerle karşı karşıya kalan dünya zamanla eski değerleri yok etmektedir. Kültürel değerler insanlığın en önemli miraslarından. Değişen ve gelişen bu ortamda kültürel değerleri korumak her geçen gün daha da zorlaşmaktadır. Folklorik değerlerden biri olan türküler, milletin çoğu özelliğini yansıtmaktadır.

Köklü bir geçmişe sahip olan Muş ve Bayburt illerinin TRT repertuarı bünyesinde olan türküleri; bu illere ait olan gelenek görenekleri, hayat tarzlarını, inanışları, vb. pek çok unsuru içinde barındırmaktadır. Kültürel değerlerin aktarılmasında önemli bir yere sahip olan türküleri yaşatmak, gelecek kuşaklara aktarmak amacı bu tezin yazılış sebeplerindedir.

Muş ve Bayburt illerinin TRT repertuarında yer alan türküleri tespit edilerek bilimsel bir yol izlenilerek incelemek çalışmadaki temel amaçtır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Yapılan çalışmada öncelikle TRT THM Repertuarı taranarak Muş ve Bayburt illerinin repertuarda olan türkülerine erişilmiştir. Muş iline ait 12 türküye ulaşılırken Bayburt iline ait ise 40 türkü ve 5 oyun havası tespit edilmiştir. Tespit edilen türküler öncelikle dil ve şekil açısından incelenmiş, ardından muhtevası irdelenmiştir. Çalışma boyunca türkü hususunda ve Muş ve Bayburt illeri hakkında yapılan çalışmalar ve kaynaklar incelenerek en doğru şekilde gelecek nesillere aktarılacak amacıyla

araştırmanın yöntemi titizlikle yürütölmeye çalışılmıştır. Söz konusu olan türkülerin notaları TRT Repertuvarından erişilerek çalışmanın sonuna eklenmiştir.

KISALTMALAR

ARŞ	: Araştırma
B	: Bilimler
C	: Cilt
ÇEV	: Çevirmen
ED.	: Edebiyat
FAK	: Fakóltesi
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
KM	: Kilometre
MÜD	: Müdürlüğü
S	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
THM	: Türk Halk Müziğı
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
VS	: Vesaire
VB	: Ve Benzeri
Yay	: Yayınları

1. BÖLÜM

1.1. Türkü Kavramı Hakkında Genel Bilgiler

Halkın ruhuna işlemiş olan her türlü olayı kendine has bir biçimde anlatan ezgilerle söylenen halk edebiyatı türüne ‘türkü’ denir. Geçmişten bugüne kadar insanların yüreklerinde taşıdıklarını bizlere anlatan türküler kimi zaman ağlatmış kimi zaman ise eğlendirmişlerdir. Halka ait olan duygu ve düşünceleri yansıtan türkülerin birçoğu anonim olup kime ait oldukları tam olarak tespit edilememiştir. Bu günlere dillerden dillere dolaşarak gelen türkülerin bir süre sonra yakıcılarının kim olduğu unutulmuştur. Türlü çalgılarla söylenen türkülerin büyük kısmının hangi yörede söyleniyor ise oraya ait belli başlı bir hikâyesi olduğu bilinmektedir. Birden fazla yörede söylenen türkülerin hikâyelerinde ve ezgilerinde değişiklik gösterdiği de görülmektedir. Varyantlarında görülen değişiklik dillendirildiği yörenin sosyal ve ekonomik şartlarına bağlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Sonuçta bir şekilde yaşanılanlar dile getirilir ve halkın ortak mirası şekline dönüşür.

Terim olarak türküyü ele alındığında, Türk sözcüğünden türediği ve Türk’e özgü anlamına geldiği bilinmektedir. Şemseddin Sami türküyü, “Türlere mahsus lahinde (ahenkli) şarkı”; M. Fuad Köprülü “Türlere mahsus bir beste ile söylenen halk şarkısı”; Ahmet Talat Onay “Türlere mahsus lahine (ahenk) ile söylenen şarkılar” olarak tanımlamışlardır. (Uğurlu, 2009, s.129).

Arat, türkünün muhafaza edilmiş iki anlamının Divanü Lügati't-Türk'te bulunduğunu ifade eder. Buna göre yır koş- 'koşma, türkü düzmek', yır 'gazel, ır', yır yırla- 'ır, şarkı söylemek', yırla- 'ır ırlamak', ır 'yır', anlamında verilmiştir.

Şemseddîn Sâmi, türkü sözcüğünü Kâmus-ı Türkî’de “Türlere mahsus şarkı” şeklinde tanımlamıştır (Sâmi, 1989, s.400).

“Türkü” teriminden söz eden ve bugün için bilinen ilk yazılı metin 15. yüzyılın ünlü dil ve edebiyatçısı Alî Şîr Nevâyî’ye aittir. Alî Şîr Nevâyî *Mîzânu'l-Evzân* (*Vezinlerin Terazisi*) adlı eserinde “Türkî” terimine yer vermektedir:

Ve yine bir şarkı türüdür ki ona Türkî denmektedir ve bu söz ona alem olmuştur. O haddinden fazla beğenilen ve ruha ferahlık veren, zevk u safâya düşkün

kimselere faydalı ve meclisleri süsleyici bir şarkı türüdür; şöyle ki bu türü güzel söyleyen kimseleri sultanlar himaye eder, “Turkî-gûy” lakabı ile meşhurdurlar. Bu da Remel-i müsemmen-i mahzûf vezninde tertip edilir (Nevâyî, 1993, s.118).

Türkü sözü, Türk boylarında farklı kelimelerle telaffuz edilmektedir: Türküye Azeri Türkleri; mahnı, Başkurtlar; halk yırı, Kazaklar; türki, türük halik ânı, Kırgızlar; eldik ır, türkü, Özbekler; türki, halk koşığı, Tatarlar; halık cırı, Türkmenler; halk aydını, Uygur Türkleri de nahşa, koça nahşisi demektedir (Ercilesun, 1991, 908-909).

Türkülerdeki dil, uygarlıkların zenginliğini, büyüklüğünü ve saygınlığını gösterir. Binlerce yıllık bir süreçte meydana gelen, saf fakat alımlı, damıtılmış, rafine, insanoğlunda bulunan her duygu ve düşünceyi öz ve bir o kadar da anlamlı biçimde anlatabilen bir dildir (Küçükbezirci, 2006, 11-12). Bu dil halk tarafından oluşturulmuştur. İnce ince işlenen türkülerin dili her yöreye ait farklı ve o bölgeye hastır. Lakin baktığımızda Anadolu'nun acısı da mutluluğu da aynıdır ve her yöre kendi telleri içinde aynı duyguları dile getirmişlerdir. Zaman içinde türküler küreselleşmeden dolayı belli ölçüde değişimlere uğramışlardır ama bunun amacı çağdaşlaşmaya ayak uydurarak yorumlandığı söylenebilir.

Türkü, kendine özgü farklı ezgilerle dillendirilen, anonim halk edebiyatı içinde yer alan nazım biçimi ve türüdür. Halk edebiyatı nazım türleri, anonim halk şiirleri ve âşık şiirleri olmak üzere ikiye ayrılır. Anonim halk şiirlerinin kim tarafından söylendikleri bilinmez. Türkü dağarcığı, anonim halk şiirlerini içerdiği gibi, söyleneni bilinen halk şiiri biçimine de dâhildir. Bu nedenle, Türk halk edebiyatının en zengin alanıdır. Anonim halk şiirinde geniş bir alanı sahip olan türküyü diğer türlerden ayıran üç ana özellik ortaya çıkmaktadır (Kıraç, 2013, 100).

- Türkülerin kendilerine özgü ezgileri vardır.
- Türküler çoğunlukla anonimdir. Yani söyleyeni belli değildir.
- Türkülerin büyük çoğunluğu kavuştaklıdır. Yani nakaratlıdır.

1.2. Türk Kültüründe Türkünün Önemi

Türküler halka ait olan dili, dini, gelenek-görenekleri; yaşadığımız mutluluk, sevinç, acı, hüznün savaş gibi milletin özünü oluşturan her unsuru içerisinde

barındırmaktadır. İncelendiğinde her türkünün bir yazılış nedeni bir hikâyesi vardır. Yörelere göre değişiklik gösteren türküler kimi zaman sevdaları anlatır. Kavuşamayan âşıklar, özlemlerle yanıp tutuşan sevdalılar görülür. Bazen sevdalıları kavuşturma görevi gören türküler bazen onların çektikleri zorlukları, sevgiliye kavuşmak için feda edilen canlardan bahseder. Bazen dile getirilen dizeler sevdalının yoluna dökülen gizemli birer sihirbazın sözleri olur, bazen yolları açar, dağlar aşar ve sonunda yanan yürekleri kavuşturur. Örneğin Tahir ile Zühre hikâyesinin varyantlarının birinde türkünün bu olağanüstü özelliğini görebiliriz. Tahir sürgünden dönerken dağlara türkü söyler ve dağlar canlanır, açılır ona yol verir (Garriyev, 2007, 109). Türküler bazen de toplumu yerle bir eden yakıp yıkan savaşları hatırlatır. Bu folklorik tür aynı zamanda halkın dilini de içerisinde taşıyarak canlı kalmasını sağlar. Kendine özgü olan türküler saf ve tertemizdir. Oluştugu yörenin diline göre şekillenir. Yabancı sözcükleri bünyesinde barındırmayarak yörenin ağız özelliklerini birebir yansıtır.

“Türkülerdeki dil, zengin, büyük ve saygın bir uygarlığın dilidir. Binlerce yıllık bir süreçte oluşan, sade ama alımlı, damıtılmış, rafine, insani her duygu ve düşünceyi en kısa, en anlamlı şekilde anlatabilen bir dildir.” (Vural, 2011, s.399). Saz şairleri bu pak düşünceleri içlerinden geldiği gibi dillendirmişlerdir. Dizelerine kendi kültürlerinden birer demet katmışlardır.

Türkülerin diğer bir yönü de öğretici olmasıdır. Araştırmacılara halkın dünya görüşünü, hayat ve ahlak anlayışını, inançlarını sunar. Türküler genelde bu konu üzerine yakılacak denilip de söylenmemiştir. Lakin türkülerde bulunan ister örtülü olsun isterse aşikâr olsun ne için kim için söylendiğini tespit etmek mümkündür. Türküler nerede yakılmış ise orada olanların bir yol haritası gibidir (Özbek, 1998, 58). Araştırmacıları bu yoldan yürüterek içerisinde yaşattığı değerlere bu yol aracılığı ile ulaştırır. Halkın kullandıkları eşyalara kadar bilgi verir. Yaratıcılarının duygularına; dertlerine, hüznelerine, mutluluklarına, sevdalarına ortak eder. Onların duygu ve düşüncelerini dinleyen, okuyan herkese hissettirir. İnsan türkülerin dilini anlamaya başladığı an, türkünün ait olduğu yörenin halkı olur.

Türküler binlerce yıllık geleneklerin, inançların, saf ve temiz aşkların taşıyıcısı olmuşlardır. Örneğin hikâyeli türkülere bakıldığında zaman çoğunda görülür ki; evlenme çağına gelmiş bir delikanlıda bulunması gereken ilk özellik olarak askerlik yapmış

olma şartı karşımıza çıkar. Buradan anlaşıldığı üzere askerlik halk için olmazsa olmazlarından ve erkekliğin göstergelerinden biridir. Vatanını korumasının öğrenmiş bir erkek ancak evlenebilir. Bunun diğer bir sebebi ise kızın askerlik sürecinde tek başına bırakılmamasının istenmesidir.

“Türkülerin ömrü, ait olduğu milletin ömründen daha uzundur. Bu sebeple türküler yaşatıldığı müddetçe, millet de yaşar.” (Çetindağ, 2005, s.21). İnsanın bütün değerlerini gösteren bir hazine zinciri olan türküler bizim değerlerimizi kuşaktan kuşağa aktararak yaşatmaktadır. Böylece duygular, inançlar ve değerler ölümsüzleşir. Kısaca insanı var eden değerler diri kalır ve hep yaşar.

1.3. Türkülerde Şekil Yapı ve Konu

1.3.1. Ezgilerine Göre Türküler

Türküler ezgilerine göre iki grupta toplanmaktadır:

1. Usullü türküler: Bunlar genel olarak oyun havaları biçiminde görülür. Konya’da “oturak”, Urfa’da ise “kırık hava “olarak bilinir.

2. Usulsüz türküler: Bu türküler uzun havalardır. Divan, bozlak, koşma, hoyrat, kayabaşı gibi uzun havalar bulunmaktadır (Dizdaroğlu, 1969, 259-260).

1.3.2. Yapılarına Göre Türküler

Türkülerin yapısı oldukça değişiklik göstermektedir. Halk şiiri olarak ele aldığımız çoğu şiiri türkü olarak değerlendirmek mümkündür.

1. Mani kıtalarında kurulu türküler: Aralarında yakın veya uzak konularla bağlantısı olan mani kıtaları art artta gelerek ve bir ezgiye bağlanıp meydana gelen türkülerdir. Böyle türkülerde birinci, ikinci ve dördüncü dizeler birbiri arasında uyaklıdır, üçüncü dize ise diğer dizelerden bağımsızdır. Türküde yer alan her dördünlüğün uyak düzeni farklıdır. Uyak şeması: aaxa- bxb- ccxc... şeklindedir.

2. Dörtlüklerle Kurulu, dördüncü dizeleri kavuştak olan türküler. Böyle türkülerde ilk üç dize birbiriyle uyaklı olup dördüncü dize ise dördünlüğün sonunda kavuştak olarak tekrar edilir. Bundan dolayı uyak şeması şu şekildedir: aaan (xnxn, anan)- cccn- çççn...

3. Dörtlüklerle Kurulu türküler: Bu türkülerde ilk üç dize kendi içinde uyaklı olurken dördüncüsü ise diğer dörtlüklerin dördüncü dizeleriyle uyaklıdır. Uyak şeması şu şekildedir: aaab (xbxb, abab)- cccb-çççb...

4. Bentleri dörtlük olanlar, kavuştağı tek dize olan türküler: Bu şekildeki türkülerin uyak düzeni şu şekildedir: xaxa-n, xbx-b-n,xcxc-n İlk dörtlüğün uyak düzeni değişik düzende olabilir: aaaa

5. Bentleri dörtlük, iki dizeli olan türküler, üçlü olan türküler, dörtlük olan türküler, beşlik olan türküler

6. Üçlüklerden Kurulu türküler: bu yapıdaki türkülerin uyak şeması şöyledir: aaa-ccc...

7. Bentleri üçlük, kavuştağı tek dizeli türküler. İki dizeli türküler.

8. Bentleri de kavuştaıkları da üçlüklerle kurulu türküler.

9. Bentleri üçlük kavuştaıkları dörtlük olan türküler.

10. İki dizeli türküler

11. Bentleri iki kavuştaıkları bir dizeli türküler

12. Bentleri de kavuştaıkları da iki dizeli türküler

13. Bentleri iki kavuştaıkları altı dizeli türküler (Dizdaroğlu, 1969, 259-260).

1.3.3. Aruzlu Türküler

Hikmet Dizdaroğlu, aruzlu âşık türkülerini şu şekilde tasnif etmiştir: Halk şairleri, divan şairlerinden etkilenerek ve kimi zamanda onlara karşı bir özentisi sonucunda aruzla yazılan türküler oluşmuştur. Bu şekilde oluşan bir takım aruzla yazılan türkü örneği görmek mümkündür. Halk şiirine özgü aruzlu türler şunlardır: divan, selis, semai, kalenderi, santraç, vezn-i ahirdir.

1.3.3.1. Divan

Aruzun failatun, failatun, failatun, failun kalıbında oluşan şiirlerdir. Saz şairleri böyle şiirlere divan adını vermişlerdir. Fuat köprülü, divanların hece ölçüsünün 8+8 kalıbına göre uygunluğunu bildirmektedir. Divanlar gazel, murabba, muhammes, veya müseddes biçimlerinde olur. Musammat biçiminde divanlarda mevcuttur.

Dörtlüklerden meydana gelen divanların kafiye şeması şu şekildedir: aaba-ccca-ççça...

Bu şema, ilk dörtlüğün uyak durumuna göre değişebilir:

Aaaa-bbba-ççça

Abab-cccb-çççb

Aaab-cccb-çççb

Divanın ayaklı divan ya da yedekli divan biçiminde çeşitleri vardır.

1.3.3.2. Selis

Saz şairlerinin söylediği aruzun üç feilatün bir feilün kalıbına uyan şiirlerinin adı selistir. Fazlaca karşılaşılan gazel örgüsüyle yazılırlar. Uyak şemasına bakıldığında ise divan biçimiyle aynıdır.

1.3.3.3. Semai

Aruzun dört mefâilun kalıbında söylenen şiirlere semai adı verilir. Gazel, murabba, muhammes, müseddes gibi farklı biçimlerde yazılmışlardır. Semailer, hece ölçüsünün 8+8 kalıbına da uyarlar aynı zamanda selis veya divan gibi de uyak düzeninde olabilirler. Semailer üç türdürler:

a-Gazel, murabba, muhammes, müseddes, biçiminde olanlar

b-Musammat semai,

c-Ayaklı(yedekli) semai

1.3.3.4. Kalenderi

Kalenderi kelimesinin nereden oluştuğu hakkında bilimsel bir kesinlik yoktur. Özel bir ezgiyle birlikte söylenen Kalenderiler, aruzun mef'ulu mefâilu, mefâilu, feûlun kalıbında kaleme alınmışlardır. Ezgileri açısından baktığımızda şöyle örnekler verebiliriz: düz kalenderi, acem kalenderîsi, Emrah kalenderîsi on dörtlü vezinle ve duraklı heceli biçimde yazılmışlardır. Yapılarına göre kalenderiler üçe ayrılırlar:

A) Aruzun özel bir kalıbı ile gazel, murabba, muhammes, müseddes biçimlerinde olanlar

B) ayaklı (yedekli) kalenderi

C) Hece ölçüsüyle ve dörtlük biçiminde kalenderi.

1.3.3.5. Satraç

Aruzla yazılan bir türdür. Örneği pek az olmakla birlikte on dokuzuncu yüzyılda görülmüştür. Aruzun dört müfte'ilün kalıbında işlenmişlerdir, özel bir ezgiyle okunan santraç türü gazel biçiminde oluşmuştur. Her iki dizenin eşit olarak bölünmesinin nedeni musammat beyitlerden oluşmasıdır ve bunlarda iç uyak bulunmaktadır. Hece ölçüsünün 8+8 kalıbına uyan satrancın iç uyak şeması şu şekilde karşımıza çıkar: abab-cccb- çççb...

1.3.3.6. Vezn-i Aher

Aruzun müstef'ilâtun kalıbında saz şairlerinin yazdıkları şiirlere vezn- i aher denilir. Vezni aherde her dize, ilkle uyaklı, dört eşit parçaya ayrılmıştır.

Abcç

Bcçd

Cçde

Çdef

Birkaç bentten oluşan bir vezn-i aher birkaç bentten oluşmuş ise uyak şeması, divan, selis, semai ve kalenderi ile aynıdır. Üçlüklerden kurulu ise vezn-i aherin uyak şeması şu şekilde olur: Aab- ccb-ççb (Dizdaroğlu, 1969, 259-260).

Şekli, konusu, yapısı ne şekilde olursa olsun türkülerde bulunan benlik halkın benliğidir. Türküler yapmacık duygulardan uzak olup kendi içinde demini almış, süzölmüş halk ile bütünleşerek meydana gelmiştir. Türkülerin yapısında, şeklinde, oluşmasında insanın yapı taşları görülür. Gerçek acıların ve mutlulukların yansımasıdır. Çünkü türküler gerçek olayların yoğurulup işlenmesiyle oluşmuşlardır. Gerçekte olmayan duygulara ve benzetmelere yer vermez, doğallıktan uzak bir türkü düşünülemez. Çünkü türküler içten gelen sözlerle samimi bir biçimde insanlıkla bütünleşen duygularla yazılırlar.

1.3.4. Konularına Göre Türküler

Türküler konuları bakımından fazla çeşitlilik göstermektedir. Hemen hemen insanda olan bütün duygu- düşünce ve olayların hepsi türkülere konu olarak girmiştir. Ekrem Kıracı'nın tasnifine göre türküler şu şekilde tasnif edilmiştir.

- a. Gurbetlik, sevda ve hasretlik türkeleri
- b. Ninniler
- c. Ağıtlar
- d. Diğer konular ile söylenen türküler (doğa, mizahi, ırgat, taşlama, çocuk türkeleri, kahramanlık ve askerlik türkeleri, tören – iş türkeleri).

1.4. Türkülerde Ahenk Unsurları

1.4.1. Ölçü Çeşitleri

- A. Yedi Heceli Türküler
- B. Sekiz Heceli Türküler
- C. On Bir Heceli Türküler
- D. Serbest Hece Ölçüsüyle Oluşturulmuş Türküler

1.4.2. Uyak

1) Yarım Kafiye

Tek ses benzerliğine dayanan kafiyedir.

2) Tam Kafiye

İki ses benzerliğine dayanan kafiye türüdür

3) Zengin Kafiye

Üç ya da daha çok ses benzerliğine dayanan kafiye türüdür.

4) Tunç Kafiye: Ses benzeşmesinin üç ve üçten fazla olması durumunda kelimelerin biri genellikle diğerini içine alır. Bu, durumda zengin kafiyenin adı "tunç kafiye" olur.

5) Cinaslı Kafiye: Anlamları ayrı, fakat yazılış ve okunuşları aynı olan kelime ve kelime gruplarının mısra sonunda tekrarı ile oluşan kafiyedir.

Türkülerde yarım uyak, tam uyak, zengin uyak, cinaslı ve tunç uyak çeşitleri aynı zamanda ahengi sağlayan redif ve kalıp sözleri de bulunmaktadır.

TRT repertuarında bulunan Muş ve Bayburt türkülerinin içeriği yukarıda verilen hususlara göre her türkünün kendi başlığı altında tek tek incelenecektir.

2. BÖLÜM

2.1. Muş'un Coğrafi ve Kültürel Yapısı

Muş ili Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Murat Van bölümünde bulunmaktadır. 8196 km² lik bir yüz ölçümüne sahiptir. Muş ili Varto, Bulanık, Hasköy, Malazgirt ve Korkut ilçelerinden oluşur. Burası tektonik bakımdan Anadolu'nun hatta daha detaya inecek olursak Doğu Anadolu'nun en hareketli alanlarına girmektedir. Muş ili yüz ölçümüne dâhil olan alanın neredeyse hepsi deprem kuşağı içinde yer almaktadır (Yaman, vd., 1982, 5971).

Ekonomik ve sosyal açıdan gelişmiş bir il olmayan Muş ili tarihi ve kültürel açıdan ise oldukça zengin bir varlığa sahiptir. Bunun nedeni yer aldığı konum ve coğrafi özellikler dolayısıyla birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olmasından kaynaklanmaktadır. Romalılar, Persler, Sırlar, Bizanslar, Araplar, Urartular ve Medler bu medeniyetlerin bazılarıdır. 1071 de Türkler Malazgirt'e girince ise buranın hâkimi Türkler olmuştur (Yaman, vd., 1982, 83).

Bu yörede bulunan tarihi kalıntılar ne yazık ki zamanla tahribata uğramış yok olmaya yüz tutmuştur. Bunun nedenine bakacak olursak; Rusların verdiği zararlar, yörede bulunan insanların bilinçsizliği ve idari görevlilerin de yanlış uygulamaları sonuçları ilk sıraları almaktadır. Üzerine türkü söylenen kaleleri, değirmenleri bulunan bu şah eserleri içinde yaşatmaya çalışan bu ilimiz bütün bu zararlara rağmen tarihi yapıtları açısından kültürel değeri oldukça mühim yer kaplamaktadır (Ata, 2005, 156-157).

Muş yüksek aynı zamanda dağlı bir bölgededir. Muş ilinin 34,9'ünü dağlar kaplamaktadır ve bu dağlar Güney Doğu Torosların bir uzantısıdır. Aynı zamanda Alp Himalaya kıvrımlarıyla birlikte oluşan genç dağlardır. 1250 metrenin üzerinde bir rakıma sahiptir. Güneydoğu Toros Dağları Muş'un etrafını çevreler. Geçmişte gür ormanlara sahip olan bu dağlar zamanla çıplak hale gelmişlerdir. Muş'un başlıca önemli dağları: Akdoğan, Şerafettin, Otluk, Bilican, Haçeraş, ve Yakupağa, Bingöl dağlarıdır (Ekmekçi, 2014, 83).

Ovalar alüvyon topraklarla kaplı olduğu için verimlidir. Muş alanının 27,2'sini ovaları kaplamaktadır. Platolar ise 37,9'unu kaplar. Vadilerin en önemlisi olan Murat vadisi doğu-batı yönlü il sınırları içerisinde parçalanmıştır. Muş'un yüzde 27,2'sini ovalar oluşturur. Muş, Bulanık, Malazgirt ve Liz Ovaları en önemlileridir (Yaman, Y., vd., 1982, 1982-83, 5988).

Muş ilinin temel tarımsal ürünleri: Yem bitkileri, tütün, , lahana, şeker pancarı kavun-karpuz, üzüm, sebze, patates canlı hayvan ve hayvansal ürünlerdir (<http://www.mus.gov.tr/kultur-ve-turizm>).

Muş, Doğu Anadolu'nun kara, hava ve demiryolu ağlarına sahip olduğu için kavşak noktasıdır. Doğu Anadolu bölgesinin 6 ili ile sınırı vardır. İran ve Suriye ise bağlantılı demiryolu ağı aynı zamanda haftanın her günü İstanbul ve Ankara seferleri olan havayoluna sahiptir (<http://www.mus.gov.tr/cografya-yapi-mus>).

Kırsal turizm Muşta iklimle doğrudan bağlantısı olmayan bir turizm şeklidir. Bundan dolayı mevsimsellik açıdan çok önemli değildir. Çevredeki kayak merkezleri bulunan ortama göre değerlendirilebilir. İlkbahar aylarında uzun kır yürüyüşleri için köyler ev sahipliği yapmaktadır. Sonbahar ve yaz aylarında da tarım ürünleri ile ilgili olanaklar ortaya çıkar (Soykan, 2003, 67-75).

Yoğun kar yağışının yaşandığı ve karın genellikle uzun süre yerde kaldığı, topografyanın uygun olduğu yüksek dağlık alanlara sahip olan il; tatil yapma, dinlenme ve kış sporlarının gerçekleştirilebilmesi açısından uygun şartlara sahiptir (Ersungur ve Aslan, 2014). Muş ilinde Güzeltepe Mahallesi sınırlarında bulunan kayak tesisi kış aylarında uğrak yerlerinden biri haline gelmiştir. Bu tesis mahalleye 8km kadar uzaklıkta yer almaktadır. Yörede doğal olarak yetişen 15 gün kadar kısa ömre sahip olan Nisan ayı sonları ile Mayıs ayı başlarında çiçek açan Muş Lalesi yöre halkı ve turistlerin önemli derecede ilgisini çekmekte, konuya ilişkin bir de festival düzenlenmektedir. İlki 2000 yılında düzenlenmiş olan lale festivali her sene 29-30 Nisan tarihlerinde tekrarlanmaktadır (<https://mus.tarim.gov.tr/Menu/34/2017-Yili-Brifingi>).

Burada yetişen diğer endemik bitki türleri arasında Uçkun, Jağ, Güllük ve Kenger gibi bitkiler bulunmaktadır. Bu bitkiler burada bulunan halkın severek tükettiği ve farklı yemek çeşitleri yapılan bitkilerdir (<https://mus.tarim.gov.tr/Menu/34/2017-Yili-Brifingi>). Bu bitkilerinde yiyecek-içecek kültürü bakımından ilin kırsal turizmüne katkı sağlamaktadır. Buralara gelen ziyaretçiler de bu yiyeceklerden tatmakta ve keyif almaktadır. Aynı zaman da bu endemik bitkilerin toplanmasında ve yemek haline getirilmesinde ziyaretçilere de izin

verilmektedir. Bunun artırılması Muş ilinin ekonomisine katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Sarı, 2008, 12).

Muş ili tarihi açıdan oldukça zengindir, görülmeye değer birçok tarihsel mekânları bulunmaktadır. Birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış olan il bu bakımdan değerli yapıları il sınırları içinde barındırmaktadır. Buralar tarihte büyük izler bırakmış Muş'u Muş yapan değerlerdir. Kimileri türkölere konu olmuş kimileri destanlaşmış hikâyelerde yer almışlardır. Yörenin bütün tarihini hemen hemen bu yapılar yüklenmiştir. Bunların en önemlileri şunlardır:

- Kaleler
  - 1- Muş Kalesi
  - 2- Haspet Kalesi
  - 3- Malazgirt Kalesi
- Dinî Yerler
  - 4- Arak Manastırı (Kilisesi)
  - 5- Surp Garabet Manastırı
  - 6- Arakelot Manastırı
  - 7- Muş Ulu Cami
  - 8- Hacı Şeref Camii
  - 9- Muştak Baba Türbesi
- Köprüler, Hanlar, Hamamlar
  - 10- Tarihi Murat Köprüsü
  - 11- Yıldızlı Han
  - 12- Alaaddin Bey Hamamı
- Antik Kent
  - 13- Kayalidere Antik Kenti
- Diğer Tarihi Yerler
  - 14- Geleneksel Muş Evleri
  - 15- Zafer Anıtı (www.mus.gov.tr/kultur-ve-turizm).

2.2. Muş Yöresine Ait Trt Repertuarında Bulunan Türköl

Muş iline ait olan bu türköl TRT repertuarında yer alan türkölerdir. Yörenin coğrafi-kültürel değerleri, halkın her türlü özelliği, acıları, savaşları; sevinçleri,

sevdaları bu türkülerde işlenmiştir. Bu çalışmada Muş iline ait olan TRT repertuarında bulunan türküler hem şekil hem de muhteva bakımından aşağıda incelenmiştir. Türkülerin isimleri şunlardır:

- 1.Açıldı Laleler Güller (Muş-Düriye Keskin-Fikri İbiş-Muzaffer Sarısözen)
2. Atım Atım Kır Atım (Muş-Muazzez Turing-Muazzez Turing)
- 3.Dağlarda Meşelerde (Muş-Düriye Keskin-Muzaffer Sarısözen)
- 4.Değirmenin Bendine (Muş- Muazzez Turing –Muzaffer Sarısözen)
- 5.Evleri Var Hane Hane (Muş-Fikri İbiş-Muzaffer Sarısözen)
- 6.Garşıda Gıza Gurban (Muş-Yöre Ekibi-Fazlı Oğuzhan)
- 7.Güllü Hamamın Üstüyem (Muş-Düriye Keskin-Muzaffer Sarısözen)
- 8.Havada Bulut Yok Bu Ne Dumandır (Yemen Türküsü)(Muş-Düriye Keskin-Muzaffer Sarısözen)
- 9.Kaleden Kaleye Ben Gördüm Onu (Muş-Muazzez Turing-Muazzez Turing)
- 10.Kalenin Bedenleri (Muş-Düriye Keskin-Mustafa Geceyatmaz)
11. Mektebin Bacaları (Muş- Muazzez Turing)
- 12.Muş'un Etrafında Fesli Gezerim (Muş- Kadri Kars)

2.3. Trt Repertuarında Bulunan Muş Türkülerinin Dil ve Şekil İncelemesi

2.3.1. Açıldı Laleler Güller

Repertuar No: 287

Yöresi- İli: MUŞ

Kaynak Kişi: DÜRIYE KESKİN-FİKRİ İBİŞ

Derleyen: MUZAFFER SARISÖZEN

Notaya Alan: MUZAFFER SARISÖZEN

Makamsal Dizi: UŞŞAK

Konusu – Türü: Tabiat

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usül: 3/8

En Pes Ses: La
En Tiz Ses: Mi
Ses Genişliği: 5 Ses

Açıldı laleler güller
Uzar gider Muş Ovası
Güzeller kol kola girmiş
Akıp gider Muş Ovası
Muş Ovası, Muş Ovası
Garip âşıklar yuvası
Yaz gelince çayır çimen
Güz gelince çöker duman
Âşıkları eder figan
Yanar gider Muş Ovası
Muş Ovası, Muş Ovası
Garip âşıklar yuvası
Karasu akar boyunca
Murat suyu gider ince
Dolaşır gider boyunca
Şen olası Muş Ovası
Muş Ovası, Muş Ovası
Garip âşıklar yuvası.

- Türkü dörder dizeli olmak üzere üç kıta ve her kıtanın altında yer alan iki dizelik nakarat bölümünden oluşmaktadır. Sekizli hece ölçüsü ile yazılmıştır.
- Kafiye şeması: a x a x- x x -c c c x- x x- d d d x-xx şeklindedir.

- Muş Ovası olarak da ele alınan türkünün bu isimle de anılmasının şekil bakımından nedeni; dörtlüklerden sonra tekrarlanan nakarat kısmıdır, denilebilir. Aynı zamanda her ikinci dizenin sonu ‘Muş Ovası’ şeklinde redifle şekillenmiştir:

‘Açılmış laleler güller
Uzar gider Muş Ovası
Güzeller kol kola girmiş
Gezer gider Muş Ovası.
Muş Ovası, Muş Ovası
Garip âşıklar yuvası (nakarat)’

Görüldüğü gibi ilk dört dizesini ve ilk nakaratını verdiğimiz türkünün ‘Muş Ovası’ redif olarak görülmektedir. Nakarat kısmında ‘-va’ ekleri kendi aralarında ayrıca tam kafiye oluşturmuş, -sı ekleri ile redif sağlanmıştır.

‘Uzar gider Muş Ovası
Gezer gider Muş Ovası’

Bu kısımda uzar ve gezer kelimelerinde ‘z’ sesleri yarım kafiye, ‘-ar gider Muş Ovası’ sözleri redif oluşturur. Türküde yer alan ikinci dörtlüğün birinci ve dördüncü dizesinde bulunan ‘boyunca’ sözcükleri de redif oluşturmuşlardır. Türkünün son dörtlüğündeki ‘çimen, duman ve figan sözcükleri arasında -an-şeklinde tam kafiye görmekteyiz.

- Türküde ‘Muş Ovası’ sözüyle tekrar sanatı yapılmıştır.
- Muş ovası yuvaya benzetilerek teşhis sanatına başvurulmuştur.

2.3.2. Atım Atım Kır Atım

Repertuar No: 3707

Yöresi- İli: MUŞ

Kaynak Kişi: MUAZZEZ TÜRİNG

Derleyen: MUAZZEZ TÜRİNG

Notaya Alan: MUSTAFA GECEYATMAZ

Makamsal Dizi: HÜSEYİNİ

Konusu – Türü: Aşk Sevda

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usül: 10/8

En Pes Ses: La

En Tiz Ses: Sol

Ses Genişliği: 7 Ses

Atım Atım Kır Atım (Vay Diloy Loy Loy Aman)

Geliyor Adım Adım (Ela Gözleran Yandım)

Çift Kaşın Arasında (Vay Diloy Loy Loy Aman)

Kaldı Benim Muradım (Ela Gözleran Yandım)

Atımın Boynu Kare (Vay Diloy Loy Loy Aman)

Binem Gidem Sefere (Ela Gözleran Yandım)

Yan Gelem Yan Gelmiyem (Vay Diloy Loy Loy Aman)

Ağlasın Bahtı Kare (Ela Gözleran Yandım)

Atımın Adı Arap (Vay Diloy Loy Loy Aman)

Yüküm De Dolu Şarap (Ela Gözleran Yandım)

Ya Benim Muradım Ver (Vay Diloy Loy Loy Aman)

Ya Beni Öldür Ya Rab (Ela Gözleran Yandım)

- Atım Atım Kır Atım türküsü üç kıtadan oluşmaktadır. Kıtalar dörder dizeliktir. 1 ve 3. dizelerde ‘Vay Diloy Loy Loy Aman’ sözü tekrar edilirken 2 ve 4. dizelerde ‘Ela Gözleran Yandım’ sözü ile ritim sağlanmıştır.
- Kafiye Şeması: aaba - ccdc – eefe şeklindedir.
- 7 li hece ölçüsü ile kaleme alınmıştır.
  - .....sefere
  - .....kare, - are sesleri zengin kafiyedir.
  - .....şarap
  - .....ya rab arasında tunç kafiye bulunmaktadır.

- Adım adım, atım atım, yan gelem yan gelmiyem, ya ya sözcükleri kullanılarak ikilemeler kullanılmış. Türküye ahenk katılmıştır.

2.3.3. Dağlarda Meşelerde

Repertuar no: 562
Yöresi- İli: MUS
Kaynak Kişi: DÜRİYE KESKİN
Derleyen: MUZAFFER SARISÖZEN
Notaya Alan: MUZAFFER SARISÖZEN
Makamsal Dizi: UŞŞAK
Konusu – Türü: Aşk Sevda
Karar Sesi: La
Bitiş Sesi: a
Usül: 6/8+10/16
En Pes Ses: Sol
En Tiz Ses: Re
Ses Genişliği: 5 Ses

Dağlarda Meşelerde (Leyli Leyli Leyli Leyli Dumanlı Dağlar)

Gül Suyu Şişelerde (Ah Duman Dağlar Yol Ver Geçeyim)

Eller Yarini Almış (Leyli Leyli Leyli Leyli Dumanlı Dağlar)

Ben Kaldım Köşelerde (Ah Duman Dağlar Yol Ver Geçeyim)

Dağlar Dağladı Beni (Leyli Leyli Leyli Leyli Dumanlı Dağlar)

Gören Ağladı Beni (Ah Duman Dağlar Yol Ver Geçeyim)

Ben Feleğe Neyledim (Leyli Leyli Leyli Leyli Dumanlı Dağlar)

Çapraz Bağladı Beni (Ah Duman Dağlar Yol Ver Geçeyim)

- Dağlarda Meşelerde türküsü iki kıtadan oluşmuş olup her kıtada dörder dize kullanılmıştır. Açık bir üslup kullanılarak söylenmiştir. ‘Leyli Leyli Leyli Leyli Dumanlı Dağlar’ sözleri birinci ve üçüncü dizelerde tekrarlanmış, ‘Ah Duman Dağlar Yol Ver Geçeyim’ sözleri ise ikinci ve dördüncü dizelerde tekrar edilerek ahenk sağlanmıştır.
- 7 li hece ölçüsü ile söylenmiştir.
- Kafiye Şeması: aaxa bxbx şeklindedir.

- -şe ekleri ile ilk kıtada uyak oluşturulurken –lerde ekleri ile redif kullanılmıştır. İkinci kıtada ise –ağ eki ile uyak oluşturulmuş ve - ladı beni ile redif kullanılmıştır.

Söz Sanatları:

- ‘Gören ağladı beni’ derken mübalağa sanatı,
- ‘Ben Feleğe Neyledim
Çapraz Bağladı Beni’ dizelerinde ise teşhis sanatı kullanılmıştır.

2.3.4. Değirmenin Bendine

Repertuar No: 652

Yöresi- İli: MUŞ

Kaynak Kişi: MUAZZEZ TÜRİNG

Derleyen: MUZAFFER SARISÖZEN

Notaya Alan: MUZAFFER SARISÖZEN

Makamsal Dizi: SEGAH

Konusu - Türü : Aşk Sevda

Karar Sesi: Si

Bitiş Sesi: Si

Usül: 15/4

En Pes Ses: Si

En Tiz Ses: La

Ses Genişliği: 7 Ses

Değirmenin Bendine
Taş Dönmüyor Dönmüyor
Döner Kendi Kendine
Benim Yârim Ata Binmiyor
(Küçük Hanım Bize Gelmiyor)

Değirmen Boş Dolanır
Suyu Serhoş Dolanır
Yâri Güzel Olanın
(Aman) Başı Bir Hoş Dolanır

- Türkü iki kıtadan oluşmaktadır. Kıtalar dört dizeliktir lakin ilk kıtanın sonuna ‘Küçük Hanım Bize Gelmiyor’ şeklinde ayak oluşturulmuştur. Aynı zamanda ikinci kıtanın son dizesinin önüne ‘aman’ sözcüğü eklenilerek ritim oluşturulmuştur. Açık bir dil seçilmiştir. Dönüyor ve kendi kendine sözleri tekrar edilerek türküye ahenk katılmıştır.
- 7 li hece ölçüsü ile yazılmıştır.
- Kafiye Şeması: abab bxbx şeklindedir.
- -bendine

-kendine

Kelimelerinde -endi ekleri ile uyak,- ne ekleri ile redif oluşturulmuştur.

-dönüyor

-binmiyor

-gelmiyor

Kelimelerinde -mıyor ekleri ile redif oluşturulmuştur.

-boş

-serhoş

-hoş

Kelimelerinde uyak oluşturulmuş ve ‘dolanır’ kelimesi ile redif kullanılmıştır.

Söz Sanatları: ‘Değirmen Boş Dolanır

Suyu Serhoş Dolanır’ şeklinde söylenerek kişileştirme sanatı yapılmıştır.

Türkünün ikinci bendinde ‘Değirmen üç dolanır /Suyu serhoş dolanır’ kalıbın çeşitlemesi olan Değirmen boş dolanır/ Suyu serhoş dolanır biçimindeki söz kalıpları, yalnızca uyak işlevi görmeyerek, sonraki dizelerle anlam bakımından ilişki kurmuştur. Değirmenin dolanması; dönmesi, değirmeni döndüren suyun yüksek yerlerden akıp gelmesi; insanda olan aşk duygusundan sarhoş olmasına benzetilmektedir. İkinci kısımda; Yâri güzel olanın /Aman başı bir hoş dolanır şeklinde devam etmiştir. Burada da mecazlarla dolu sembolik dil kullanılmıştır.

2.3.5. Evleri Var Hane Hane

Repertuar No:696

Yöresi- İli:MUŞ
Kaynak Kişi: FİKRİ İBİŞ
Derleyen: MUZAFFER SARISÖZEN
Notaya Alan: MUZAFFER SARISÖZEN
Makamsal Dizi: UŞŞAK
Konusu - Türü : Aşk Sevda
Karar Sesi: La
Bitiş Sesi: La
Usül: 10/8
En Pes Ses: Fa #
En Tiz Ses: Re
Ses Genişliği: 6 Ses

Evleri Var Hane Hane (Yandım Ammaney Yandım Amman)
Ben Kül Oldum Yane Yane (Amman Amman Ammaney)
Yârim Serhoş Ben Divane (Yandım Ammaney Yandım Amman)
Bir O Yana Beş Bu Yana
Sallan Boyun Göreyim

Evlerinin Önü Yonca (Yandım Ammaney Yandım Amman)
Yonca Kalkar Yâr Boyunca (Amman Amman Ammaney)
Anası Kızından İnce (Yandım Ammaney Yandım Amman)

Bir O Yana Beş Bu Yana
Sallan Boyun Göreyim

Evleri Var Oymak Oymak (Yandım Ammaney Yandım Amman)
Hiç Olur Mu Yâre Doymak (Amman Amman Ammaney)
Ağzı Bal Dudağı Kaymak (Yandım Ammaney Yandım Amman)

Bir O Yana Beş Bu Yana
Sallan Boyun Göreyim

- Evleri Var Hane Hane türküsü üçer dizelik üç kıtadan oluşmaktadır. Her kıtanın ardında iki dizelik ‘Bir O Yana Beş Bu Yana Sallan Boyun Göreyim’

Şeklinde nakarat kısmı bulunur. ‘Yandım Ammaney Yandım Amman-Amaney’ sözleri asıl her dizenin ardında tekrarlanarak ritim en üst seviyede tutulmuştur. Hane hane, yane yane, oymak oymak ikilemeleri parçadaki ahenge yardımcı olmuştur.

- 8 li hece ölçüsü ile yazılmıştır.
- Kafiye Şeması: aaa-xy-aaa-xy-bbb şeklindedir.
- Hane –yane- divane : -ane ekleri zengin uyak oluşturmuşlardır.
- Yonca – boyunca – ince : -nce ekleri ile uyak oluşturulmuştur.
- Oymak – doymak – kaymak : - y ekleri kafiye, - mak ekleri ise redifi oluşturur.
- Söz Sanatları:

-‘Ben Kül Oldum Yane Yane’ dizesinde mübalağa sanatı yapılmış, aynı zamanda ‘yane’ ile tekrar sanatı uygulanmıştır.

-‘Yârim Sarhoş Ben Divane’ dizesinde yar; sarhoşa, kendisini ise divane aşıklara benzetmiş yani teşbih sanatı yapılmıştır.

-‘Yonca Kalkar Yâr Boyunca’ dizesinde yoncanın boyu yârin boyuna benzetilerek teşbih sanatı yapılırken yoncanın kalkması durumu ile teşhis sanatına başvurulmuştur.

-‘Ağzı Bal Dudağı Kaymak’ dizesinde mübalağa ve teşbih sanatı kullanılmıştır.

-‘Oymak’ sözcüğü ve dizelerin sonunda tekrarlanan ‘Yandım Ammaney Yandım Amman- Amaney’ sözleri ile tekrar sanatına başvurulmuştur.

-Kül olmak, ağzı baldudağı kaymak gibi kalıp sözler kullanılmıştır.

2.3.6. Garşıda Gıza Gurban

Repertuar No: 2508

Yöresi- İli: MUŞ

Kaynak Kişi: YÖRE EKİBİ

Derleyen: FAZLI OĞUZHAN

Notaya Alan: DURMUŞ YAZICIOĞLU

Makamsal Dizi: UŞŞAK
Konusu - Türü : Aşk Sevda
Karar Sesi: La
Bitiş Sesi: La
Usül: 4/4
En Pes Ses: Sol
En Tiz Ses: Mi
Ses Genişliği: 6 Ses

Garşıda Gıza Gurban (Vay Lele Lele Le Le Le Ley Ley)
Terlemiş Yüze Gurban (Gız Göynüm Senin Ömrüm)
Bezenmiş Toydan Gelmiş (Vay Lele Lele Le Le Le Ley Ley)
Kaş Kara Göze Gurban (Gız Göynüm Senin Ömrüm)

Değirmen Boş Dolanır (Vay Lele Lele Le Le Le Ley Ley)
Suyu Sarhoş Dolanır (Gız Göynüm Senin Ömrüm)
Yârdan Bir Kuşak Gelmiş (Vay Lele Lele Le Le Le Ley Ley)
Belime Beş Dolanır (Gız Göynüm Senin Ömrüm)

Garşıda Kuş Oturur (Vay Lele Lele Le Le Le Ley Ley)
Guş Guşa Yem Götürür (Gız Göynüm Senin Ömrüm)
Bıldırki Şen Gönlüme (Vay Lele Lele Le Le Le Ley Ley)
Bu Yıl Baykuş Oturur (Gız Göynüm Senin Ömrüm)

- Türkü dörder dizelik üç kıtadan oluşmaktadır ve her dizenin ardında ahengi sağlamak amacıyla birinci ve üçüncü dizelerde ‘Vay Lele Lele Le Le Le Ley Ley’ sözleri, ikinci ve dördüncü dizelerde ise ‘Gız Göynüm Senin Ömrüm’ sözleri tekrar edilmiştir. Söylendikleri yörenin ağız özelliğini göstermektedir: gız, göynüm,garşı, gurban, guş, bıldır (kız, gönlüm, karşı, kurban, kuş, geçen sene).
- 7 li hece ölçüsü ile yazılmıştır.
- Kafiye şeması: aaba ccbc ccde şeklindedir.
- Gurban, oturur, dolanır sözcükleri ile hem tekrar hem de sözcükleri ile redif oluşturulmuştur.
- gıza, göze, yüze sözcüklerinde –ze ekiyle kafiye sağlanmıştır.

- boş, serhoş, beş dolandır kelimelerinde –ş ekleri uyak oluşturmaktadır.
- Söz Sanatları: Suyu Sarhoş Dolandır dizesinde teşhis sanatı yapılmıştır.
  - Bu Yıl Baykuş Oturur dizesinde teşbih sanatından yararlanılmıştır.
  - Gurban, oturur, dolandır sözcükleri ile de tekrar sanatına yer verilmiştir.

2.3.7. Gülli Hamamın Üstüem

Repertuar No: 699

Yöresi- İli: MUŞ

Kaynak Kişi: DÜRİYE KESKİN

Derleyen: MUZAFFER SARISÖZEN

Notaya Alan: MUZAFFER SARISÖZEN

Makamsal Dizi: HÜSEYİNİ

Konusu - Türü : Aşk Sevda

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usül: 10/8

En Pes Ses: La

En Tiz Ses: Sol

Ses Genişliği: 7 Ses

(Yâr Yâr Yâr Yâr) Gülli Hamamın Üstüem

Al Giyenlerin Dostuyam

İncitme Beni Hastayam

Aman Balami Balami Bağla Yâremi

Sağ olsun Var olsun Güzel Olsun Şen Olsun

Senide Saranlar Beni de Alanlar

(Yâr Yâr Yâr Yâr) Elmayı Koydum Harala

Gorkarım Yanı Karala

Vuruldum Çifte Marala

Aman Balami Balami Bağla Yâremi

Sağ olsun Var olsun Güzel Olsun Şen Olsun
Senide Saranlar Beni de Alanlar
(Yâr Yâr Yâr Yâr) Elmayı Koydum Bacaya
Gorkarım Yanı Acıya
Vuruldum Çifte Bacıya

Aman Balami Balami Bağla Yâremi
Sağ olsun Var olsun Güzel Olsun Şen Olsun
Senide Saranlar Beni de Alanlar

- Bu türkü üçer dizelik altı kıtadan oluşmaktadır. Türkü ahenk bakımından oldukça zengindir. Balamı Balamı ve Yar Yar Yar Yar sözleri tekrarlanarak ritim arttırılmıştır.

‘Aman Balami Balami Bağla Yâremi
Sağ olsun Var olsun Güzel Olsun Şen Olsun
Senide Saranlar Beni de Alanlar’

Bu üç dize türkünün nakarat kısmıdır. Nakarat kısmının her dizesi farklıdır. Belli bir kafiye düzeni yoktur.

- 8 li hece ölçüsü ile yazılmıştır. Nakarat bölümü 13-13-12 li ölçülerde işlenmiştir.
- Aaa-bbb-ccc şeklinde nakaratın dışındaki kıtalar kafiyelenmiştir.

a.....Üstüyem

a.....Dostuyam

a..... Hastayam

Burada –yam ekleri redif oluştururken –stu ekleri kafiye oluşturmaktadır.

b.....harala

b.....marala

b.....karala

–a ekleri redif –ara sesleri kafiyedir.

c.....bacaya

c.....acıya

c.....bacaya

–bacaya sözlere cınadır. Üç dize bir arada alındığında ise –ya ekleri kendi arasında redif oluşturlar.

- Söz Sanatları: Vuruldum Çifte Marala derken benzetme sanatına başvurulmuştur.

2.3.8. Havada Bulut Yok Bu Ne Dumandır (Yemen Türküsü)

Repertuar No: 341

Yöresi- İli: MUŞ

Kaynak Kişi: DÜRİYE KESKİN

Derleyen: MUZAFFER SARISÖZEN

Notaya Alan: MUZAFFER SARISÖZEN

İcra Eden: KAYNAK KİŞİ TOPLU

Makamsal Dizi: HÜSEYİNİ

Konusu - Türü : Ağıt

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usül: 10/8

En Pes Ses: La

En Tiz Ses: Sol

Ses Genişliği: 7 Ses

Havada Bulut Yok Bu Ne Dumandır
Mehlede Ölüm Yok Bu Ne Şivandır
Şu Yemen Elleri Ne De Yamandır

Ano Yemen'dir Güllu Çemendir
Giden Gelmiyor Acep Nedendir

Şu Dağın Ardında Redif Sesi Var
Varın Bakın Çantasında Nesi Var
Bir Çift Pabuç İle Bir De Fesi Var

Burası Muş'tur Yolu Yokuştur
Giden Gelmiyor Acep Ne İştir

Kışlanın Önünde Çalınır Sazlar
Ayağım Yalınayak Yüreğim Sızlar
Yemen'e Gidene Ağlıyor Kızlar

Burası Muş'tur Yolu Yokuştur
Giden Gelmiyor Acep Ne İştir

- Türkü altı kıtadan oluşmuştur. Kıtalar üç tane üçlük ve nakarat kısımları ise ikiliklerden oluşmuştur.
- Hece Ölçüsü: Üçlü kıt'alar 11'li hece ölçüsüyle, diğer kıtalar 10'lu hece ölçüsüyle yazılmıştır. Durak: 6+5 ve 5+5 duraklıdır.
- Şiirin Kafiye şeması:
  - a.....dumandır
  - a.....şivandır
  - a.....yamandır
  - b.....çemendir -dır'lar redif, -an'lar Tam Uyak
  - b.....nedendir -dir'ler redif, -en'ler Tam uyak
  - c.....yokuştur
  - c.....iştir -tır'lar redif, -ş'ler yarım uyak
  - d.....sesi var
  - d.....nesi var
  - d.....fesi var -i var'lar redif, -es'ler Tam uyak
  - e.....sazlar>
  - e.....sızlar
  - e.....kızlar -lar'lar redif, -iz'lar Tam uyak,-z

Türkü anonim olmakla birlikte kuvvetli bir şekle sahiptir. Buradan anlaşılıyor ki türküyü ilk söyleyen kişinin kesinlikle heceye tam hâkim olduğunu sonucuna varabiliriz. -dır bildirme eki daha kuvvetle vurgulanarak cümle soru haline getirilir. Bu yöntem Muş ve o civardaki yörelerde sıkça kullanılan bir yöntemdir. "Ano" kelimesi feryat eden bir insanın seslenmesidir (<http://www.mus.gov.tr/cografi-yapi-mus>).

2.3.9. Kaleden Kaleye Ben Gördüm Onu

Repertuar No: 3705
Yöresi- İli: MUŞ
Kaynak Kişi: MUAZZEZ TÜRİNG
Derleyen: MUAZZEZ TÜRİNG
Notaya Alan: MUSTAFA GECEYATMAZ
Makamsal Dizi: UŞŞAK
Konusu - Türü : Aşk Sevda
Karar Sesi: La
Bitiş Sesi: La
Usül: 10/8
En Pes Ses: Sol
En Tiz Ses: Mi
Ses Genişliği: 6 Ses

Kaleden Kaleye Ben Gördüm Onu
El Alem İçinde Ben Sevdim Onu

Atma Bu Taşları Ağam Uyanır
Ağamın Sesinden Sular Bulanır

Kalenin Dibinde Bir Sepet Kiraz
Aşağıdan Geliyor Gerdanı Beyaz
Gel Gezelim Desem Havalara Ayaz

Neyleyim Neyleyim Dünya Malını
Elime Verseler Nazlı Yârimi

- Türkü üçer dizelik iki kıta ve ikişer dizelik nakarat kısmından oluşmaktadır. Yöresel dil özellikleri görülmektedir. 11 li hece ölçüsü ile yazılmıştır.
- Kafiye Şeması:
  - a ....gördüm onu
  - b.....keyani
  - a .....sevdim onu -düm onu sesleri redif oluşturmuşlardır

Nakarat x.....uyanır
x .....bulanır -an ekleri tam kafiye – ır ekleri redif
oluşturmuştur

c.....kiraz

c.....beyaz

c.....ayaz -az ekleri tam kafiye oluşturmuştur.

Nakarat y.....malını

y.....yarımı –ı eki yarım kafiye oluşturmuştur.

- Söz Sanatları: Ağamın Sesinden Sular Bulanır sözü ile mübalağa sanatı yapılmıştır

-ŞAL-I KEYANİ: Bir tür pahalı kumaş.

2.3.10. Kalenin Bedenleri

Repertuar No: 1229

Yöresi- İli: MUŞ

Kaynak Kişi: DÜRIYE KESKİN

Derleyen: MUSTAFA GECEYATMAZ

Notaya Alan: MUSTAFA GECEYATMAZ

Makamsal Dizi: UŞŞAK

Konusu - Türü : Aşk Sevda

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usül: 4/4

En Pes Ses: Sol

En Tiz Ses: Re

Ses Genişliği: 5 Ses

Kalenin Bedenleri (Havar Yârim)

Çevirin Gidenleri (Aman)

Kıyma Kıyma Çeksinler (Havar Yârim)

Yârimi Sevenleri (Aman)

Süse Mi Hanım Süse Mi Vay

Bozulmuş Bağlamanın Düzeni Vay

Yapılmaz Yüreğimin Düzeni Vay

Kalelerden İnen Yok (Havar Yârim)

Halin Nedir Diyen Yok (Aman)

Yârim Gurbetten Gelmiş (Havar Yârim)

Gözün Aydın Diyen Yok (Aman)

Süse Mi Hanım Süse Mi Vay

Bozulmuş Bağlamanın Düzeni Vay

Yapılmaz Yüreğimin Düzeni Vay

- Türkü dört kıtadan oluşmaktadır ve bu kıtalardan ikisi dörtlük ikisi üçlük şeklinde bulunmaktadır. Türkü oldukça hareketlidir. Bu hareketliliği sağlayan sondaki kafiyeler ve redifler oluştururken aynın zamanda bunları destekleyen ‘aman, yar, vay ‘ gibi ritmin düzeyini arttıran sözcükler getirilmiştir. Uşşak makamına göre yazılan bu türkünün farklı yörelerde değişik versiyonları bulunmaktadır. Diğer yörelerde seslendirildikleri yerlerin dil ve kültürel özellikleriyle birleşerek farklılıklar taşıdığı görülmektedir.
- 7 li hece ölçüsü ile dörtlükler oluşturulmuştur. Üçlükler ise ilk dize 9 heceden iki ve üçüncü dizeler ise 11 li hece ölçüsü ile yazılmıştır.
- Kafiye Şeması: a.....bedenleri
  - a.....gidenleri
  - b.....çeksinler
  - a.....sevenleri-en ekleri tam kafiye,- leri ekleri ise redif oluşturmuştur.
  - a.....süse mi
  - a.....düzeni
  - a.....düzeni-i sesleri yarım uyaktır.
  - c .....inen yok
  - c .....diyen yok
  - d .....gelmiş
  - c .....diyen yok -en yok ekleri redif oluşturmuştur.

- Söz Sanatları: Havar Yârim, Aman sözleri sonlarda tekrarlanarak tekrar sanatı yapılmıştır.

-Aynı zamanda türküde ‘gözü aymak’ deyimine de yer verilmiştir.

2.3.11. Mektebin Bacaları

Repertuar No: 2953

Yöresi- İli: MUŞ

Kaynak Kişi: MUAZZEZ TÜRİNG

Derleyen: TRT MÜZİK DAİ. BŞK. THM. MD.

Notaya Alan: YAŞAR AYDAŞ

Makamsal Dizi: HİCAZ

Konusu - Türü : Aşk Sevda

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usül: 4/4

En Pes Ses: Sol

En Tiz Ses: Mi

Ses Genişliği: 6 Ses

Mektebin Bacaları (Vay Lele Lele Lele)

Ders Verir Hocaları (Uy Amman Can Kurban)

Kim Yarimi Sorarsa (Vay Lele Lele Lele)

Odur Birincileri Vay (Uy Amman Can Kurban)

Ay Doğar Bedir Allah (Vay Lele Lele Lele)

Bu Sevda Nedir Allah (Uy Amman Can Kurban)

Ya Benim Muradım Ver (Vay Lele Lele Lele)

Ya Beni Öldür Allah Vay (Uy Amman Can Kurban)

- Türkü dörder dizelik iki kıtadan oluşmaktadır. Sonlara ahengi arttırmak amacıyla sözler eklenmiştir.’ Vay Lele Lele Lele, Uy Amman Can Kurban’ sözleri her dizden sonra tekrarlanmıştır.
- 7 li hece ölçüsü ile yazılmıştır.
- Kafiye Şeması: aabc xxde şeklinde olup tam olarak kafiye düzenine uygun değildir. a.....bacaları

a.....hocaları -ca ekleri kafiye, ları ekleri redif oluşturmuştur.

x.....Bedir Allah

x.....Nedir Allah -edir sesleri zengin kafiye, Allah sözcükleri ile redif meydana gelmiştir.

Türküyü incelediğimizde aslında birinci dörtlükteki son dizede ve ikinci dörtlükteki son dizede hece sayısını eşitlemek için kullanılan ‘vay’ ünlemleri çıkarıldığında kafiye şemasında birinci ve ikinci dizelerle aynı olduğu görülmektedir. Yani kafiye şeması aaxa bbcb şeklinde olduğu saptanmaktadır.

2.3.12. Muş'un Etrafında Fesli Gezerim

Repertuar No: 3824

Yöresi- İli: MUŞ

Kaynak Kişi: KADRİ KARS

Derleyen: TRT MÜZİK DAİ. BŞK. THM. MD.

Notaya Alan: ALTAN DEMİREL

Makamsal Dizi: HÜSEYİNİ

Konusu - Türü : Ağıt

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usül: 4/4

En Pes Ses: La

En Tiz Ses: Sol

Ses Genişliği: 7 Ses

Muş'un etrafında fesli gezerim

Elbisem kirlenmiş paslı gezerim

Vatan elden gitmiş yaşlı gezerim

Ağla gözüm ağla gör neler oldu

Vatanı terk eden hainler oldu

(Değişik kaynakta bağlantı)

(Ağla vatan ağla gör neler oldu)

(Muş'u işgal eden Moskoflar oldu)

Muş'un etrafında bahçeler bağlar
Havası serindir suları çağlar
Yuvadan ayrılan garipler ağlar

Ağla gözüm ağla gör neler oldu
Vatanı terk eden hainler oldu

(Değişik kaynakta ek bend)

Muş'un etrafı dağdır meşedir
İçinde oturan Veysi Paşadır
Veysi emir verdi Muş'u boşaltın.

- Türkü iki kıta ve nakarattan oluşmaktadır. Kıtalar üçer dizeliktir. Bağlantı kısmı iki dizeliktir. Türkünün değişik versiyonları bulunmaktadır. Yukarıdaki metinde farklı kaynakta bulunan kısımlar da gösterilmiştir.

- 11 li hece ölçüsü ile yazılmıştır.

- Kafiye şeması: a .....fesli gezerim

a.....faslı gezerim

a.....yaslı gezerim -aslı sesleri zengin kafiye, -

gezerim ise redif olarak görülmektedir.

b .....bağlar

b.....çağlar

b.....ağlar

-ağlar tunç kafiye

oluşturmuştur.

Nakarat: 'Ağla gözüm ağla gör neler oldu

Vatanı terk eden hainler oldu.' sözleri tekrarlanmıştır. Burada -ler oldu redif olarak görülmektedir.

- Söz sanatları:

-Vatanı terk eden hainler oldu derken hain ile benzetme sanatı yapılmıştır.

-(Ağla vatan ağla gör neler oldu)

(Muş'u işgal eden Moskoflar oldu)

Nakarat kısmında Muş'un Moskoflar tarafından işgalini hatırlatmıştır. Yani telmih sanatına başvurulmuştur.

-‘ Veysi emir verdi Muş’u boşaltın’ yine burada da telmih sanatı bulunmaktadır.

2.4. Trt Repertuarında Bulunan Muş Türkülerinin Muhteva Bakımından İncelemesi

a. Muş İline Ait TRT Repertuarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Giyim, Eşya ve Aksesuar Adları

Türkülerde farklı eşya, giyim ve aksesuar adı kullanılmıştır. Bu isimler genellikle yöreye ait giyim tarzını ve kullanılan eşyalar hakkında bilgi vermektedir. Özellikle yöresel kıyafetler söz konusu olmuştur. En sık kullanılan bu öğeleri ve türkülerin inceleme sıralamasına göre hangi türküde geçtikleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Fes (12), (8)	Çanta (8)
Elbise (12)	Papuç (8)
Şalvar (9)	Haral (7)
Şal-ı keyani (9)	Gül Suyu (3)
Kuşak (6)	

b. Muş İline Ait TRT Repertuarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Müzik Aletleri Ve Düğün İle İlgili Kullanılan Adlar

Türkülerde müzik aletleri ve düğün ile ilgili fazla isim kullanılmamıştır. Kullanılan isimler ve inceleme sırasındaki sayısına göre hangi türküde olduğu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Bağlama (10)
Saz (8)

c. Muş İline Ait TRT Repertuarında Bulunan Türkülerde Kullanılan İnsan İsimleri- Unvanları ve Akraba Adları

Türkülerde kullanılan insan ve unvanlar ile ilgili kullanılan adlar genellikle yörede kişilerin konumuna bağlı olarak verilen isimler olduğu saptanmıştır.

Veysi Paşa (12)

Hoca (11)

Ağa (9)

Bacı (7)

Ana (5)

d. Muş İline Ait TRT Repertuarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Yiyecek ve İçecek Adları

İncelenen türkülerde geçen yiyecek ve içecek adları ve bulunduğu türküler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Kıyma (10)

Su (9), (6), (12)

Bal (5)

Kaymak (5)

Şarap (2)

Yem (6)

e. Muş İline Ait TRT Repertuarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Vücut Uzuvarıyla İlgili Adlar

Türkülerde adı geçen vücut unsurları ve yer altıkları türküler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Göz (12), (6)

Yüz (6)

Yürek (10), (8)

Bel (6)

Gerdan (9)

Ağız (5)

El (9)

dudak (5)

Ayak (8)

Kaş (2)

Boyun (2)

f. Muş İline Ait TRT Repertuarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Yer-Mekan ve Coğrafi Adlar

Türkülerde geçen coğrafi isimler genellikle Muş ili ile ilgili mekânlardan bahsedilmiştir. Bu isimler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Muş Ovası (8), (12), (1)	Yemen (8)
Karasu (10)	Kışla (8)
Murat Suyu (10)	Güllü Hamam (7)
Mektep (11)	Gurbet (10)
Muş Kalesi (10), (9)	Ev (5)
Dağ (123), (3)	

g. Muş İline Ait TRT Repertuarında Bulunan Türkülerde Kullanılan İklim ve Mevsim Adları

Türküler incelendiğinde mevsimlere ve iklimlere rastlanmıştır. Bunlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Duman (1), (8)
Güz (1)
Yaz (1)
Ayaz (9)
Bulut (8)

ğ. Muş İline Ait TRT Repertuarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Hayvan Adları

Muş iline ait incelenen türkülerde birkaç hayvan adına rastlanmıştır. Bunlar aşağıda gösterilmiştir.

Maral (7)
Kuş (6)
Baykuş (6)
At (4), (2)

h. Muş İline Ait TRT Repertuarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Bitki Adları

İncelenen türkülerde farklı bitki isimleri saptanmıştır. Bitkiler genel olarak Muş ilinin doğasını anlatırken kullanılmıştır. Aşağıdaki tabloda saptanan bitki isimleri ve hangi türküde oldukları verilmiştir.

Lale (1)	Kiraz (9)
Gül (1)	Gül (8)
Çimen (1)	Elma (8)
Meşe (12), (13)	Yem bitkisi (6)
Bağ- bahçe (12)	Yonca (5)

1. Muş İline Ait TRT Repertuarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Gezegen Adları

Türküler incelendiğinde gezegen adı olarak sadece ‘ay’ ismine rastlanmıştır.

Ay (11)

i. Muş İline Ait TRT Repertuarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Dini Adlar

Türkülerde kullanılan dini isimler aşağıda verilmiştir.

Allah (11)
Ya Rab (2)

j. Muş İline Ait TRT Repertuarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Renk Adları

Türkülerde kullanılan renkler tabloda gösterilmiştir.

Mavi (9)
Beyaz (9)
Kara (6)
Al (7)

2.4.1. Açılmış Laleler Güller (Muş Ovası)

2.4.1.1. Açılmış Laleler Güller (Muş Ovası) Türküsünün Hikâyesi

Bu türkü Muş' yöresinde geçen çok ünlü bir hikâyeye sahiptir. Leyla ile Mecnun hikâyesi olmasa da bir o kadar ünlüdür. Kerem ile Aslı hikâyesinden alınmıştır. Türküye ait dizeler Kerem'in ağzından dökülmüştür.

“Çok eski zamanlarda güçlü, kudretli, merhametli ve dağa, taşla sözü geçen bir “bey” ve “keşiş” namıyla bilinen bir de hizmetkârı vardır. Bey ve halkı büyük bir mutluluk içinde yıllarca yaşarlar. Fakat zaman gelir bu mutluluk bey için büyük bir hüznâ dönüşür. Çünkü bu adaletli beyin sevip okşayacak, sımsıcak bağına basacak bir çocuğu yoktur. Gün gelir bu çocuksuzluk beyi dertlere düşürür. Ama ne gariptir ki beyin hizmetkârı olan keşişin de çocuğu olmaz. Bey de keşiş de Bu duruma hayli üzürlüler. Bir gün hasbahçede bey ve keşiş baş başa vermiş dertleşirlerken karşılına ak sakallı, nur yüzlü bir ulu kişi çıkagelir. Onlara birer küçük fidan verir ve bu fidanları götürüp bahçeye dikmelerini söyler. Fidanlar dikilir ama ne çare ki ümit edilen olmaz. Yani fidanlar dallanıp budaklanıp meyve vermezler. Böylece bir hayli zaman geçe ve sonunda bu ağaçlardan birinde, bir yanı beyaz diğer yanı kırmızı olan bir elma biter. Ak sakallı pirin dediği gibi bu elmanın yarısını beyin yarısını da keşişin eşi yer. Çünkü o ak sakallı Pir, çocukları olmayan bu insanların rüyalarına girip böyle söylemiş. Hayli zaman sonra beyin bir oğlu, keşişin de bir kızı olur. Keşiş ve hanımı, yıllar sonra bu bey kızını oğluna isteyecek” diye düşünürler. Dinlerimiz ayrı biz biricik kızımızı başka dinden olan birisine nasıl veririz, diye tasalanırlar. Karı koca düşünüp taşınıp bir yalan uydururlar. Kızlarını gizlice bir yere gönderdikten sonra “Çocuğumuz öldü. Artık bu ellerde kalmak bize acı verir. Biz buralardan göçüp gitmek istiyoruz,” derler ve beyden yüklice hediyeler alıp o diyarlardan göçüp giderler. Yıllar geçer; beyin oğlu büyür ve avlanmaya başlar. Bir gün av esnasında derin bir uykuya dalar ve rüyasında melekler kadar güzel bir kız görür. İşte bu güzel kız keşişin kızı Aslı'dır. Bundan sonra Kerem Aslı'ya, Aslı da Kerem'e rüyalarda da olsa sevdalanmışlardır. Kerem, Aslı'ya kavuşmak için dağlar aşar. Kerem onlara yaklaştıkça Keşiş Aslı'yı daha uzaklara kaçırır. Fakat Kerem'i hiçbir güç yıldıramaz. Dağ demez taş demez, dere demez tepe demez düşer yollara; günler, aylar geçer Aslı'yı arar Kerem. İşte Kerem'in bu gezmeleri sırasında bir gün de yolu Muş'a düşer.

Gürül gürül bir yağmur yağar. Kısa zaman sonra hava açar ve dağları elvan elvan bir gökkuşağı, boydan boya sarıp sarmalar. Kerem yola revan olup iner Muş Ovası'na. Ova değil bu, sanki bir yeşil derya. Üstünde bin bir renkli çiçekleriyle, çimenleriyle güzel bir bahar yüzüyor. Gelinler, kızlar desen, sanki güzelim Muş Ovası'yla yarışmasına rengârenk giyinmişler. Kerem Muş'a varır. Geceleri bir handa konaklar. Günlerce Muş'ta Aslı'yı arar. Hancıya, hamamcıya, yolcuya, çobana Aslı'yı sorar. Belki birisi Aslı'yı görmüş olabilir diye hiçbir gün ümidini yitirmez. Dağların eteğine oturmuş, türlü çiçeklerle, güzelim lalelerle bezeli Muş, Kerem'i de bu güzellikleri seyretmeye davet eder. Bu güzelliklerin karşısında kimin gözü, gönü açılmaz. Muş'un güzelleri, lalesi sümbülü, Aslı'dan başkasını düşünmeyen Kerem'i söyletir dertli dertli” (Güven, 2005; 289).

2.4.1.2. Türkünün İçeriğinde Görünen Unsurlar

2.4.1.2.1. Lale

Güzelliği ile büyüleyen bir çiçek olan lale âşık olunan kadın kadar narin ve baş döndürücü edaya sahiptir. Türkülerde, şiirlerde, güzel olan her yerde onları görmek mümkün dür. Bazen kadına benzerler bazen kendi kokularıyla güzellikleriyle büyülerler insanı.

Lâle, bahar mevsiminin geldiğini haber verir. Açılmasıyla güzeller onu izlemek için dışarıya çıkmaya başlarlar. Aynı zamanda işret günlerinin de başlayacağına işarettir (Kartal, 2009: 106).

Lâle Türkler için değerli bir çiçektir. Gerek göze hitap etmesi gerekse zamanında fazlaca yetiştirilerek önemli bir ürün haline gelmesi değerli olmasının nedenlerindedir. Osmanlı zamanında hem saray çevresinde hem de halk tarafından fazlaca önemsenmiştir. Hatta ‘moda’ sıfatını almıştır. Daha sonraları çeşitleri de artırılarak ticari bir mal halini almıştır böylece değeri daha da artmıştır. Osmanlıda günlük hayatta da kullanılan bu çiçek şiirlere, hikâyelere, türkülere hatta fermanlara bile girmiştir. Osmanlı bu çiçeği öyle benimsemiştir ki bir döneme dahi adı verilmiştir. Baktığımız da buradan Osmanlıların güzele ve sanata verdiği değeri de görmekteyiz (<https://www.ilav.org/lalenin-turkler-icin-onemi.php>).

Âşık Kerem’de Muş Ovasının lalelerinin karşısında o kadar büyülenmiştir ki bunu bu dizelerle dile getirmiştir. Muş Ovası laleleri ile ünlü bir şehrimizdir. Bun ilin laleleri gerçekten insanı kendinden geçirecek kadar muhteşem bir güzelliğe sahiptirler.

2.4.1.2.2. Gül

Çoğu şiirin, türkünün, masalların, destanların vazgeçilmezi gül motifidir. Dikeni ile sevgili için çekilen kederi, çileyi betimlerken kokusu ve rengi ile baş döndürür. Bu da sevgilinin kendisini verir. Adeta bir kadındır; zarif ve hoş bir kadın. Türküde görülen lale ve gül motifi Muş ili ile bütünleşmiş birer sembol gibidir. Âşık Kerem de gördüğü bu iki güzelliği bir arada dile getirmiştir. Muş Ovası lalesi ile gülü ile uzar gider ve güzelleri de beraberinde getirir.

Açıldı Laleler Güller
Uzar Gider Muş Ovası
Güzeller Kolkola Vermis
Akıp Gider Muş Ovası

2.4.1.2.3. Çayır Çimen

Türkü bizlere yurdun coğrafyasını sunar. Bu coğrafya öyle bir coğrafyadır ki binlerce yüzyıldır yaşayagelmiş ve insan eli değmemiş bu yüzden de muhteşem bir güzelliğe sahiptir (Başgöz, 2008; 15). Bu coğrafyanın çayırı çimeni insanlar tarafından harap olmamış tertemiz kalmıştır. O çimenlere güzeller basar, kuzular gibi oynar âşıklar bu çimenlerde. Açıldı Laleler Güller türküsünde Muş Ovası çayırı çimeni ile bütünleşerek işlenmiştir.

2.4.1.2.4. Muş Ovası

Türkiye'nin en büyük ovalarından biridir. Alanı yaklaşık 1650 km²'dir. Uzunluğu 80 km, genişliği ise 30 km'yi bulur. Basamaklı bir yapı gösterir (<http://www.mus.gov.tr/cografi-yapi-mus>).

Âşık Kerem diyar diyar dolaşırken Muş'a da yolu düşer. Rivayete göre, Âşık Kerem Muş'un tabiatının güzelliğine hayran kalır ve bir süre burada zaman geçirir. Muş Ovası'nın laleleri, gülleri ve doğası karşısında bu türküyü yakar. Muş Ovası tarihte de çoğu uygarlığa ev sahipliği yapmış bir yerdir. Bu bakımdan da oldukça değerli bir mekân olarak karşımıza çıkar. Boylu boyunca uzayıp giden çemenlere eşlik eden lale ve güller hem tarihi olarak hem de doğa güzelliği olarak önemli bir uğrak yeri olmuştur.

Türkülerde o yörenin insanının yaşam şekli, acıları, kederleri, sevgileri, tabiat güzellikleri, yurt sevgisi vb. insan hayatına dair olan her şey işlenmektedir. Bunlar da türkülerin oluştukları mekânlara göre şekil alırlar. Muş ovasına yaz geldiği vakit doyum olmazmış. İhtişam dolu görünüşü herkesi büyülemiş. Rengârenk çiçekler, laleler, güller, sümbüllerle bezenmiş bu ovaya bir de burayı gezmek için çıkan Muş ilinin güzel kızları ile bambaşka bir güzelliğe bürünmüş. Bu ilin ovasının güzelliği ile anlatılmış kızları da.

Karasu Akar Boyunca
Murat suyu Gider İnce
Dolaşır Gider Boyunca
Şen Olasın Muş Ovası

2.4.1.2.5. Karasu

68 km uzunluğunda komşu Bitlisin Gür ırmak ilçesinden doğan buradan da Muş'a güney kesimden girerek bilahare kurt istasyonunda murat nehri ile birleşen bir nehirdir.

2.4.1.2.6. Murat Suyu

Fırat Nehrinin en büyük koludur. Karasu ile birleşerek Fırat Nehrini oluşturur. Bu iki su kolu Muş Ovasının etrafından uzanıp akmaktadır.

2.4.1.2.7. Yaz

Muş ovasını tasvir ederken bu türküde yaz mevsiminden bahsedilmiştir. Havaaların ısınıp yazın gelmesiyle Muş Ovası da şenlenir. Ova daha da güzelleşir. Uzayıp giden alanda yazın sıcaklığı ile gönüller de neşelenmektedir.

2.4.1.2.8. Güz

Türküde Muş Ovasının yaz mevsimi ve güz mevsimi nasıl hal aldığı bildirilmiştir. Yaz gelince çayır çimenle donanan ova kışın ise dumanlar altında kalmaktadır. Âşıklar da burada bu durumlara göre değişmekte kışın dumanın ağırlığı ile onlarda feryat figan etmektedirler.

2.4.1.2.9. Güzeller

Muş Ovasında güzeller kol kola girip gezmektedirler. Âşık Kerem ovaya ve bu güzellere hayran olmuştur. Muş ilinin güzelleri güzelliğini buranın ovasından almaktadır. Yazın ve ilkbaharda açan laleler, güllere benzetilerek anlatılmışlardır. Çiçekler kadar narin olarak anılmışlardır. Bu güzel kızlar genelde kara gözlüdürler ve bakışları da bir ceylan bakışı kadar etkiliymiş. Kuşlar çiçekler bu kızlara adeta eşlik

ederlermiş. Âşıklar da bu güzelliklere hayran kalırlarmış. Onlara yazılan maniler, türküler bile tam olarak anlatamazmış güzel kadınları. (Güven, 2005; 240).

2.4.1.2.10. Âşıklar

Türküyü dile getiren bir âşıktır ve sevdiğini ararken durak yeri olan Muş Ovası bu aşığı etkilemiştir. Ovanın güzelliği, güzellerin şenliği karşısında hayran kalmıştır. Âşıklar da ova gibi kışın feryat ederek yazın şen olarak yaşamaktadır. Ovaya çöken duman âşıkları dile getirtir.

‘Âşıkları Eder Figan
Yanar Gider Muş Ovası’

2.4.2. Atım Atım Kır Atım

2.4.2.1. Atım Atım Kır Atım Türküsünün Genel Çerçevesi

Bu türkü sadece Muş için değil bütün Türkler için değerli olan hayvanların başında gelen at için söylenmiştir. Murada götüren de attır sefere götüren de. Muş ilinde pek çok at beslenip onlar için özel ahırlar bulunmaktadır. “At, avrat, silah” üçlüsü Türkler için vazgeçilmez üçlüdür. Bir erkeğin en değerli varlıklarıdır bu üçlü. At sadece bir binek hayvanı değildir; dosttur, yoldaştır, yardımcıdır, aynı zamanda yarışlarda da ön plana çıkartılmış bir hayvandır. İşte Türkler için çok değerli olan bu at için bu yörede bu türkü söylenmiştir.

2.4.2.2. Atım Atım Kır Atım Türküsünde Yer Alan Unsurlar

2.4.2.2.1. Kır At

Türkülerde at motifi en çok kullanılan hayvanlardandır. Türkülerde “at” doğruluk, mutluluk ve iyi haberin simgesidir. Aynı zamanda neslin de devamını gösterir. Eğer bir at pazara satılmaya çıkarılmış ise bu demektir ki atın sahibi ölmüştür. Neslin devamının, muradın, iyi haberin simgesidir. Genelde zorlukları aşmada kır at kullanılır. Dağlar tepeler aşılır sevgiliye ulaşılır kimi zaman da kahramanlar bu at ile savaşır, yiğitliklerini gösterirler (Aktan, 2011, 166-229). Muş ili içinde oldukça önemli bir yeri olan hayvanlardan biri de attır ve tür olarak kır at seçilerek bu türküyü ortaya çıkarmışlardır. Böylece atın hayatlarındaki yerini göstermişlerdir. Atlar her dönem için

değerli olmuşlardır. Örneğin; sefere giderken olmazsa olmazlardan biridir. Onların üzerinde savaşırlar. Vatan uğruna çarpışmalarda yiğitlere yardımcı olurlar. Sefere giderken binilerek gidilmesi türkünün aşağıdaki dörtlüğünde görülmektedir.

Atımın Boynu Kare (Vay Diloy Loy Loy Aman)
Binem Gidem Sefere (Ela Gözleran Yandım)
Yan Gelem Yan Gelmiyem (Vay Diloy Loy Loy Aman)
Ağlasın Bahtı Kare (Ela Gözleran Yandım).

2.4.3. Dağlarda Meşelerde

Türkünün konusu ayrılıktır. İki kıtadan oluşan türkü hissedilen ayrılık acısını işlemiştir.

2.4.3.1. Dağlarda Meşelerde Türküsünde Bulunan Unsurlar

2.4.3.1.1. Dağ

Türküde dağ unsuru iki kıta da kullanılmıştır. Bu dağlar genelde dumanlıdır. Türkülerde dağları aşmak zordur yol vermezler. Aşıp geçmek hep zordur ama geçilirse başarılı olunmuş olur. Bunu baktığımızda sadece türkülerde görmeyiz halk edebiyatına ait pek çok türde dağı aşmak önemlidir. Güneydoğu Toros Dağları'nın uzantıları Muş il sınırlarını çevrelemektedir. Muş ilinin başlıca önemli dağları Akdoğan (Hamurpet), Şerafettin, Bilican, Bingöl, Haçreş (Karaçavuş, Çavuş), Otluk ve Yakupağa dağlarıdır (<http://www.mus.gov.tr/cografı-yapı-mus>).

2.4.3.1.2. Meşe

Meşe dayanıklı bir ağaç türüdür. Türkiye'nin genelinde yetişen bu tür Muş ili için de önemli bir yere sahiptir. Genelde güney ve kuzey dağlarında yetişen meşeler çeşitli eşyaların yapımında kullanılmaktadır. Eskiden meydana gelen savaşlar ve doğal afetlerin yanında insana dayalı sebepler dolayı oldukça azalmıştır. Aynı zamanda türkülere de yer etmiştir. Bunun sebebi olarak yukarıda saydığımız hayati birçok alanda kullanılmasıdır. Bazı zamanlar türküler de yiğitler bu ağaçların altında dinlenir, bazen de sevdalılar meşe ağacının altlarında buluşur.

‘Dağlarda Meşelerde (Leyli Leyli Leyli Leyli Dumanlı Dağlar)
Gül Suyu Şişelerde (Ah Duman Dağlar Yol Ver Geçeyim)
Eller Yarini Almış (Leyli Leyli Leyli Leyli Dumanlı Dağlar)
Ben Kaldım Köşelerde (Ah Duman Dağlar Yol Ver Geçeyim)’

2.4.4. Değirmen Bendine

Türkünün konusu aşktır. Aşktan doğan sarhoşluğu ve sevgilinin nazını işlemiştir.

2.4.4.1. Değirmen Bendine Türküsünde Bulunan Unsurlar

2.4.4.1.1. Değirmen

Değirmen unsuru karşımıza iki şekilde çıkmaktadır. Başlangıç dizelerini doldurmak amacıyla kullanılan kalıplaşmış sözlerden oluşmaktadır. Bu genellikle en sık kullanılan değirmen motifidir. Diğeri ise değirmen motifini içinde barındıran türkülerdir. Bunlar da türkü ile arasında tematik bir ilişki bulundurmaktadır (Mirzaoğlu, 2012, 159-182). Anadolu coğrafyasında değirmen önemli bir yere sahiptir. Buğdaylar değirmenler vasıtasıyla un haline gelir. Akarsuların olduğu yerlerde kurulan değirmenlerin bendinden su girer ortasına buğdaylar dökülür ve çark dönmeye başlar, suyun kuvveti ile dönen çark buğdayları öğütür (Koç, 2004, 183-184).

Bu türküde değirmen motifi genele yayılarak metnin tamamına yayılmıştır. Değirmenin dönmesi ve suyun sarhoş akışı aşktan başı dönen kişiye benzetilerek mecazi söyleyişle işlenmiştir. Değirmen ile âşık arasında anlam ilişkisi kurulmuştur.

2.4.4.1.2. At

Atın Türkler için çok değerli olduğunu daha önce de söylemiştik. Bu türküde atı hanımların bindiği bir binek olarak görmekteyiz. Eskiden kızlar evlendiğinde damat tarafına giderken at ile gidermiş. Bu bir adettir. Sadece Muş yöresinde değil Anadolu'nun birçok kısmında bununla ilgili adetler bulunmaktadır. Buradan anlaşılıyor ki ata binen kişi muradına ermiş demektir.

2.4.4.1.3. Serhoş

Bu türküde sarhoş olan kişi âşıktır. Aşk sarhoşudur ve değirmen gibi döner. Değirmenin suyunun boş dönmesi burada aşktan sarhoş olan kişiye benzetilmiştir. Sarhoş olan âşık ortalıkta dolaşır. Tek maksadı sevgiliye ulaşmaktır, başka şey düşünemez.

Değirmen Boş Dolanır
Suyu Serhoş Dolanır
Yâri Güzel Olanın
(Aman) Başı Bir Hoş Dolanır.

2.4.5. Evleri Var Hane Hane

Konusu aşktır. Sevgiliye duyulan hayranlık dile getirilmiştir.

2.4.5.1. Evleri Var Hane Hane Türküsünde Bulunan Unsurlar

2.4.5.1.1. Ev

Ev unsuru türkünün bütününde görülmektedir. Sevgilinin evi olarak söylenmiştir. Ev ve kişilerin çokluğu hane hane ve oymak oymak ikilemeleri ile verilmiştir. Ev bütün insanlık için önemlidir. Yaşanılan yer, sığınılan yapıdır, aynı zamanda sevgili ile yeni hayatın başladığı alandır. Evlerin önünde yonca bitkisini görmekteyiz. Yoncanın insanlar için değerli bir bitki olduğu buradan anlaşılmaktadır.

2.4.5.1.2. Yonca

Muş ili için değerli bir bitki olan yonca bir yem bitkisidir ve bu ilde yetiştiriciliği önemlidir. Atların beslenmesinde kullanılmaktadır. Türküden de anlaşıldığı gibi evlere yakın yerlerde yetiştirilmektedir. Bu sözcük türküye aynı zamanda kafiye oluşturmada da yardımcı olmuştur.

2.4.6. Garşıda Gıza Gurban

Türkünün konusu aşktır. Son kıtada bir yıl öncesi ile bulunduğu dönemi karşılaştırmıştır. Âşık kalbinin eski neşesini bulamamaktadır.

2.4.6.1. Garşıda Gıza Gurban Türküsünde Bulunan Unsurlar

2.4.6.1.1. Yüz

Kadın, estetik ve güzellik denilen şeyin tam ortasında yer almaktadır. Sevgilinin yüzünün güzelliğini onun gözleri, kaşları, dudakları, burnu tamamlar. Toplumda her ne kadar güzellik algısı değişse de yüz güzelliği denilince akla bunlar gelir. Yârin yüzü en çok aya ve güneşe benzetilir. Ay, karanlığı aydınlatan bir ışıktır. Sevgili de ay gibi parlar ve geceyi aydınlatır. Güzelliği ile karanlığı yok eder (Akgöynük, 2012, 20). Türküde yer alan terlemiş yüze kurban dizesinde olduğu gibi sevgilinin yüzündeki ter dahi hoştur. O ter misk gibi kokarak aşığı mest eder. Âşık bu terlemiş yüz için canını verir. Türkü bir sevda türküsüdür. Sevgili için yazılan dizelerden oluşmaktadır. Zaten güzel olan sevgili süslenip davetlere katılır, güzel yüzüyle ışık saçar.

2.4.6.1.2. Kaş –Göz

Türküde kaş ve göz unsurları yüz motifinin içerisinde de değerlendirilebilir. Bunlar sevgilinin yüzünün güzelliğinin birer parçalarıdır. İskender Pala aşığı deli divane eden göz için şunu söylemiştir:

“Sevgiliye ait bütün özellikleri üzerinde taşır. Zalimlik, lakaytlık, gülmek nazlanmak, alay etmek, vs. ona zıt davranma biçimleridir. Şehlalik, mahmurluk, öfke vs. de onun sıfatlarındandır. Renk olarak da ya siyah yahut ala(ela)’dır. Sevgili âşık üzerinde gözüyle çok etkilidir. Onun gözleri manalı bakışlarıyla adeta âşığa bir şeyler anlatır. Bu anlatış bazen ok şeklinde âşığın gönlüne girip onu yaralar. Bu durumda göz ile birlikte kaşlar, kirpikler ve gamze de söz konusu edilir. Gözün görevi görmekse de sevgilinin gözü, daima görmezden gelir. O gözün bakışı, görüş şekli ve tarzı daima değişik anlamlar ifade eder.”

Gözün yanında sevgilinin kaşları da en az göz kadar etkilidir. Kaş ve göz için nice türküler yazılmış nice şiirler söylenmiştir. Türküde sevgilinin gözleri ve kaşları karadır. Bunlarla aşığı etkiler. Âşık bu güzelliğe canını verir.

Garşıda Gıza Gurban (Vay Lele Lele Le Le Le Ley Ley)

Terlemiş Yüze Gurban (Gız Göynüm Senin Ömrüm)

Bezenmiş Toydan Gelmiş (Vay Lele Lele Le Le Le Ley Ley)

Kaş Kara Göze Gurban (Gız Göynüm Senin Ömrüm).

2.4.6.1.3. Değirmen

Değirmen motifi ‘Değirmenin Bendine’ adlı türküde de açıkladı. Değirmenin suyu gibi âşık sarhoş dolanır. Sevgilinin aşkından ne yaptığını bilmez.

2.4.6.1.4. Kuşak

Türklerin bir âdeti olan “gelin kuşağı” genç kızlıktan kadınlığa geçiş olarak bilinmektedir. Gelin baba evinden çıkmadan baba veya erkek kardeş kuşağı gelinin beline sarar gelini damada bırakır, yani bu olaydan sonra gelinin hakkı güveye geçer. Düğün boyunca bu kuşak gelinin belinde bağlı durur (Ögel, 1988; 268).

Yukarıda bahsettiğimiz gelenek türküde yer almamaktadır lakin kuşak denilince bu gelenekten bahsetmeden geçmek istenmemiştir. Türküde yer alan kuşak sevgiliye gönderilen bir hediye olarak görülmektedir.

Değirmen Boş Dolanır (Vay Lele Lele Le Le Ley Ley)

Suyu Sarhoş Dolanır (Gız Göynüm Senin Ömrüm)

Yârdan Bir Kuşak Gelmiş (Vay Lele Lele Le Le Ley Ley)

Belime Beş Dolanır (Gız Göynüm Senin Ömrüm)

2.4.6.1.5. Baykuş

Baykuş haneden bir eksikliğin olduğunun simgesidir aynı zamanda üzüntünün kederin de simgesidir. Ayrılığa işarettir. Türküde de ayrılığı ifade etmektedir. Geçen sene gönüldeki sevgili bu sene yoktur onun yerini üzüntü almıştır.

2.4.7. Güllü Hamamın Üstüyem

Türkünün konusu aşktır.

2.4.7.1. Güllü Hamamın Üstüyem Türküsünde Bulunan Unsurlar

2.4.7.1.1. Elma

Eski Türk inancına göre tarımla uğraşanların tanrıya kurban ettikleri bitkilerden biridir. Bazen hastalara şifa olan bu meyve bazen de doğum yapamayan kadınlara yedirilirdi. Semavi dinlerde elma kutsal kabul edilmektedir. Sevgiliye sunulan elam ise

aşkı simgeler. Daldan elma almak güzel sevmek manasına gelmektedir(Mirzaoğlu, 2005, 34-53).

2.4.7.1.2. Maral

Geyik, ceylan anlamları taşımaktadır. Türkülerde genellikle sevgili için kullanılır. Sevgilinin gözleri ceylanın ahu gözlerine benzer ve ceylanlarda bulunan misk gibi sevgilinin teni kokar. Bu türküde de maral diye sevgiliye denmiştir. Âşık ona vurulduğunu dile getirmektedir.

(Yâr Yâr Yâr Yâr) Elmayı Koydum Harala
Gorkarım Yanı Karala
Vuruldum Çifte Marala.

2.4.7.1.3. Balam

Çocuk, evlat anlamlarına gelmektedir. Bu türküde ikileme biçiminde bu unsur yer almaktadır.

2.4.8. Havada Bulut Yok (Yemen Türküsü)

Türkünün konusu ölümdür. Askerlerin gittikleri yerden dönememeleri, çektikleri acı ve zulüm anlatılmıştır. Arkada kalanın acısıyla dile gelmiş dizelerdir.

2.4.8.1. Havada Bulut Yok Türküsünde Bulunan Unsurlar

2.4.8.1.1. Havada Bulut Yok Türküsünün Hikâyesi

“Anlatanlara göre o tarihte Osmanlı Yemen çöllerinde zorlu bir savaşa tutulmuştur. Divanlar kurulur, savaş ve şartları haftalar boyu tartışılır durulur. Sonunda çözümün Yemen ellerine vilayetlerden birinde oluşturulacak bir alayla gidilmesinin mümkün olduğuna karar verilir. Düşünülür ki; bir tek vilayetten birlik olunca bunlar hep akraba ve hısım olacakları için birbirlerine bağlılığı ve dayanışmaları ile savaş alanından kaçmaları söz konusu olmaz. Haberler salınır. Osmanlının dört bir yanından uzun beklemelere karşın istekli çıkmaz bu oluşuma. Aslında istek olmasına olur da Osmanlının istediği gibi olmaz. Değişik vilayetlerden çıkan bu gönüllü sayısı da yeterli olmaz. Bu sırada Muş’tan Bulanık, Malazgirt ve Varto’dan bir ses yükselir Osmanlıya; “hepimiz varız, gönüllüyük yemen çöllerine gitmeye” Osmanlıya haber iletilir. Yetkililer bakar sayı yeterli, karar verilir ve Yemen çöllerine Muş’tan oluşturulan bir redif alayı gönderilir. Yemen’e gidilmesine gidilir ama hiçbiri de geri dönmez. İşte bu türkü gidip de gelemeyen o isimsiz kahramanlardan Muş’ta kalan sevgilisinin sesi, özlemi, elemi ve de acısıdır.”
(<http://www.mus.gov.tr/cografya-yapi-mus>).

2.4.8.1.2. Redif

“Muş ilinden Yemen’e çok sayıda genç “ölürsek şehit kalırsak, gazi oluruz” diyerek askere gitmiştir. Yemen’in öldürücü sıcağı ve düşmanı ezici çoğunluğu nedeni ile gidenlerin hemen hepsi geri dönmemiş şehit düşmüştür. Türkümüz geride kalan asker yakınları ve yavuklularınca söylenmiştir. Hüseyini makamında olup 5/8 lik bir türküdür. Türkümüzün sözlerine bakıldığında yöre insanımızın geleneklerini, yaşam biçimini ve acılarını yansıttığı görülmektedir. Yemen’e giden redif alayından hemen, hemen hiç kimse geri dönmemiştir.” (<http://www.mus.gov.tr/cografi-yapi-mus>).

Burada kullanılan redif sesi diye bahsedilen motif işte o alayda bulunan askerlerin sesidir.

Kışlanın önünde redif sesi var

Açın çantasını bakın nesi var

Bir çift potin ile bir de fesi var.

2.4.8.1.3. Şivan

“Askerlerin şehit haberin Muş’a ulaşmasıyla (halk arasında şivan denen) ağıtlar yakılarak feryatlar yükselir. Muş geleneklerinde komşularca cenazesi olan evlere başsağlığına gelenlere ve cenaze evinin halkına yemek gönderilir. O zamanlar teknik gelişmediğinden, yemekler fırınlarda değil kazanlarda, odundan ateş yakılarak pişirilirdi. Cenaze evi birden çok olduğundan, şehrin birçok yerinde cenaze evlerine yemek göndermek amacıyla büyük ocaklar kurulmuş, odunlar ocağa sürülmüştür. Bu ocaklardan çıkan yoğun duman gökyüzüne doğru yükselir. Nişanlısı redif alayı ile birlikte Yemen’e giden ve bu kara haberi henüz duymamış olan genç kız pırıl pırıl bir ağustos günü bu ağlamaları ve bu dumanı görünce;

Havada bulut yok bu ne dumandır

Mahlede ölüm yok bu ne şivandır

Bu yemen elleri ne de yamandır .”

Türküsinü söylemiştir (<http://www.mus.gov.tr/cografi-yapi-mus>).

2.4.8.1.4. Çemen

“Yemen’de yetişen bir bitkidir. Askerlerimiz Yemen’e gitmiş ve bir daha geri dönmemiştir. Muş ili Türkiye’nin üçüncü büyük ovasına sahiptir. Birçok kişi Muş ovası ile türküdeki yokuş yol ikilemine düşmektedir. Oysaki Muş ili yerleşim itibariyle savunması daha kolay en eski yerleşim yeri olan bugünkü kale mahallesi ve minare mahallelerinin olduğu bölüme konuşlanmış ova ise tamamen tarıma bırakılmıştır. Bugün halen kale mahallesi eski yerleşim kalıntılarını taşımakta ve yüksek bir yerde ovaya hâkim bir alandadır. Eski Muş’un yolu halen yokuştur. “giden gelmiyor acep ne iştir” sözü Muş’a giden dönmüyor diye anlaşılmaktadır. Oysa türkünün sözleri dikkatli incelendiğinde Muş’tan Yemen’e gidenler şehit olup dönmediklerinden “giden gelmiyor acep ne iştir “ sözü onlar için söylenmiştir. Eski yerleşim yeri itibariyle muş ilinde askeri kışla kale

mahallesinin eteklerinde bugünkü il jandarma komutanlığı dinlenme tesislerinin bulunduğu yerdedir. Nişanlısının ölüm haberiyle yüreği yanan genç kız kale mahallesinden yokuşun altındaki kışlaya bakarak:

Ano Yemen'dir gülü çemendir

Giden gelmiyor acep nedendir

Burası muş'tur, yolu yokuştur

Giden gelmiyor acep ne iştir" (<http://www.mus.gov.tr/cografi-yapi-mus>).

2.4.8.1.5. Karasu

Muş ilinden geçerek Murat Nehrine ulaşan sudur. Daha önce de bu nehir hakkında bilgi vermiştik.

2.4.8.1.6. Potin

Askerlerin giymiş oldukları botlardır. Zor hava şartları altında bu ayakkabıları giyerler.

2.4.8.1.7. Fes

Türküde askerlerin başlarına giymiş oldukları şapka çeşididir.

2.4.9. Kaleden Kaleye Ben Gördüm Onu

Türkünün konusu aşktır. Sevgili dünya malından üstün tutulmuştur

2.4.9.1. Kaleden Kaleye Ben Gördüm Onu Türküsünde Bulunan Unsurlar

2.4.9.1.1. Şalvar

Şalvar geleneksel bir kıyafet çeşididir. Beylerin giydiği bir giysidir lakin hanımların da giydiği bilinmektedir. Türküde bu şalın rengini mavi olarak vermiştir. Türküden anlaşıldığı üzere mavi şalvar muhtarların veya kralların giydiği şalvardır.

2.4.9.1.2. Şal

Şalvar ile birlikte verilmiştir. Mevkili bir kişinin kullanıldığı anlaşılmaktadır.

2.4.9.1.3. Kale

Bu motif türkünün genelini kapsamaktadır. Muş kalesinden bahsedildiği kanısına varılmaktadır. Bostankale, Tıkızlı, Zincirli, Malazgirt, Muşet, Hasbet ve Muş kaleleri bulunan ilde hangi kalelerden bahsedildiğini tam olarak bilememekteyiz.

2.4.9.1.4. Kiraz

Türküde geçen meyvedir. Yörede yetişmesi bakımından kullanılmıştır.

2.4.9.1.5. Ağa

Erkekler için kullanılan bir terimdir. En son sözü söyleyen kişidir. Genellikle kadınlar eşlerine ağam diye hitap etmektedirler.

‘Atma Bu Taşları Ağam Uyanır
Ağamın Sesinden Sular Bulanır.’

2.4.10. Kalenin Bedenleri

Türkü yâre kavuşmayı konu almıştır. Muş’un kalesi sevgililerin, gelip geçenlerin uğrak yeridir, bu hususta türkünün diğer konusudur.

2.4.10.1. Kalenin Bedenleri Türküsünde Bulunan Unsurlar

2.4.10.1.1. Kale

Muş ilinde bulunan kaleler tarihi açıdan önemlidir ve bu kaleler türkülerin içinde de sıkça yer almıştır. Bu yapıtlar hem tarihi hem de kültürel açıdan değer taşımaktadır.

2.4.11. Mektebin Bacaları

Türkünün konusu aşk ve sevgiliyi ona vermesi için edilen duadır.

2.4.11.1. Mektebin Bacaları Türküsünde Bulunan Unsurlar

2.4.11.1.1. Mektep

İnsanlık için bu hayattaki en önemli hususlardan biri okumaktır. Geçmişten günümüzde de bu böyledir ve gelecekte de okulların önemi hep baki kalacaktır. Türküler de sevgili bazen mektepte öğrenci olur bazen öğretmen olur. Bu türküde de mektebin birincisi olduğunu görmekteyiz.

2.4.11.1.2. Baca

Baca unsuru bu türküde kafiyeyi sağlamak amacıyla kullanılmıştır. Aynı zamanda eskiden her evin bacası mevcuttu. Bu yapı biçimine de burada rastlamaktayız. ‘Bacası tütmek’ deyimini de hatırlatan bu unsur, içinde hayat olan evler için kullanılmıştır. Bacası tüten yapıda yaşam vardır.

Mektebin Bacaları (Vay Lele Lele Lele)

Ders Verir Hocaları (Uy Amman Can Kurban)

Kim Yarimi Sorarsa (Vay Lele Lele Lele)

Odur Birincileri Vay (Uy Amman Can Kurban)

2.4.11.1.3. Ay

Ay motifi türküde gezegen olarak kullanılmıştır. Geceyi aydınlatan ışıktır. Çoğu türküde sıkça kullanılan bu motif genellikle sevgilinin güzel yüzünü anlatmak için kullanılmaktadır.

2.4.12. Muş’un Etrafında Fesli Gezerim

Türkünün konusu vatandır. Türkü farklı kaynaklarda küçük değişikliklerle de görülmektedir.

(Değişik kaynakta bağlantı)

(Ağla vatan ağla gör neler oldu)

(Muş’u işgal eden Moskoflar oldu) bağlantı kısmındaki bu değişiklik ile de görülmektedir.

2.4.12.1. Muş'un Etrafında Fesli Gezerim Türküsünde Bulunan Unsurlar

2.4.12.1.1. Muş

Muş ili türkünün genel kapsamında yer almaktadır. Muş ili hakkında daha öncede bilgi verdiğimiz için burada ismini vermekle yetinmekteyiz.

2.4.12.1.2. Fes

Muş ilinde giyilen şapka çeşididir. Şimdi pek kullanılmayan fes eskiden hem kadınlar hem de erkekler tarafından kullanılmıştır. Yöresel bir eşya olması açısından da değerlidir. Daha sonraları bu giyecek kaldırılarak yerine şapka kullanılmıştır.

2.4.12.1.3. Meşe

Muş ilinin dağ kesimlerinde bulunan meşe ağacı bu türküde göze çarpmaktadır. Muş ilinde ve Türkiye'de hemen hemen her yerde yetişebilen bu ağaç birçok türküde yer etmiştir. Sağlamlığı açısından değerlidir. Aynı zamanda türküden anlaşılacağı üzere bu meşe motifi dağ unsurunun içerisinde yer almaktadır.

2.4.12.1.4. Bağ/ Bahçe

Bu iki unsur birlikte verilmiştir. Bahçelerin içinde bağları bulunan Muş ilinin bu özelliği türkünün içine dâhil olmuştur.

'Muş'un etrafında bahçeler bağlar
Havası serindir suları çağlar
Yuvadan ayrılan garipler ağlar.'

2.4.12.1.5. Su

Su motifi de türküde kullanılmıştır. Su hayattır, candır, dünyanın en önemli kaynaklarından. Muş ilinin sularının bolluğu türküde işlenmiştir. Bu da bize burada vazgeçilmez bir hayatın olduğuna işaret eder.

'Havası serindir suları çağlar
Yuvadan ayrılan garipler ağlar.'

3. BÖLÜM

3.1. Bayburt'un Coğrafi ve Kültürel Yapısı

Anadolu'nun kuzeydoğusunda yer alan Bayburt ili Çoruh vadisinin üstünde kurulmuştur. Şehrin adının ne anlama geldiği ve şehrin ne zaman kurulduğu hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Kimi çağdaş eserlerde 'Berdin' olarak geçen ilin bu adının anlamı 'yüksek kale' şeklinde geçmektedir. Kuzey ve güneyde boy gösteren sıradağlar Kop ve Vavuk dağlarında bulunan geçitler ile Erzurum – Trabzon transit yol geçidini sağlar. Bayburt Türklerin Anadolu'da ilk yerleştiği yerlerdendir. Birçok medeniyete ev sahipliği yapan şehir tarihi açıdan derin izler taşımaktadır. Ticaret yolu üzerinde yer alması önemini ayrıca arttırmaktadır. Ermenilere ait olduğu öne sürülen Pepert yani bizim bildiğimiz adıyla Bayburt Kalesi miladın ilk yüz yıllarında mücadelelerde rol oynadığı bilinmektedir. Bundan dolayı Ermenilere ait olma düşüncesi çürütülmüştür. Ünlü Dede Korkut Hikâyelerinde adı geçen şehir hakkında bu eserde pek çok bilgi bulunmaktadır (Miroğlu vd, 1992, 225-228).

Yeryüzü şekilleri: Bayburt ovası, şehri çevreleyen dağlar ve akarsuların oluşturduğu vadiler olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

Ovaları: Bayburt ovası, 900 km^2 yi bulmaktadır. Bu ova dört parça halinde karşımıza çıkar. Bunlar: Keçevi, Mormuş, Aydın-tepe, Düzeke adlarıyla görülmektedir.

Dağları: Bayburt dağları şehrin yüzölçümünün %45'ini oluşturmaktadır. Ovaları saran sıradağları bulunmaktadır. Otlukbeli (2520 m), Saruhan (2400 m), Pulur (2300 m), Kop (2600 m), Coşan(2963 m), Çavuşkıran (2850 m) ,Zülfe (2750 m), Soğanlı (2750 m), Kemer (2856 m), Kırklar (3350 m), Haldizen (3000 m) bu dağlardır. Ayrıca şehirde Kaledere tepesi (2500 m), Ziyaret tepesi (2400 m) gibi tepeler de yer almaktadır.

Yaylaları: İlimiz, coğrafyası bakımından fazla yaylaya sahip illerden birisidir. Yaylalarımız genellikle Kop ve Soğanlı dağlarında yer almaktadır, bunlardan birkaçı şunlardır: Cumavank, Yazıyurdu, Yoncalı, Aydın tepe, Akbulut, Tohnovi, Çavdar, Çençül, Somarova, Otlukbeli, Karakaya, Menge, Seydiyakup, Gümüşdamla,

Yaylapınar, Üzengili, Kuşmer, Gökçedere, Dumlu, Günbuldu, Şur, Irmak, Eser, Kavlatan, Akkoyun SolkarıArdıçgöze, Armutlu, , Çukur, Göloba, ve Kop yaylaları.

Akarsular: kaynağını meşcit dağlarından alan Çoruh nehri hem ilimizin hem de Türkiye'nin en önemli akarsularındandır. Beşpınar deresi, Pulur (Gökçedere) deresinin Mormuş ovasında birleşen suyu ile Akşar ve Sorkunlu derelerinin sularından oluşan Değirmencik suyunu da havzasına katan Çoruh sularını çoğaltarak doğruya doğru akmaya devam eder.

Doğal Alanları: Yakupabdal göleti, Aslandağo Vilayet ormanları, Kaçkar Dağları, Atlı Göl, Balıklı Göl, Doğa Parkı, Aygır Gölü.

İklimi: Doğu Karadeniz ile Doğu Anadolu iklimi arasında bir geçiş iklimine sahip olan Bayburt ili yazları sıcak ve kurak geçerken kışları soğuk ve yağışlı geçmektedir (<https://bayburt.ktb.gov.tr/>).

Bayburt ilinde mevcut anıtsal yapı mirasını Bayburt Kalesi, Bayburt Ulu Camisi, Ahi Emir Ahmedî Zencani Kümbeti, I. Anonim Türbe, II. Anonim Türbe, Bayburt Bedesteni(Taşhan), Paşa (Kondolotlar / Nurlan) Hamamı, Bent Hamamı, Çarşı (Meydan) Hamamı, Paşaoğlu (Kondolotlar-Tuzcuzade) Çeşmesi, Hafızağa Çeşmesi Veysel Efendi Çeşmesi oluşturmaktadır. Bunların yanında günümüze ulaşamayan pek çok yapıtı olduğu da araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır (Çöteli-Arslan, 2015, 185-219).

3.2. Trt Repertuarında Bulunan Bayburt Türküleri

Bayburt iline ait olan bu türküler TRT repertuarında yer alan türkülerdir. Yörenin coğrafi-kültürel değerleri, acıları, savaşları; sevinçleri, sevdaları bu türkülerde işlenmiştir. Bu çalışmada Bayburt iline ait olan TRT repertuarında bulunan türküler hem şekil hem de muhteva bakımından aşağıda incelenmiştir. Türkülerin isimleri şunlardır:

1. Al Çuha Mavi Çuha
2. Arpalar Orak Oldu
3. Ay Doğar Ayistandan
4. Baba Ben Dervişmiyim

5. Bacadan Aşıyor Ayvanın Dalı
6. Bayburt'un İnce Yolunda
7. Bayburt Dağlarında Tabakam Kaldı
8. Bebeğin Beşiği Çamdan
9. Ben Feleği Gördüm Taştan İnerken
10. Bir Sandığım Vardır Sırmadan Telden (Bayburt/ Erzurum)
11. Bugün Bizde Düğün Var
12. Bugün Günlerden Cumadır Cuma -1 (Muzaffer Sarıözen)
13. Bugün Günlerden Cumadır Cuma-2 (Bayburt-Binali Selman-Nida Tüfekçi)
14. Bugün Günlerden Cumadır Cuma -3 (Erzincan-Mustafa Özgül-Mustafa Özgül)
15. Çini Bilezik Kolunda
16. Deli Kız Sinin Geliyor
17. Dur Yerinde Hanım Dur Yerinde
18. Dünürçüler Geldiler
19. Ey Gül Dalı Gül Dalı
20. Geydim Çarıklarımı
21. Giderim Yolum Dağdır
22. Guş Gayadan Seslenir
23. Gül Koydum Gül Tasına
24. Güzel Giyinmiş
25. Güzel Vasveyleyim Hallerin Senin
26. Kara Basma İz Olur
27. Karanfil Eker Misin ?
28. Karşiki Tarlada Herg Eden Oğlan
29. Koçları Vurdum Deriye
30. Köprünün Altı Diken
31. Kuş Burnu Derde Derman
32. Küp Dibinde Pastırma
33. Mendilinde Kar Getir (Bayburt/ Gümüşhane)
34. Örene Bak Örene
35. Sallandım Girdim Bağa
36. Sarı Kavun Dilimi

- 37.Söyleyeyim Bayburt'un Vasfı Halini
38. Vardım Ki Yurdundan Ayak Göçürmüş
39. Yılan İnceden Öter

3.3. Trt Repertuarında Bulunan Bayburt Uzun Havaları

1. Veysel Barı
2. More
3. 2. Bar
- 4.Gelin Havası
5. Bayburt Sallaması

3.4. Trt Repertuarında Bulunan Bayburt Türkülerinin Dil Ve Şekil İncelemesi

3.4.1. Al Çuha Mavi Çuha

Repertuar No: 2254
Yöresi- İli: BAYBURT
Kaynak Kişi: ZAKİR PEKSERT
Derleyen: NERİMAN ALTINDAĞ TÜFEKÇİ
Notaya Alan: NERİMAN ALTINDAĞ TÜFEKÇİ
Makamsal Dizi: UŞŞAK
Konusu – Türü: Aşk Sevda
Karar Sesi: La
Bitiş Sesi: La
Ustil: 10/8
En Pes Ses: Sol
En Tiz Ses: Re
Ses Genişliği: 5 Ses

Al Çuha Mavi Çuha
Çuha Kenarın Yuha
Kaç Gündür Görmemişem
Az Kalıy Aklım Çıka.

Hey Hey Hey Hey Benim Ağam
Köyler Ağası Benim Ağam.

Minare Dolam Dolam
Ağam Kurbanın Olam
Param Yok Ki Evlenem
Kapıda Kulun Olam.
Hey Hey Hey Hey Benim Ağam
Köyler Ağası Benim Ağam

Altunu Bozdurayım
Gerdanan Dizdireyim
İpek Mendil Değilsen
Cebimde Gezdireyim.
Hey Hey Hey Hey Benim Ağam
Köyler Ağası Benim Ağam.

- Türkü dörder dizeli olmak üzere üç kıta ve her kıtanın altında yer alan iki dizelik nakarat bölümünden oluşmaktadır. Türkü 7'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.
- Kafiye şeması:

a.....çuha
a.....yuha
b.....görmemişem
a.....çık

Burada –a sesleri yarım uyak oluşturmuştur.

b.....dolam
b.....kurbanın olam
b.....evlenem
b.....kulun olam

Bu dörtlükte 2. ve 4. dizede yer alan ‘ın olam’ sözleri redif görevindedir. Aynı zamanda 1. ve 3. dizelerde –em ekleri de kendi aralarında tam kafiye oluşturmuşlardır. Dörtlüğü ikinci bir şekilde incelersek ‘olam ve dolam’ sözleri arasında tunç kafiyenin

varlığından bahsedebiliriz. Diğer taraftan ise dört dizeyi bir değerlendirirsek –em sesleri tam kafiye olarak görülmektedir.

b.....bozdurayım

b.....dizdireyim

c.....değilsen

b.....gezdireyim

Son dörtlükte –z ekleri ile yarım kafiye oluşturulup –direyim ekleriyle de redif sağlanmıştır.

- Türkü: ‘Hey Hey Hey Hey Benim Ağam Köyler Ağası Benim Ağam.’ Diye tekrar edilen iki dizelik nakarat kısmına sahiptir.
- Akli Çıkmak: bir şeyin sonu kötüye varacak diye çok korkmak.
- Kapıda kul olmak: tamamen bağlanarak bütün isteklerini yerine getirmeye hazır olmak.
- Kurban olmak: bir kimse, bir ülkü ya da bir şey için kendini feda etmek.
Deyimleri kullanılarak metnin anlatımını güçlendirmiştir.
- Söz Sanatları:
  - ‘Benim ağam’ sözleri ile tekrar sanatı kullanılmıştır.
  - Sevgili ipek mendile benzetilerek teşbih sanatı yapılmıştır.
  - ‘Hey’ sözcüğü ile hem tekrar hem de nida sanatı kullanılmıştır.

3.4.2. Arpalar Orak Oldu

Repertuar No: 1353

Yöresi- İli: BAYBURT

Kaynak Kişi: ABDULLAH KAYSERİLİOĞLU

Derleyen: AHMET YAMACI

Notaya Alan: AHMET YAMACI

Makamsal Dizi: HİCAZ

Konusu - Türü: Aşk Sevda

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usül: 7/8

En Pes Ses: La
En Tiz Ses: Fa
Ses Genişliği: 6 Ses

Arpalar Orak Oldu
Yakınlar Irak Oldu
Gitti Yarım Gelmedi De
O Bana Merak Oldu

Oy Canım Vay Canım
Sana Sana Ne Oldu
Bizim Böyle Olmamıza
Ayrılık Sebep Oldu

Ayna Attım Çayıra
Şavkı Vurdu Bayıra
İkimizde Sevdalıda
Allah Bizi Kayıra

Oy Canım Vay Canım
Sana Sana Ne Oldu
Bizim Böyle Olmamıza
Ayrılık Sebep Oldu
Bir Taş Attım Çimene de
Çimenin Çiçeğine
İpek Olsam Sarılsam da
Yârimin Eteğine

Oy Canım Vay Canım
Sana Sana Ne Oldu
Bizim Böyle Olmamıza
Ayrılık Sebep Oldu

Pencerede Tül Perdede

Bülbül Ötmez Her Yerde
Felek Bizi Ayırdı da
Her Birimiz Bir Yerde

Oy Canım Vay Canım
Sana Sana Ne Oldu
Bizim Böyle Olmamıza
Ayrılık Sebep Oldu.

- Sade bir dille yazılan türkü dört kıtadan oluşmaktadır bu kıtalar dörder dizeliktir. Aynı zamanda her kıtanın ardından dörder dizelik nakarat kısmı yer almıştır. Yani toplam sekiz kıta söylenmiştir. 8’li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

- Kafiye Şeması:

a.....orak oldu

a.....ırak oldu

b.....gelmedi

a.....merak oldu

Bu kıtada kafiye şemasını oluşturan –rak sesleri zengin kafiye kullanılmıştır. - ‘Oldu’ sözcükleri ise redifi sağlamıştır.

c.....çayıra

c.....bayıra

c.....sevdalı da

c.....kayıra

Burada 1, 2 ve 4. dizelerdeki kafiye şemasında bu dizeler kendi aralarında –ayır sesleri zengin kafiye oluşturmaktadır. Aynı zamanda –a sesi redifi verir. Lakin dört dizeyi de bir alma durumunda bütün dizelerdeki –a sesleri yarım kafiye oluşturur.

d.....çimenede

d.....çiçeğine

d.....sarılısam da

d.....eteğine

Bu dizelerde 1. ve 3. dizelerde -de ekleri redif oluşturmaktadır. 2. ve 4. dizelerde –eğ ekleri tam kafiye oluştururken i—ine ekleri redifi oluşturmaktadır.

d.....perde de

d.....yerde

d.....ayırında

d.....yerde

Bu kıtada –de ekleri redifi oluşturur. 2 ve 4. dizelerdeki –er eki ise tam kafiye oluşturur.

- ‘Oy Canım Vay Canım
Sana Sana Ne Oldu
Bizim Böyle Olmamıza
Ayrılık Sebep Oldu’ türkünün nakarat kısmıdır ve her asıl dörtlükten sonra tekrar edilmiştir.
- Söz Sanatları:
  - Oldu ve canım sözcükleri ile tekrar sanatı yapılmıştır.
  - ‘Felek Bizi ayırdı’ derken teşbih sanatına yer verilmiştir.
  - ‘Sana Sana Ne Oldu’ cümlesiyle istihdam sanatı yapılmıştır.

3.4.3. Ay Doğar Ayistandan

Repertuar No:62

Yöresi- İli: BAYBURT

Kaynak Kişi: YAŞAR KARAPINAR

Derleyen: MUSTAFA HOŞSU

Notaya Alan: MUSTAFA HOŞSU

Makamsal Dizi: SEGAH

Konusu – Türü: Aşk Sevda

Karar Sesi: Si

Bitiş Sesi: Si

Usül: 2/4

En Pes Ses: Si

En Tiz Ses: Mi

Ses Genişliği: 4 Ses

Ay Doğar Ayistandan (Tara Lil Li Lil Li Lil Li)

Gün Doğar Günistandan (Tara Lil Li Lil Li Lil Li)

Benim Bir Sevdiğim Var (Tara Lil Li Lil Li Lil Li)

Otuz İki Bostandan (Tara Lil Li Lil Li Lil Li)

Ay Doğar Aya Gider (Tara Lil Li Lil Li Lil Li)
Gün Doğar Güne Gider (Tara Lil Li Lil Li Lil Li)
Benim Bir Sevdiğim Var (Tara Lil Li Lil Li Lil Li)
Her Gün Bir Yana Gider (Tara Lil Li Lil Li Lil Li)

Ay Doğar Ayazlanır (Tara Lil Li Lil Li Lil Li)
Gün Doğar Beyazlanır (Tara Lil Li Lil Li Lil Li)
Benim Bir Sevdiğim Var (Tara Lil Li Lil Li Lil Li)
Acep Kime Nazlanır (Tara Lil Li Lil Li Lil Li)

- Türkü dörder dizelik üç kıtadan oluşmaktadır ve bu dizelerin her birinin sonunda ‘Tara Lil Li Lil Li Lil Li’ diye tekrar dilerek nakarat yapılmış böylece ahenge katkıda bulunulmuştur. 7’li hece ölçüsü ile yazılmıştır.

- Kafiye Şeması:

a.....ayistandan
a.....günistandan
b.....var
a.....bostandan

İlk kıtada –stan ekleri zengin kafiye oluşturmuş ve – dan ekleri redifi oluşturmuştur.

b.....aya gider
b.....var
b.....yana gider

Bu kıtada –a giderler redif oluşturmuştur.

b.....ayazlanır
b.....beyazlanır
b.....var
b.....nazlanır

Türkünün son kıtasında –az ekleri tam kafiye oluştururken –lanır ekleri ise redif oluşturmuştur.

- Söz Sanatları:

-Türkünün her kıtasının birinci ve ikinci dizesinde seci sanatı görülmektedir (seci: iç uyak).

-Ay, gün, doğmak sözcükleri sürekli kullanılarak hem tekrar sanatına hem de bunların birbirine yakın olmaları bakımından tenasüp sanatından da faydalanılmıştır.

3.4.4. Baba Ben Dervişmiyem

Repertuar No: 1424
Yöresi- İli: BAYBURT
Kaynak Kişi: ŞAKİR ŞENER
Derleyen: MUZAFFER AKGÜN
Notaya Alan: MUZAFFER AKGÜN
Makamsal Dizi: HÜSEYİNİ
Konusu – Türü: Aşk Sevda
Karar Sesi: La
Bitiş Sesi: La
Usül: 12/8
En Pes Ses: La
En Tiz Ses: Sol
Ses Genişliği: 7 Ses

Baba Ben Derviş Miyem
Kürkümü Giymiş Miyem
Ben Sevim Eller Ala
Niye Ben Ölmüşmüyem
(Ah Limini Limini Can Limini Limini)
Odan Kireçtir Senin
Yüzün Güleçtir Senin
Elin Elime Deyse
Tenin İlaçtır Senin
(Ah Limini Limini Can Limini Limini)
Çıktım Dam Bağlamaya
Yârimi Kollamaya
Yârim Dağları Aştı
Başladım Ağlamaya
(Ah Limini Limini Can Limini Limini)

Karşıda Kara Koyun
Tutun Çadıra Koyun
Yârinden Ayrılanın
Adını Heste Koyun

(Ah Limini Limini Can Limini Limini)

- Türkü dörder dizelik dört kıtadan oluşmaktadır. Tek dizelik nakarat kısmı bulunur(Ah Limini Limini Can Limini Limini). 7’li hece ölçüsü kullanılarak söylenmiştir.

- Kafiye Şeması:

a.....derviş miyem

a.....giymiş miyem

x.....ala

a.....ölmüşmüyem

Bu dörtlükte –miyem soru ve şahıs ekleri redif görevinde kullanılmış olup; -miş ekleri ise zengin kafiye görevindedir.

b.....kireçtir senin

b.....güleçtir senin

y.....değse

b.....ilaçtır senin

Burada görülen –tır senin kısımları redifi, -eç ekleri ise tam kafiye dir.

c.....bağlamaya

c.....kollamaya

c.....açtı

c.....ağlamaya

Bu kıtanın kafiye düzeninde; -maya ekleri redif, -la ekleri tam kafiye dir.

d.....kara koyun

d.....çadıra koyun

v.....ayrılanın

d.....koyun

Son dörtlükte ‘koyun’ olarak görülen sözcükler cinastır ve –ra ekleri de tam kafiye oluşturmuşlardır.

- Söz Sanatları:

- Türkünün genelinde kişi kendini dervişe benzetmektedir böylelikle teşbih sanatı sıkça yer verilmiştir.

-‘Niye Ben Ölmüşmüyem’ derken istihdam sanatına yer verilmiştir.

-‘Elin Elime Deyse

-Tenin İlaçtır Senin’ bu kısımda mübalağa yapılmıştır.

-‘Yârim Dağları Aştı’ derken mübalağa sanatına yer verilmiştir.

3.4.5. Bacadan Aşıyor Ayvanın Dalı

Repertuar No: 1419

Yöresi- İli: BAYBURT

Kaynak Kişi: CEMAL KÖSE

Derleyen: YÜCEL PAŞMAKÇI

Notaya Alan: YÜCEL PAŞMAKÇI

Makamsal Dizi: MUHALİF

Konusu – Türü: Aşk Sevda

Karar Sesi: Si

Bitiş Sesi: Si

Usül: 9/8

En Pes Ses: Si

En Tiz Ses: Fa #

Ses Genişliği: 5 Ses

Bacadan Aşıyor Ayvanın Dalı

Aman Güzel Aman Ayvanın Dalı

Sunam Sen Güzelsin Neylersin Malı

Aman Güzel Aman Neylersin Malı

Kaleden Kaleye Minder Atarlar

Aman Güzel Aman Minder Atarlar

Kızınan Gelini Bir Mi Tutarlar

Aman Güzel Aman Bir Mi Tutarlar

Kaleden Kaleye Bir Demet Tütün

Aman Güzel Aman Bir Demet Tütün

Maşallah Geline Gerdanı Bütün

Aman Güzel Aman Gerdanı Bütün

İner Çeşmelerden Alır Suyunu

Aman Güzel Aman Alır Suyunu

Kendi Güzel Amma Bilmem Huyunu

Aman Güzel Aman Bilmem Huyunu.

- Türkü dörder dizelik dört kıtadan oluşmuştur. Açık bir dil kullanılan dizelerde ahengi sıkça tekrarlanan sözcükler sağlamıştır. 11’li hece ölçüsüyle dile getirilmiştir.
- Kafiye Şeması:

a.....ayvanın dalı
a.....ayvanın dalı
a.....neylersin malı
a.....neylersin malı

Burada –ayvanın dalı ve – neylersin malı sözcük grupları redif oluşturmuştur.

b.....minder atarlar
b.....minder atarlar
b.....bir mi tutarlar
b.....bir mi tutarlar

Kıtada görülen son sözcükler anlam ve görev bakımından aynıdır ve redif oluşturmuştur.

c.....bir demet tütün
c.....bir demet tütün
c.....gerdanı bütün
c.....gerdanı bütün

Bu kıtada da görüldüğü gibi sözcükler redif oluşturmuştur.

d.....alır huyunu
d.....alır huyunu
d..... bilmem huyunu
d..... bilmem huyunu

Burada sonda ahengi sağlayan redif olmuştur.

- Söz Sanatları: Türkünün genelinde kelimeler sık sık tekrar edilerek tekrar sanatı yapılmıştır.

- ‘Sunam Sen Güzelsin Neylersin Malı’ burada istihdam sanatı kullanılmıştır.

- ‘Kaleden Kaleye Minder Atarlar’ diyerek telmih sanatı yapılmıştır. Eskiden haberleşme aracı olarak kullanılan nesnelere biri de mendildir. Burada bize bunu hatırlatmıştır.

- ‘Kaleden Kaleye Bir Demet Tütün’ diyerek telmih sanatına başvurulmuştur. Bir kaleden başlayıp diğerine kadar tütün ekildiğini ve buralarda genellikle genç kızlar ve genç delikanlılar çalışırlardı. Birbirlerini buralarda görüp âşık olurlar ve türkü yakarlar aşklarının üstüne.

3.4.6. Bayburt’un İnce Yolunda

Repertuar No: 2595

Yöresi- İli: BAYBURT

Kaynak Kişi: REMZİ CAVILDAK

Derleyen: AHMET YAMACI

Notaya Alan: AHMET YAMACI

Makamsal Dizi: UŞŞAK

Konusu - Türü : Aşk Sevda

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usül: 10/8

En Pes Ses: La

En Tiz Ses: Mi

Ses Genişliği: 5 Ses

Bayburt'un İnce Yolunda

Bir Ayva Buldum Dalında

Ayva Benim Hayalimde

O Dirildi Dirildi Kumrum Dirildi

Dön Sinem Bağdat'tan Göründü

Şen Ol Bayburt Şen Ol Sende Nem Kaldı

Teskirem Yanaştı Üç Günüm Kaldı

Bayburt Kalesinde Yeleğim Kaldı

O Dirildi Dirildi Kumrum Dirildi
Dön Sinem Bağdat'tan Göründü.

- Türkü üçer dizelik iki kıtadan oluşmuştur. Her üçlükten sonra iki dizelik nakarat kısmı tekrar edilmiştir. 8'li hece ölçüsüyle dile getirilmiştir.

- Kafiye Şeması:

a.....yolunda

a.....dalında

a.....hayalimde

Bu üçlükte –da ekleri redif görevinde kullanılmıştır. Aynı zamanda –n eklerini de yarım kafiye şeklinde görürüz.

b.....nem kaldı

b.....günüm kaldı

b.....yeleşim kaldı

Son üçlükte -kaldı sözcükleri redif iken –m ekleri ise yarım kafiye oluşturur.

- Söz Sanatları:

-Bayburt'un İnce Yolunda derken Bayburt şehrinin yolları hatırlatılarak telmih sanatına başvurulmuştur.

-Baktığımızda türkünün geneli telmih sanatı üzerine kurulmuştur. Hem Bayburt'ta bir kale olduğunu öğreniyoruz hem de kalede yeleşim kaldı derken de oradaki olaylara bir gönderme yapıldığını görüyoruz.

-‘Şen Ol Bayburt Şen Ol Sende Nem Kaldı’ diyerek istihdam sanatı kullanılmıştır. Aynı zamanda iç dış ilişkisi de görülmektedir.

3.4.7. Bayburt Dağlarında Tabakam Kaldı

Repertuar No: 346

Yöresi- İli: BAYBURT

Kaynak Kişi: YÖRE EKİBİ

Derleyen: MUZAFFER SARISÖZEN

Notaya Alan: MUZAFFER SARISÖZEN

Makamsal Dizi: UŞŞAK

Konusu - Türü : Methiye Güzelleme

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usül: 10/8

En Pes Ses: La
En Tiz Ses: Mi
Ses Genişliği: 5 Ses

Bayburt Dağlarında Tabakam Kaldı
Şen Ol Bayburt Şen Ol Sende Nem Kaldı

Bayburt Dağlarında Kunduram Kaldı
Şen Ol Bayburt Şen Ol Sende Nem Kaldı

Bayburt Dağlarında Mendilim Kaldı
Şen Ol Bayburt Şen Ol Sende Nem Kaldı

Bayburt Dağlarında Tabancam Kaldı
Şen Ol Bayburt Şen Ol Sende Nem Kaldı.

- Sade bir dille yazılan türkü ikişer dizelik dört beyitten oluşmaktadır. ‘Şen Ol Bayburt Şen Ol Sende Nem Kaldı.’ Her dizeden sonra tekrar edilmektedir. 11’li hece lsyle kaleme alınmıştır.

- Kafiye Şeması:

a.....tabakam kaldı

a.....nem kaldı

Bu beyitte –em kaldı ekleri tam kafiye, -kaldı sözcükleri ise redifi oluşturur.

a.....kunduram kaldı

a.....nem kaldı

Burada –em kaldı ekleri tam kafiye, -kaldı sözcükleri ise redifi oluşturur.

a.....mendilim kaldı

a.....nem kaldı

Bu beyitte –m ekleri yarım kafiye, -kaldı sözleri rediftir.

a.....tabancam kaldı

a.....nem kaldı

Burada –em kaldı ekleri tam kafiye, -kaldı sözcükleri ise redifi oluşturur.

- Söz Sanatları:

‘Bayburt Dağlarında tabakam Kaldı

-Bayburt Dağlarında Kunduram Kaldı
-Bayburt Dağlarında Mendilim Kaldı
-Bayburt Dağlarında Tabancam Kaldı'

Bu dizelerde telmih sanatına başvurulmuştur. Giyilen kundura, içilen sigaranın tabakası, iletişim aracı olarak kullanılan mendil, askerlerin veya başına türlü işler gelenlerin dağlarda kullandığı tabanca o zamanların resmini çizmektedir.

-‘Şen ol Bayburt Şen Ol’ derken hem teşhis sanatına hem de iç dış ilişkisi kullanılmıştır.

- Bayburt, kaldı, dağ, sen sözcükleri ile tekrar sanatına başvurulmuştur.

3.4.8. Bebeğin Beşiği Çamdan

Repertuar No: 777
Yöresi- İli: BAYBURT
Kaynak Kişi: BİNALİ SELMAN
Derleyen: AHMET YAMACI
Notaya Alan: AHMET YAMACI
Makamsal Dizi: HÜSEYİNİ
Konusu – Türü: Ağıt
Karar Sesi: La
Bitiş Sesi: La
Usül: 7/4+4/4
En Pes Ses: La
En Tiz Ses: Sol
Ses Genişliği: 7 Ses

Bebeğin Beşiği De Çamdan
Yuvarlandı Düştü De Damdan
Beybabası Gelir Şam'dan

Nenni De Nenni De Nenni De Bebek

Kızlar Gelin Çaydan Geçek
Çay Bulanık Nerden İçek
Bebek Ölmüş Nere Gidek

Nenni De Nenni De Nenni De Bebek

Bebek Beni Del Eyledi

Yaktı Beni Kül Eyledi

Her Kapıya Kul Eyledi

Nenni De Nenni De Nenni De Bebek.

- Türkü üçer dizelik kıtalardan oluşmaktadır. Bu türkü acının türküsüdür. 9'lu hece ölçüsüyle dile getirilmiştir. Her üçlüğün ardından 'Nenni De Nenni De Nenni De Bebek' nakaratı tekrarlanmıştır.

- Kafiye şeması:

a..... çamdan

a..... damdan

a.....Şam'dan

Bu üçlükte –am ekleri tam kafiye, -dan ekleri ise rediftir.

b..... geçek

b..... içek

b.....gidek

Burada –ek ekleri redif iken –ç sesleri yarım kafiyedir.

c.....del eyledi

c.....kül eyledi

c..... kul eyledi

-l ekleri yarım kafiyeyi vermektedir. –eyledi sözcükleri ise redif görevinde kullanılmıştır.

- Söz Sanatları:

-‘Eyledi’ sözcüğünde ve nakarat kısımlarında tekrar sanatına yer verilmiştir.

-Türkünün genelini kapsayan bir bebeğin ölümünün acısını anlatan dizelerle hatırlatma sanatına başvurulmuştur.

-Aynı zamanda beşiğin çamdan olması eşyaların sağlam olması açısından çam ağacından yapıldığını bize hatırlatmaktadır. Burada da telmih sanatı yapılmıştır.

-‘Çay Bulanık Nerden İçek

Bebek Ölmüş Nere Gidek’ dizelerinde istihdam sanatına başvurulmuştur.

-Türküde aşağıdaki deyimler de kullanılmıştır.

-DEL ETMEK: Çılgına çevirmek, sağlıklı düşünemeyecek duruma getirmek (<https://sozluk.gov.tr/>).

-KÜL ETMEK: Yakmak, kavurmak (<https://sozluk.gov.tr/>).

-KUL ETMEK: boyun eğdirmek (<https://sozluk.gov.tr/>).

3.4.9. Ben Feleği Gördüm Taştan İnerken

Repertuar No

1388

Yöresi- İli: BAYBURT

Kaynak Kişi: REMZİ CAVILDAK

Derleyen: AHMET YAMACI

Notaya Alan: AHMET YAMACI

Makamsal Dizi: HÜSEYİNİ

Konusu – Türü: Sitem

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usül: 4/4

En Pes Ses: La

En Tiz Ses: Sol

Ses Genişliği: 7 Ses

Ben Feleği Gördüm Taştan İnerken

Gırlıdı Ganadım Celvan Ederken, Pervan Dönerken

Neynim Felek Neynim Ben Sana Neynim

Gırlıdı Ganadım Celvan Ederken, Pervan Dönerken

Yüce Dağ Başında Kurdum Aşhane

Vefasız Yar İçin Düştüm Daşhane Düştüm Daşhane

Neynim Felek Neynim Ben Sana Neynim

Gırlıdı Ganadım Celvan Ederken, Pervan Dönerken

Yanarım Yanarım Tütünüm Tütmez

Yarem İçerdendir Derman Kar Etmez, Lokman Kar Etmez

Neynim Felek Neynim Ben Sana Neynim

Gırlıdı Ganadım Celvan Ederken, Pervan Dönerken

- Türkü ikişer dizelik üç beyitten oluşmaktadır ve her beyitten sonra iki dizelik nakarat kısmı tekrar edilmiştir. ‘ Pervan Dönerken, Düştüm

Daşhane, Lokman Kar Etmez' sözleri her beyitin ikinci dizesinde tekrar edilmiştir.

- Kafiye Şeması:

a.....inerken

a.....dönerken

Bu beyitte –n sesleri yarım kafiye, -erken eki ise redifi oluşturmuştur.

b.....aşhane

b.....daşhane

Burada tunç kafiye kullanılmıştır.

c.....tütmez

c.....etmez

-mez ekleri redifi sağlamıştır. –t sesleri ise yarım kafiye oluşturmuştur.

- Söz Sanatları:

-Ben Feleği Gördüm Taştan İnerken derken teşhis sanatına başvurulmuştur.

- Yüce Dağ Başında Kurdum Aşhane

Vefasız Yar İçin Düştüm Daşhane

- Yarem İçerdendir sözüyle hem gerçek hem de mecaz anlamında kullanılmıştır.

Yani kinaye sanatı yapılmıştır.

-Bu dizelerde hem telmih hem de mübalağa sanatı yapılmıştır.

-Ayrıca türküde 'yanarım yanarım' ikilemesi kullanılmıştır.

3.4.10. Bir Sandığım Vardır Sırmadan Telden

Repertuar No: 2079

Yöresi- İli: ERZURUM BAYBURT

Kaynak Kişi: ALİ ATICI-CELAL KAYALIER

Derleyen: NİDA TÜFEKÇİ

Notaya Alan: NİDA TÜFEKÇİ

Makamsal Dizi: HÜSEYİNİ

Konusu – Türü: Ağıt

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usül: 5/4+7/4

En Pes Ses: La

En Tiz Ses: Sol

Ses Genişliği: 7 Ses

Bir Sandığım Vardır Sırmadan Telden
Bir Çift Yavrum Vardır Tomurcuk Gülden
Nasıl Ayrılalım Gül Yüzlü Yarden
İşte Şöyle Böyle Hal Deli Gönül.
(İster Ağla İster Gül Deli Gönül)

Bir Yanım Erzincan Vermem Bayburdu
Yıkılsın Düşmanın Taht İle Yurdu
Sağ Olasın Anam Beni Doğurdu
Seneler Seneler Kötü Seneler.
(Gide De Gelmiye Kötü Seneler)

Faytonlar Geliyor Üstü Pareli
Askerler Geliyor Bağrı Yaralı
Kimimiz Nişanlı Kimimiz Evli
Sene Gardaş Sene İlle Bu Sene.
(Gide De Gelmiye Bu Hayin Seni)

Akşamdan Yükleri Tay Eylediler
Sabahdan Öküze Ho Eylediler
Erzurum Satıldı Pay Eylediler
Sene Gardaş Sene İlle Bu Sene.
(Gide De Gelmiye Bu Kötü Sene)

- Türkü dörder dizelik dört kıtadan oluşmaktadır yalnız her dörtlüğün peşine bir dizelik ayak eklenmiştir. Bu ayaklar bir üstteki dizenin son sözcüğü ile bağlantılıdır. 11'li hece ölçüsüyle söylenmiştir.
- Kafiye Şeması:
a.....telden
a.....gül den

a.....yarden

x.....gönül

Bu drtlgn Şemasında –den ekleri redifi oluştururken 1 ve 2. dizelerdeki –l sesleri yarım kafiyeiyi oluşturmuştur.

b.....Bayburdu

b.....yurdu

b.....doğurdu

y.....seneler

Bu dizelerdeki –u sesi redif ,–urd sesleri ise zengin kafiye oluşturmuştur.

c.....pareli

c.....yaralı

c.....evli

v.....sene

Bu dizelerde –are ekleri zengin kafiye, –li ekleri ise rediftir.

d.....Tay Eylediler

d.....Ho Eylediler

d.....Pay Eylediler

z.....Sene

Bu dizelerde –eylediler kelimeleri redif, 1 ve 3. dizelerdeki –ay sesleri de tam kafiyeedir.

- Söz Sanatları:

-Türkünün genelinde telmih sanatından yararlanılmıştır. Bayburt'ta bir savaŐın izleri hatırlatılmıŐtı

-Gönül ve sene sözcükleri ile tekrar sanatı kullanılmıştır.

-Tay, kz, ho sözcükleri tenasüp sanatını verir.

-Gl Yzly Yarden ve Deli Gönül derken teşbih sanatına yer verilmiştir.

-Gitmek ve gelmek, gülmek ve ağlamak, sabah ve akşam sözcükleriyle birbirinin zıttı sözcüklere yer verilerek tezat sanatı yapılmıştır.

-AY EYLEMEK: Hayvana yk yükleme

-HO EYLEMEK: Hayvanı yürütmek için komut vermek.

3.4.11. Bugün Bizde Düğün Var

Repertuar No: 1939

Yöresi- İli: BAYBURT

Kaynak Kişi: FAZLI OĞUZHAN

Derleyen: TRT MÜZİK DAİ. BŞK. THM. MD.

Notaya Alan: MEHMET ÖZBEK

Makamsal Dizi: UŞŞAK

Konusu - Türü : Aşk Sevda

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usül: 12/8+18/8

En Pes Ses: Sol

En Tiz Ses: Re

Ses Genişliği: 5 Ses

Bugün Bizde Düğün Var (Gel Oyna Gül Oyna)

Sana Da Davetim Var (Kız Sen Oyna)

Aç Neçeği Yüzünden (Gel Oyna Gül Oyna)

Çık Bara Sallan Bakalım (Kız Sen Oyna)

Ayvana Serdim Kilim (Gel Oyna Gül Oyna)

Nakışı Dilim Dilim (Kız Sen Oyna)

Aç Neçeği Yüzünden (Gel Oyna Gül Oyna)

Çık Bara Sallan Bakalım (Kız Sen Oyna)

Ah Eyleme Nazlı Yar (Gel Oyna Gül Oyna)

Ahın Beni Öldürür (Kız Sen Oyna)

Aç Neçeği Yüzünden (Gel Oyna Gül Oyna)

Çık Bara Sallan Bakalım (Kız Sen Oyna)

- Türkü üç beyitten oluşmuştur. Her beyitten sonra iki dizelik nakarat kısmı eklenmiştir. Sade bir dille yazılan türkünün her dizesinden sonra ritmi yükselten ‘Gel Oyna Gül Oyna’ ve ‘Kız Sen Oyna’ söz öbekleri kullanılmıştır.7’li hece ölçüsüyle yazılmıştır.
- Kafiye Şeması:

a.....var

a.....var

-var sözcükleri redif görevinde kullanılmıştır.

b.....kilim

b.....dilim

-ilim sesleri zengin kafiye şeklindedir.

c.....yar

c.....öldürür

-r sesi yarım kafiyedir.

• Söz Sanatları:

- ‘Nakış Dilim Dilim’ derken nakış dilimlere benzetilmiştir. Teşbih sanatına başvurulmuştur.

- ‘Ahın Beni Öldürür’ sözüyle mübalağa sanatı kullanılmıştır.

-Türküde ‘ah eylemek ‘ deyiimi de kullanılmıştır. Ah Eylemek: acı ile içini çekmek (<https://sozluk.gov.tr/>).

3.4.12. Bugün Günlerden Cumadır Cuma-1

Repertuar No: 225

Yöresi- İli

BAYBURT

Kaynak Kişi: ZAKİR PEKSERT

Derleyen: MUZAFFER SARISÖZEN

Notaya Alan: MUZAFFER SARISÖZEN

İcra Eden: KAYNAK KİŞİ

Makamsal Dizi: SABA

Konusu – Türü: Ağıt

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usül: 10/8

En Pes Ses: Sol

En Tiz Ses: Mi

Ses Genişliği: 6 Ses

Bugün Günlerden Cumadır Cuma
Yunağa Gidersen Saçını Yuma
Ben Seni Sevmişem Ellere Deme

Karada Camuş Vurdu Benim Yarimi
Eydi De Boynuzunu Döktü Kanını

Bugün günlerden salıdır salı
Eşimden ayrıldım gönlüm yaralı
Kınaman a dostlar oldum karalı

- Türkü iki üçlük ve araya giren iki dizelik bağlantıdan oluşmaktadır. 11’li hece ölçüsüyle yazılmıştır.
  - Kafiye Şeması: a a a b b aaa şeklindedir.
    - 1, 2 ve 3. dizlerin sonunda bulunan –uma sesleri zengin kafiyedir.
    - 4 ve 5. dizelerin sonlarında bulunan –i sesleri yarım kafiyedir.
    - 6, 7 ve 8. dizelerin sonundaki –alı sesleri zengin kafiye oluşturmuştur.
  - Söz sanatları:
    - Eşimden ayrıldım gönlüm yaralı: mecaz-ı Mürsel
    - A dostlar: nida
    - El: tevriye
- YUNAK: Yıkanılacak yer, hamam
-YUMAK: Yıkamak
-CAMIŞ: Camız, manda, su sığırtı.

3.4.13. Bugün Günlerden Cumadır Cuma-2

Repertuar No: 1369
Yöresi- İli: BAYBURT
Kaynak Kişi: BİNALİ SELMAN
Derleyen: NİDA TÜFEKÇİ
Notaya Alan: NİDA TÜFEKÇİ
Makamsal Dizi: UŞŞAK
Konusu - Türü : Aşk Sevda
Karar Sesi: La
Bitiş Sesi: La

Usül: 10/8
En Pes Ses: La
En Tiz Ses: Mi
Ses Genişliği: 5 Ses

Bu Günde Günlerden Cumadır Cuma
Yar Hamama Girme Kınanı Yuma
Ben Seni Sevmişem Kimseye Deme
Zalim felek Vurmuş Yaram Var Benim

Bu Günde Günlerden Salıdır Salı
Sallan Gel Sevdiğim Sarılak Bali
Yoktur Dünyada Yarın Emsali
Zalim Celek Vurmuş Yaram Var Benim

- Türkü dörder dizelik iki kıtadan oluşmuştur. Dörtlüklerin dördüncü dizeleri aynıdır. Türkü 11’li hece ölçüsüyle dile getirilmiştir.

- Kafiye Şeması:

a..... Cuma

a.....yuma

a.....deme

b.....benim

-uma sesleri zengin kafiyedir

c.....Salı

c.....balı

c.....emsali

d.....benim

-ali ekleri zengin kafiyedir aynı zamanda ‘Salı’ ve ‘emsali’ sözcükleri arasında tunç kafiye kullanılmıştır.

- Söz Sanatları:

- Zalim felek derken teşbih sanatı yapılmıştır.

- ‘Zalim felek Vurmuş’ sözüyle felek kişileştirilmiştir. Yani teşhis sanatı yapılmıştır.

- ‘Yoktur Dünyada Yarın Emsali’ diyerek mübalağa sanatından yararlanılmıştır.

3.4.14. Bugün Günlerden Cumadır Cuma-3

Repertuar No: 3096
Yöresi- İli: Erzincan -Bayburt
İlçesi- Köyü: Kemaliye (Eğın)
Kaynak Kişi: MUSTAFA ÖZGÜL
Derleyen: MUSTAFA ÖZGÜL
Notaya Alan: MUSTAFA ÖZGÜL
Makamsal Dizi: SABA
Konusu – Türü: Aşk Sevda
Karar Sesi: La
Bitiş Sesi: La
Usül: 10/8
En Pes Ses: Sol
En Tiz Ses: Mi
Ses Genişliği: 6 Ses

Bu Günde Günlerden Cumadır Cuma
Hamama Gidersen Yavrum Yüzünü Yuma

Ben Seni Sevdim Ellere Deme
Ağlayı Ağlayı Da Yavrum
Gözlerden Oldum
Senden Ayrılalı Da Yavrum
Derbeder Oldum

Bu Günde Günlerden Pazardır Pazar
Keşif Molları Da Gelmiş Çeyizi Yazar
Haber Gelirse Tedbili Bazar

Ağlayı Ağlayı Da Yavrum
Gözlerden Oldum
Senden Ayrılalı Da Yavrum
Derbeder Oldum

- Türkü üçer dizelik iki kıtadan oluşur ve her kıtadan sonra dört dizelik nakarat kısmın bulunmaktadır. Asıl dizelerin hece ölçüleri farklılık göstermektedir. İlk

dizeler 13, ikinci dizeler 11, üçüncü dizeler ise 10'lu hece ölçüsüyle söylenmiştir.

- Kafiye Şeması:

a.....Cuma

a.....yuma

a.....deme

-uma sesleri zengin kafiyedir.

b.....Pazar

b.....yazar

b.....bazar

-azar sesleri zengin kafiyedir.

- Söz Sanatları:

‘Senden Ayrılalı Da Yavrum

Derbeder Oldum’

burada mübalağa sanatına başvurulmuştur.

-Gün, Pazar ve yavrum sözcükleriyle tekrar sanatına başvurulmuştur.

3.4.15. Çini Bilezik Kolunda

Repertuar No: 4300

Yöresi- İli: BAYBURT

İlçesi- Köyü: Kitire Köyü

Kaynak Kişi: GÜLLÜ ÖZBEK

Derleyen: CEMİLE CEVHER

Notaya Alan: CEMİLE CEVHER

Makamsal Dizi: ÇARGAH

Konusu - Türü : Aşk Sevda Gurbet

Karar Sesi: Do

Bitiş Sesi: Do

Usül: 6/8

En Pes Ses: Si

En Tiz Ses: Mi

Ses Genişliği: 4 Ses

Çini de bilezik kolunda kolunda
Sallanır harman yolunda yolunda.

Yeni de çıktı kestanenin fıstığı
Yorulmuşam ver arkama yastığı.

Yeni de çıktım şu dağlara hayladım
Nazlı yarı gurbet ele yolladım.

Gurbet eldir koç yiğidin vatani
Aramazlar gurbet elde yiteni.

- Türkü dört beyitten meydana gelmiştir. Yöresel bir ağızla söylenen türkü 11’li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

- Kafiye Şeması:

a..... kolunda

a.....yolunda

Bu beyitteki sonlarda bulunan –unda ekleri redif iken –ol sesleri tam kafiyedir.

b.....fıstığı

b.....yastığı

Burada bulunan son ses olan-ı sesi redif, - stığ sesleri zengin kafiyedir.

c.....hayladım

c.....yolladım

Sondaki –ladım sesleri redif görevinde kullanılmıştır.

d.....vatani

d.....yiteni

Sondaki –i sesi redif, -ten sesleri zengin uyaktır.

- **Söz Sanatları:** Kolunda ve yolunda sözcükleri ile tekrar sanatı yapılmıştır.

- ‘Koç yiğidin’ derken erkek kişiye hitap edilmiş ve benzetme sanatına başvurulmuştur.

3.4.16. Deli Kız Sinin Geliyor

Repertuar No: 1538

Yöresi- İli: BAYBURT

Kaynak Kişi: REMZİ CAVILDAK

Derleyen: AHMET YAMACI

Notaya Alan: AHMET YAMACI

Makamsal Dizi: BUSELİK

Konusu – Türü: Aşk Sevda

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: Re

Usül: 12/8

En Pes Ses: Si

En Tiz Ses: Mi

Ses Genişliği: 4 Ses

Deli Kız Sinin Geliyor

Sinide Neler Geliyor

Sinide Çerez Geliyor

Hani Ya Niye Gelmedi

Geldi De Geri Dönüyor

Ne Kusurumu Gördüler

Kolun Çolak Dediler

Kurbanız Olum Eyi Bakın

Hayranız Olum Eyi Bakın

Çolak Bunun Neresi

Kız Anam Bacım Hani Ya

Deli Kız Sinin Geliyor

Sinide Neler Geliyor

Sinide Kumaş Geliyor

Hani Ya Niye Gelmedi

Geldi De Geri Dönüyor

Ne Kusurumu Gördüler

Beline Kambur Dediler

Kurbanız Olim Eyi Bakın
Hayranız Olim Eyi Bakın
Kambur Bunun Neresi
Kız Anam Bacım Hani Ya

Deli Kız Sinin Geliyor
Sinide Neler Geliyor
Sinide Beşlik Geliyor
Hani Ya Niye Gelmedi
Geldi De Geri Dönüyor
Ne Kusurumu Gördüler
Ayağın Topal Dediler

Kurbanız Olim Eyi Bakın
Hayranız Olim Eyi Bakın
Topal Bunun Neresi
Kız Anam Bacım Hani Ya

- Türkü her kıtası yedişer dizeden oluşan üç kıtadan oluşmaktadır. Bu kıtaların arasına dörder dizelik bağlantılar eklenmiştir. 8’li hece ölçüsü kullanılmıştır. Her kıta türkünün adı olan ‘deli kız sinin geliyor’ ile başlar. Onunla başlayıp devam eden beş dize aynı şekilde tekrarlanmıştır.
- Kafiye şeması: aaabaaaccdf- aaabaaaccdf- aaabaaaccdf şeklindedir.
-geliyor ve bakın sözcükleri, gördüler ve dediler sözcüklerindeki –ler ekleri redif görevindedir.
- Söz Sanatları:
  - Deli Kız: teşbih
  - Kurbanız Olim: hem mübalağa sanatı yapılmıştır hem de ‘kurban olmak’ söz kalıbı deyim olarak kullanılmıştır.
  - ‘Geliyor, bakın, olim, sini’ sözcükleri ile tekrar sanatı yapılmıştır.

3.4.17. Dur Yerinde Hanım Dur Yerinde

Repertuar No: 1531
Yöresi- İli: BAYBURT
Kaynak Kişi: REMZİ CAVILDAK
Derleyen: AHMET YAMACI
Notaya Alan: AHMET YAMACI
Makamsal Dizi: UŞŞAK
Konusu - Türü : Aşk Sevda
Karar Sesi: La
Bitiş Sesi: La
Usül: 10/8
En Pes Ses: Sol
En Tiz Ses: Re
Ses Genişliği: 5 Ses

Dur Yerinde Hanım Dur Yerinde
Bir Tutam Gül Var Ellerinde
Ellerinde Hanım Ellerinde
Kemerin Olsam Bellerinde
Bellerinde Hanım Bellerinde

Halkalar Olsam Kollarında
Kollarında Hanım Kollarında
On Yıl Bekledim Yollarında
Yollarında Hanım Yollarında

- Türkü bir dördlük ve bir beşlikten oluşmaktadır. 10'lu hece ölçüsüyle yazılmıştır.
- Kafiye şeması:
a.....yerinde
a.....ellerinde
a.....ellerinde
a.....bellerinde
a.....bellerinde

Bu dizelerin beşinin de sonundaki –rinde ekleri redif görevindedir. 2,3,4 ve 5. dizelerde bulunan rediften önce kullanılan –lle sesleri zengin kafiye görevindedir.

a.....olsam kollarında
a.....hanım kollarında
a.....bekledim yollarında
a.....hanım yollarında

Bu dizelerde kollarında ve yollarında sözcükleri redif görevinde, bu rediflerden önce kullanılan sözcüklerin son sesi (-m) yarım kafiye görevinde kullanılmıştır.

- Söz Sanatları:

-bel, kol, el, yol sözcükleri ile tekrar sanatı yapılmıştır.

3.4.18. Dünürçüler Geldiler

Repertuar No: 1788
Yöresi- İli: BAYBURT
Kaynak Kişi: REMZİ CAVILDAK
Derleyen: AHMET YAMACI
Notaya Alan: AHMET YAMACI
Makamsal Dizi: UŞŞAK
Konusu - Türü : Kına Düğün
Karar Sesi: La
Bitiş Sesi: La
Usül: 10/8
En Pes Ses: La
En Tiz Ses: Mi
Ses Genişliği: 5 Ses

Dünürçüler Geldiler (Şirinim Güzelim)

El Ele Görüştüler (Şirinim Güzelim)

Söyleşip Gülüştüler (Şirinim Güzelim)

Ağlama Gelin Güzelsin Güzelsin Güzelsin

Sevdiğine Gidersin Gidersin Gidersin Gidersin

Ağlama Gelin Güzelsin Güzelsin Güzelsin Güzelsin

Anam Ne Üzersin Üzersin Üzersin

Yengeler Başa Gelin (Şirinim Güzelim)

Saçtılar Akça Gelin (Şirinim Güzelim)
Bülbülden Tatlı Dilin (Şirinim Güzelim)

Ağlama Gelin Güzelsin Güzelsin Güzelsin
Sevdiğine Gidersin Gidersin Gidersin Gidersin
Ağlama Gelin Güzelsin Güzelsin Güzelsin Güzelsin
Anam Ne Üzersin Üzersin Üzersin

Çalınır Davul Zurna (Şirinim Güzelim)
Güveynin Saçı Sırma (Şirinim Güzelim)
Yengenin Biri Durna (Şirinim Güzelim)

Ağlama Gelin Güzelsin Güzelsin Güzelsin
Sevdiğine Gidersin Gidersin Gidersin Gidersin
Ağlama Gelin Güzelsin Güzelsin Güzelsin Güzelsin
Anam Ne Üzersin Üzersin Üzersin

- Türkü üç ana kıtadan oluşur ve bu kıtalar üçer dizeliktir. Bu dizelere ‘şirinim güzelim’ sözleri eklenerek hepsinde tekrar edilmiştir. Aynı zamanda nakarat kısımları her üçlükten sonra tekrar edilir. Nakarat kısımları ise dört dizden meydana gelmiştir. Sade bir dille dile getirilen türkü 7’li hece ölçüsü ile yazılmıştır. Nakarat kısımları ise 14’lü hece ölçüsüyle dile getirilmiştir.

- Kafiye Şeması:

a.....geldiler
a.....görüştüler
a.....gülüştüler

Bu dizelerde –üştüler ekleri rediftir.

b.....başa gelin
b..... akça gelin
b.....dilin

Burada bulunan –gelin sözcükleri cinastır.

c.....zurna
c.....sırma

c.....Durna

Bu üçlükte –rna sesleri zengin kafiyedir.

x.....güzelsin

x.....gidersin

x.....güzelsin

x.....üzersin

Bu dörtlük türkünün nakarat kısmıdır. Güzelsin sözcükleri redif oluşturur aynı zamanda gidersin ve üzersin derken de sondaki –ersin ekleri de rediftir.

- Söz Sanatları:

-Gelin sözcüğü cinaslı bir şekilde ele alınmıştır. Birinde fiil anlamında kullanılırken diğerinde isim anlamı taşır. Aynı zamanda burada tevriye sanatı da vardır.

-Gelin, güzelsin, gitmek ve ağlama sözcükleriyle tekrar sanatına başvurulmuştur.

-‘Güveynin Saçı Sırma’ sözüyle teşbih sanatı kullanılmıştır. Damadın saçını sırmaya benzetilmiştir.

3.4.19. Evlerinin Önü Yonca

Repertuar No: 3304

Yöresi- İli: BAYBURT

İlçesi- Köyü: Kitire Köyü

Kaynak Kişi: GÜLLÜ ÖZBEK

Derleyen: CEMİLE CEVHER

Notaya Alan: CEMİLE CEVHER

Makamsal Dizi: ÇARGAH

Konusu – Türü: Aşk Sevda

Karar Sesi: Do

Bitiş Sesi: Do

Usül: 6/8

En Pes Ses: Sol

En Tiz Ses: Sol

Ses Genişliği: 8 Ses

Evlerinin önü yonca

Döne püskül döne döne

Döne yavrum döne döne
Yonca kalkmış diz boyunca

Döne püskül döne döne
Döne yavrum döne döne

Evlerinin önü nane
Döne püskül döne döne
Döne yavrum döne döne
Ben kül oldum yane yane

Döne püskül döne döne
Döne yavrum döne dön

Evlerinin önü bostan
Döne püskül döne döne
Döne yavrum döne döne
Yar haberin aldım Kars'tan

Döne püskül döne döne
Döne yavrum döne dön

- Türkü üç dörtlük ve bu dörtlüklerin arasına girmiş ikişer kıtalık nakarat beyitlerinden oluşmaktadır. 8'li hece ölçüsü kullanılarak söylenmiştir.
- Kafiye şeması: aaaa aa aaaa aa aaaa aa şeklindedir. 'Döne döne' sözcükleri redif olarak kullanılmıştır. İlk kıtada –ınca sesleri, ikinci kıtada –ane sesleri, üçüncü kıtada ise –stan sesleri zengin kafiye oluşturmuştur.
- Söz sanatları:
  - Yonca kalkmış diz boyunca: burada yonca sözcüğü ile teşbih yapılmıştır.
  - Döne, sözcüğü ile tekrar sanatı yapılmıştır.
  - Kars'tan haberin var mı diyerek mecazı mürsel sanatına başvurulmuştur.
    - Ben kül oldum yane yane: mübalağa sanatı yapılmıştır.

Not: Repertuvar numarası 3304 olan iki farklı türkü mevcuttur.

APDAŞLIKTAN SU DAMLAR
MUĞLA/Fethiye
Recep Erkul
Özay Gönlüm

EVLERİNİN ÖNÜ YONCA
BAYBURT/Kitire Köyü
Güllü Özbek
Cemile Cevher

3.4.20. Ey Gül Dalı

Repertuar No: 2288

Yöresi- İli: BAYBURT

Kaynak Kişi: ZAKİR PEKSERT-BİNALİ
SELMAN

Derleyen: MUZAFFER SARISÖZEN

Notaya Alan: MUZAFFER SARISÖZEN

Makamsal Dizi: UŞŞAK

Konusu – Türü: Aşk Sevda

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usül: 9/8

En Pes Ses: Sol

En Tiz Ses: Mi

Ses Genişliği: 6 Ses

Ey Gül Dalı Gül Dalı,
Oldum Sana Sevdalı.
Gördüğüm Günden Beri,
Sinem Aşkınla Dağlı.

Saçları Senden Saç Bağı Benden,
Var Git Ey Güzel Küsmüsem Senden.

Güzel ağlatma beni
Yabana atma beni
Ben senin aşkınam
Bir pula satma beni

Saçları Senden Saç Bağı Benden,
Var Git Ey Güzel Küsmüsem Senden

Pancar Pezik Değil Mi,
Ciğer Ezik Değil Mi.
Ben Sevdim Eller Aldı,
Bana Yazık Değil Mi?

Saçları Senden Saç Bağı Benden,
Var Git Ey Güzel Küsmüşem Senden.

- Üç dörtlükten oluşan türkü ikişer dizelik nakarat kısmına sahiptir.7’li hece ölçüsüyle yazılan türkünün aynı zamanda nakarat kısmı 10’lu hece ölçüsüyle dile getirilmiştir.

- Kafiye Şeması:

a.....dalı
a.....sevdalı
a.....beri
a.....dağlı

Dalı ve sevdalı sözcükleri arasında tunç kafiye kullanılmıştır. Beri ve dağlı sözcüklerindeki -i sesi de yarım kafiye görevindedir.

a.....ağlatma beni
a.....atma
b.....
a..... Satma beni

beni
aşıkınam

‘beni’ sözcükleri redif olarak kullanılmış, bu sözcüklerden önce kullanılan –atma sesleri ise tunç kafiye oluşturmuştur.

a.....pezik değil mi
a.....ezik değil mi
a.....eller aldı
a.....yazık değil mi

Bu dizelerde ‘değil mi’ sözcükleri rediftir. Pezik, ezik ve yazık sözcüklerinde bulunan -ezik sesleri ile de tunç kafiye oluşturulmuştur.

- Söz Sanatları:

-‘Değil mi?’ suru sözcükleriyle istihdam sanatı yapılmıştır. Aynı zamanda bu soru köklü sözcükler cümleye tecahül-ü arif sanatı da yüklemiştir. Biliyor ama bilmiyormuş gibi soru soruyor.

- Ey Gül Dalı Gül Dalı, burada hem nida sanatı hem de tekrar sanatına başvurulmuştur.

- Sinem Aşkınla Dağlı, derken hem aşk ateşe benzetilerek teşhis sanatı yapılmış hem de mübalağaya başvurulmuştur.

NOT: SİNE: Göğüs.
DAĞLI: Dağlanmış, yaralanmış.
PEZİK: Pancar, şalgam.

3.4.21. Geydim Çarıklarımı

Repertuar No: 1067
Yöresi- İli: BAYBURT
Kaynak Kişi: RECEP KIRICI
Derleyen: MUZAFFER SARISÖZEN
Notaya Alan: MUZAFFER SARISÖZEN
İcra Eden: KAYNAK KİŞİ
Makamsal Dizi: UŞŞAK
Konusu - Türü : Aşk Sevda
Karar Sesi: La
Bitiş Sesi: La
Usül: 10/8
En Pes Ses: Sol
En Tiz Ses: Mi
Ses Genişliği: 6 Ses

Geydim Çarıklarımı

Gel Bağla Bağlarını

Terkettim Gidiyorum

Bayburt'un Dağlarını

Ağam Tanına Ninaynam

Paşam Tanına Ninaynam

Güzel Tanına Ninaynam

Yosmam Tanına Taninaynam

Havluya Kurdum Teşti
Gelen Yâr Vurdu Geçti
Emmim Oğlu Muhannet
Benim De Vaktım Geçti

Ağam Tanina Ninaynam
Paşam Tanina Ninaynam
Güzel Tanina Ninaynam
Yosmam Tanina Taninaynam

- Asıl dizeleri iki dördlükten oluşan türkünün her asıl dördlüklerden sonra tekrarlanan dörder dizelik nakarat kısmından oluşmaktadır. Asıl dizeler 7'li hece ölçüsüyle yazılırken nakaratın dizeleri ise 8'er hece ölçüsüyle yazılmıştır.
- Kafiye Şeması

a.....çarıklarımı

a.....bağlarını

b.....gidiyorum

a.....dağlarını

Bu dördlükte 1,2 ve 4. dizelerin sonlarında bulunan –larını ekleri redif, onlardan önce kullanılan –ağ sesleri tam kafiyedir.

c.....teşti

c.....geçti

d.....muhannet

c.....geçti

Sondaki –ti sesleri tam kafiyedir. –geçti sözcükleri ise kendi aralarında redif oluşturmuştur.

e..... Ağam Tanina Ninaynam

e..... Paşam Tanina Ninaynam

e..... Güzel Tanina Ninaynam

e.....Yosmam Tanina Taninaynam

Nakarat drtlg olan bu dizelerde ‘tanina ninaynam ve taninaynam’ tekrarları redif olarak kullanılmıştır. Aynı zamanda bu sözlerden önce gelen –am sesleri de tam kafiyedir.

- Söz Sanatları:

-‘Tanina ninaynam ve taninaynam’ sözleriyle tekrar sanatı yapılmıştır.

Not: HAVLU: Avlu

TEŐT: Çamaşır leğen

MUHANNET: Korkak, hain

VAKTİ GEÇMEK : (Evlenme) ağı geçip gitmek

3.4.22. Giderim Yolum Dağdır

Repertuar No: 1077

Yöresi- İli: BAYBURT

İlçesi- Köyü: Kop

Kaynak Kişi: HAYRİYE TEMİZKALP

Derleyen: MUZAFFER SARISÖZEN

Notaya Alan: MUZAFFER SARISÖZEN

Makamsal Dizi: ÇARGAH

Konusu - Türü : Aşk Sevda

Karar Sesi: Do

Bitiş Sesi: Do

Usl: 10/8

En Pes Ses: Sol

En Tiz Ses: Sol

Ses Genişliği: 8 Ses

Giderim Yolum Dağdır

[Vay] Bu Ne Meyalı Bağdır

Ben Kazanım Yar Yesin

Nice Ki Canım Sağdır

(Of Of) Böyle Kâr

Bu Yıl Da Kaldık Bekâr

Giderim Yolum Yaya

Cemalin Benzer Aya

Eridim Hilal Oldum
Günleri Saya Say
(Of Of) Böyle Kâr
Bu Yıl Da Kaldık Bekâr

- Dörder dizelik iki kıtadan oluşan türkünün her dörtlüğün ardından ikişer dizelik nakarat kısmı eklenmiştir. 7'li hece ölçüsü ile söylenen türkü sade bir dille getirilmiştir.

- Kafiye Şeması:

a.....dağdır

a.....bağdır

x.....yesin

a.....sağdır

Bu dörtlükte –dır sesleri redif, -ağ sesleri ise tam kafiyedir.

b.....yaya

b.....aya

y.....oldum

b.....saya

Burada yaya, saya ve aya sözcükleri arasında tunç kafiye görülmektedir.

a..... Kâr

a..... Bekâr

Nakarat dizeleri arasında da tunç kafiye kullanılmıştır.

- Söz Sanatları:

- Giderim Yolum Dağdır

-[Vay] Bu Ne Meyalı Bağdır.

-Cemalin Benzer Aya

Dizelerinde hem teşbih sanatına hem vay sözcüğü ile nida sanatına başvurulmuştur.

- Eridim Hilal Oldum

-Günleri Saya Saya

Bu dizelerde mübalağa sanatı kullanılmıştır. Aynı zaman da hilal oldum derken de teşbih sanatı kullanılmıştır.

Not: CEMAL: Yüz güzelliği.

HİLAL: Yarım ay.

DERMEK: Toplama.

3.4.23. Guş Gayadan Seslenir (Can Maral Can)

Repertuar No: 1125

Yöresi- İli: BAYBURT

Kaynak Kişi: MEHMET İPEK

Derleyen: MAZLUM NUSRET KILIÇKIRAN

Notaya Alan: TALİP ÖZKAN

Makamsal Dizi: HÜSEYİNİ

Konusu - Türü : Aşk Sevda

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usül: 10/8

En Pes Ses: La

En Tiz Ses: Sol

Ses Genişliği: 7 Ses

(Ey Ey Can Maral Can) Guş Gayada Seslenir

(Can Maral Vay Balam) Guş Gayada Seslenir

(Ey Ey Can Maral Can) Yâr Dizime Yaslanır

(Can Maral Vay Balam) Yâr Dizime Yaslanır

(Ey Ey Can Maral Can) Ağlama Kömür Gözlüm

(Can Maral Vay Balam) Ağlama Kömür Gözlüm

(Ey Ey Can Maral Can) Kirpiklerin Islanır

(Can Maral Vay Balam) Kirpiklerin Islanır

(Ey Ey Can Maral Can) Bu Dağda Maral Gezer

(Can Maral Vay Balam) Bu Dağda Maral Gezer

(Ey Ey Can Maral Can) Zülfünü Tarar Gezer

(Can Maral Vay Balam) Zülfünü Tarar Gezer

(Ey Ey Can Maral Can) Dağ Bizim Maral Bizim
(Can Maral Vay Balam) Dağ Bizim Maral Bizim
(Ey Ey Can Maral Can) Eller Burda Ne Gezer
(Can Maral Vay Balam) Eller Burda Ne Gezer

- Dört tane dörtlükten oluşan türkünün her dizesinin başında: Ey Ey Can Maral Can ve Can Maral Vay Balam söz öbekleri tekrar edilmiştir. Başlarında yer alan nakaratları da sayarsak türkü 11'li hece ölçüsüyle dile getirilmiştir. Yukarıda verdiğimiz türkünün tamamında ikişerli olarak dizeler hiçbir ekleme veya çıkarma olmadan tekrar edilerek oluşturulmuştur.
- Kafiye Şeması: aaaa bbaa aaaa bbaa şeklindedir. Bütün dizeler arka arkaya ikişerli olarak tekrar edildiği için kafiye ve redif aranmamaktadır.
- Söz Sanatları:
  - Ağlama kömür gözlüm: teşbih
  - Meral zülfünü tarar gezer: maral, geyik demektir ve geyiklere tarama işi yüklenerek teşhis ve teşbih sanatına başvurulmuştur.

Not: MARAL: Dişi geyik.

3.4.24. Gül Koydum Gül Tasına

Repertuar No: 1591
Yöresi- İli: BAYBURT
Kaynak Kişi: REMZİ CAVILDAK
Derleyen: AHMET YAMACI
Notaya Alan: AHMET YAMACI
Makamsal Dizi: HÜSEYİNİ
Konusu – Türü: Aşk Sevda
Karar Sesi: La
Bitiş Sesi: Re
Usül: 2/4+3/4
En Pes Ses: Sol
En Tiz Ses: Sol
Ses Genişliği:8 Ses

Gül Koydum Gül Tasına (Gülüm Gülüm)
Hamamın Ortasına (Yallah)

İşte Ben Gidiyorum (Gülüm Gülüm)
Gel Atın Terkisine (De Yallah)

Karanfil Destesiyem (Gülüm Gülüm)
Güzeller Hastasıyam (Yallah)
Ben Onun Ustasıyam (Yallah)

Dağlarda Meşelerde (Gülüm Gülüm)
Gül Suyu Şişelerde (Yallah)
Herkes Almış Yarini (Gülüm Gülüm)
Ben Kaldım Köşelerde (Yallah)

- İki dörtlükten ve bir üçlükten oluşan türkü yedili hece ölçüsü ile yazılmıştır. Sonlara eklenen ‘gülüm gülüm’ ve ‘yallah’ sözcükleri ile ritim sağlanmıştır.
- Kafiye Şeması:

a.....tasına
a.....ortasına
b.....gidiyorum
a.....terkisine

burada bulunan –ına ekleri redif iken onlardan önce kullanılan -es sesleri tam kafiyedir.

b.....destesiyem
b.....hastasıyam
c.....bitmiş
b.....ustasıyam

bu dizelerde yer alan – sıyam ekleri redif görevindedir ve –sta sesleri ile de zengin kafiye oluşturulmuştur.

a.....meşelerde
a.....şişelerde
d.....yârini
a.....köşelerde

-lerde ekleri redif, onlardan önce kullanılan – şe sesleri tam kafiyedir.

- Söz Sanatları:
-Gülüm gülüm ve yallah sözcükleri ile tekrar sanatına başvurulmuştur.

-Karanfil Destesiyem: Burada kendini karanfile benzeterek teşbih sanatı kullanılmıştır.

3.4.25. Güzel Al Giyinmiş

Repertuar No: 4374
Yöresi- İli: BAYBURT
Kaynak Kişi: MUSTAFA AHİSKALI
Derleyen: MUSTAFA AHİSKALI
Notaya Alan: EROL BİNGÖL
Makamsal Dizi: SEGAH
Konusu - Türü : Aşk Sevda
Karar Sesi: Si
Bitiş Sesi: Si
Usül: 9/8
En Pes Ses: Sol
En Tiz Ses: Sol
Ses Genişliği: 8 Ses

Güzel al giyinmiş alın üstüne
Ne güzel yakışmış şalın üstüne
Yiğit yar sever mi yarın üstüne

Ne adına ne şalına ben sana geldim
Mah cemalın yüzünü görmeye geldim

Dal dalar dal dalar daldan aşağı
Saçları dökülmüş belden aşağı
Ne güzel yakışmış ecem kuşağı

Ne adına ne şalına ben sana geldim
Mah cemalın yüzünü görmeye geldim
Yaylaya çıkmışım çadırım yeşil
Her türlü çiçekten bir demet döşür
Sevdam geliyor bir kahve pişir

Ne alına ne şalına ben sana geldim

Mah cemalın yüzünü görmeye geldim

- Üç tane üçlükten oluşan türkü her üçlüğün ardından iki dizelik nakarat kısımları ile tamamlanmıştır ve 11’li hece ölçüsü kullanılarak söylenmiştir. Sade bir dil kullanılmıştır.
- Kafiye şeması:

a.....alın üstüne

a.....şalın üstüne

a.....yarın üstüne

Bu üçlükte alın, şalın ve yarın sözcükleri arasında tunç kafiye kullanılırken ‘üstüne’ sözcüğü ile redif kullanılmıştır.

b.....daldan aşağı

b.....belden aşağı

b.....ecem kuşağı

-den ekleri redif, kuşağı ve aşağı sözcükleri arasında ise tunç kafiye kullanılmıştır. Aynı zamanda dal ve bel sözcükleri arasında –el sesleri tam kafiyedir.

c.....yeşil

d.....döşür

d.....pişir

‘döşür ve pişir’ sözcükleri arasında zengin kafiye kullanılmıştır.

x.....geldim

x.....geldim

Nakarat kısmının kafiye şemasında redif kullanılmıştır.

- Söz Sanatları:

- ‘Güzel al giyinmiş alın üstüne - Yiğit yar sever mi yarın üstüne - Mah cemalın

yüzünü görmeye geldim’ sözlerinde teşbih ve istiare sanatına yer verilmiştir.

3.4.26. Güzel Vasfeyim Hâllerin Senin

Repertuar No:3532

Yöresi- İli: BAYBURT

Kaynak Kişi: REMZİ CAVILDAK

Derleyen: ZAKİR PEKSERT
Notaya Alan: AHMET YAMACI
İcra Eden: KAYNAK KİŞİ
Makamsal Dizi: GÜLİZAR
Konusu - Türü : Methiye Güzelleme
Karar Sesi: La
Bitiş Sesi: La
Usül: 10/8
En Pes Ses: La
En Tiz Ses: La
Ses Genişliği: 8 Se

(Yâr) Güzel Vasfeyleyim Hallerin Senin (A Beyle)

Aleme Destandır Dillerin Senin
Kemer Yakışır Bellerin Senin
İncidendir Dişlerin Aman Aman Senin
Sırmadandır Aman Aman Saçların Senin

Bayburt'ta Bir Güzel Bir Meral Gördüm
Zülüflerin Yüzünde Taralı Gördüm
Ben Yari Gördüm

(Yâr) Yüzbin Usta Gelsin Yapsın Otağın (A Beyle)

Yüzbin Kullukçum Var Yüzbin Çırağı
Yüzbin Bade Dolsun Yüzbin Saki
Altından Testi Var Gümüş Tarağı
Adamı Öldürür Bu Kağı Halı

Bayburt'ta Bir Güzel Bir Meral Gördüm
Zülüflerin Yüzünde Taralı Gördüm
Ben Yari Gördüm.

- Bu türkü iki beşlikten ve bu beşliklere eklenmiş üçer dizelik nakarat kısmı ile tamamlanmıştır. Serbest bir ölçü ile dile getirilmiştir. Türküye ayrıca beşliklerin başlarına eklenen 'yar ve a beyle 'kelimeleri tekrar edilerek ahenge yardımcı olmuştur.

- Kafiye Şeması:

a.....Hallerin	Senin
a.....Dillerin	Senin
a.....Bellerin	Senin
a.....Dişlerin	Senin
a.....Saçların	Senin

Dize sonlarında bulunan –lerin senin kısımları redifi, bu seslerden önce kullanılan ‘hal-dil-bel’ sözcüklerindeki –l sesi yarım kafiyedir.

b.....Gördüm
b.....Gördüm
b.....Gördüm

Gördüm, sözcükleri aynı ses ve görevde kullanılmıştır.

a.....	.Otağın
c.....Çırağı	
c.....	Saki
c.....	Tarağı
c.....	Halı

Buradaki –l sesleri redif, –l sesinden önce kullanılan –k sesleri yarım kafiyedir.

- Söz Sanatları:

-Âleme Destandır Dillerin Senin: mübalağa

-İncidendir Dişlerin: teşbih

-Sırmadandır Aman Aman Saçların: teşbih

-Bayburt’ta Bir Güzel Bir Meral Gördüm: istiare

-Türkünün son beşliğinin tamamında mübalağa sanatına yer verilmiştir.

NOT: VASFEYLEMEK: Nitelemek, belirtmek

MERAL: Ceylan

BADE: İçki

SAKİ: İçki sunan güzel.

3.4.27. Kara Basma İz Olur

Repertuar No: 2306

Yöresi- İli: BAYBURT

Kaynak Kişi: MUSTAFA AHİSKALI

Derleyen: NİDA TÜFEKÇİ
Notaya Alan: NİDA TÜFEKÇİ
Makamsal Dizi: SEGAH
Konusu – Tür: Aşk Sevda
Karar Sesi: Si
Bitiş Sesi: Si
Usül: 2/4
En Pes Ses: Si
En Tiz Ses: Sol
Ses Genişliği: 6 Ses

Kara Basma İz Olur
Güzellerde Naz Olur
Gündüz Gelme Gece Gel
Eller Duyar Söz Olur
Hop Ninnayı Ninnayı
Gel Oynayı Oynayı

Kara Basma Kayarsın
Sen Benimle Ayarsın
Asker Olduğum Zaman
Günlerimi Sayarsın

Hop Ninnayı Ninnayı
Gel Oynayı Oynayı

Kar Üstüne Kar Damlar
Dayanmaz Buna Canlar
Ne Zaman Düğünümüz
Sayılmıyor Bu Aylar
Hop Ninnayı Ninnayı
Gel Oynayı Oynayı

- Üç dörtlük ve bu dörtlüklere eklenen iki dizelik nakarattan oluşmuştur.
- Kafiye Şeması:

- a.....iz olur
a.....naz olur
b.....gel
a.....söz olur

Bu dörtlükte ‘olur’ sözcükleri redif, onların önünde yer alan sözcüklerde kullanılan –z sesi yarım kafiyedir.

- c.....kayarsın
c.....ayarsın
c.....zaman
c.....sayarsın

Dörtlüğün bütününe ele aldığımızda –n sesleri yarım kafiyedir. Lakin 1,2 ve 4. dizeler arasında tunç kafiye mevcuttur.

- a.....damlar
a.....canlar
d.....düğünümüz
a.....aylar

Birinci kıtayla uyum gösteren son dörtlük –lar eki ile zengin kafiye oluşturmuştur.

- x.....ninnayı
x.....oynayı

Nakarat dizeleri olan yukarıdaki kafiye ölçüsünde –nayı sesleri ile zengin kafiye kullanılmıştır.

• Söz Sanatları:

- Gündüz Gelme Gece Gel: tezat
- Eller Duyar Söz Olur: el sözcüğü ile tevriye sanatı yapılmıştır.
- Ne Zaman Düğünümüz: istifham- Tecahül ü Arif
- ‘Kar’ sözcüğü ile tekrar sanatlarına yer verilmiştir.

3.4.28. Karanfil Eker Misin?

Repertuar No:1786

Yöresi- İli: BAYBURT

Kaynak Kişi: NECMİ ŞAHİN

Derleyen: NİDA TÜFEKÇİ

Notaya Alan: NİDA TÜFEKÇİ

Makamsal Dizi: BUSELİK

Konusu - Türü : Aşk Sevda

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: Re

Usül: 4/4

En Pes Ses: Do

En Tiz Ses: Sol

Ses Genişliği: 5 Ses

Karanfil Eker Misin, Karanfilli Yar Karanfilli
Balınan Şeker Misin, Karanfilli Yar Karanfilli
Bana Ettiklerini, Karanfilli Yar Karanfilli
Sen Olsan Çeker Misin, Karanfilli Yar Karanfilli

Karanfil Neden Olur, Karanfilli Yar Karanfilli
Dökülür Den Den Olur, Karanfilli Yar Karanfilli
Ben Ayrılık Bilmezdim, Karanfilli Yar Karanfilli
Ayrılık Senden Oldu, Karanfilli Yar Karanfilli

Karanfil Ektim Taşa, Karanfilli Yar Karanfilli
Bitmedi Kaldı Kışa, Karanfilli Yar Karanfilli
Sevda Nedir Bilmezdim, Karanfilli Yar Karanfilli
O Da Geldi Bu Başa, Karanfilli Yar Karanfilli

- Dört dizelik üç kıtadan oluşan türkünün her dizesinin ardına, 'Karanfilli Yar Karanfilli' nakaratı eklenmiştir. Sonlara eklenen cümle ile 16'lı hece ölçüsüyle söylenmiştir. Soru cümlelerinin ve tekrarlanan sözcüklerin çokluğu türkünün ritmine katkıda bulunmuştur.
- Kafiye Şeması: türkünün kafiye şemasını iki şekilde inceleyeceğiz. Birincisi bütün kıtalar aynı şekilde tekrarlanan nakarat sözcükleri ile: aaaa aaaa aaaa şeklindedir. Bir de bu türkünün asıl kısımlarını nakarat söz öbeğinden ikiye bölebiliriz:

a.....eker misin

a.....şeker misin

b.....ettiklerini

a.....çeker misin

Burada 1,2 ve 4. dizeler arasında tunç kafiye mevcuttur. Aynı zamanda ‘misin’ soru eki ile redif sağlanmıştır.

c.....neden olur
c.....den olur
d.....bilmezdim
c.....senden oldu

Neden, senden ve den sözcükleri ile tunç kafiye sağlanırken geri kalan kısmı redif görevinde kullanılmıştır.

f.....taşa
f.....kışa
d.....bilmezdim
f.....baş

Bu dizelerde –aşa esleri ile zengin kafiye kullanılmıştır.

• Söz Sanatları:

- Balınan Şeker Misin: istifham – istiare
- Sen Olsan Çeker Misin: istifham
- Karanfil Ektim Taşa: mübalağa
- Karanfil, yar, oldu sözcükleri ve misin soru eki ile de tekrar sanatı

kullanılmıştır.

NOT: DEN DEN; Tane tane

3.4.29. Karşiki Tarlada Herg Eden Oğlan

Repertuar No: 1954
Yöresi- İli: BAYBURT
Kaynak Kişi: YÖRE EKİBİ
Derleyen: ÖZCAN TAMER
Notaya Alan: ÖZCAN TAMER
Makamsal Dizi: UŞŞAK
Konusu - Türü : Aşk Sevda
Karar Sesi: La
Bitiş Sesi: La
Usül: 5/8
En Pes Ses: Sol
En Tiz Ses: Re
Ses Genişliği:5 Ses

Karşiki tarlada herg eden oğlan
Kız Allah'ın seversen doğru söyle

Mendilin Başından Alan Oldi Mi
Seni Benden Başka Saran Oldi Mi
Karşiki tarlada herk eden oğlan
Mendilin başından alan oldu mi

Kız Allah'ın seversen doğru söyle
Sümbülü nergizi neçe takarsız

Karşiki tarlada halay çekersiz
Zülfünü yüzüne tel tel dökersiz

Kız Allah'ın seversen doğru söyle
Sümbülü nergizi neçe takarsız

Karşiki tarlada ekin yolanlar
Ekinin sapını ayrı koyanlar

Kız Allah'ın seversen doğru söyle
Sümbülü nergizi neçe takarsız

- Türkü sekiz beyitten oluşmuştur. Bu beyitlerden üç beyti nakarat olarak kullanılmıştır. 11'li hece ölçüsüyle söylenmiştir.
- Kafiye Şeması: ab cc ac bd dd bd ff bd şeklindedir.
  - Alan oldu mu-
  - Saran oldu mu

Bunlar arasında –an sesleri tam kafiye, oldu mu sözcükleri ise rediftir.

- Takarsız
- Çekersiz
- Dökersiz

Bu sözcükler arasında –ek sesleri tam kafiye, –ersiz sesleri ise redif oluşturmuştur.

- Yolanlar
- Koyanlar

Bu sözcükler arasında –anlar sesleri ile redif oluşturulmuştur.

- Söz Sanatları:
  - Sümbül, nergis, ekin ve tarla sözcükleri ile tenasüp sanatına yer verilmiştir.
  - ‘Oldi mi’ ve ‘doğru söyle’ sözleri ile tekrar sanatı yapılmıştır.

NOT: HERG: HERK: Tarlayı alt üst etmek.

3.4.30. Koçları Vurdum Deriye

Repertuar No: 4396
Yöresi- İli: BAYBURT
Kaynak Kişi: MUSTAFA AHİSKALI
Derleyen: MUSTAFA AHİSKALI
Notaya Alan: EROL BİNGÖL
Makamsal Dizi: UŞŞAK
Konusu – Türü: Aşk Sevda
Karar Sesi: La
Bitiş Sesi: La
Usül: 9/8
En Pes Ses: Fa #

En Tiz Ses: Re
Ses Genişliği: 6 Ses

Koçları vurdum deriye
Öldüm arıya arıya
Mintan yara dar geliyor
Terzi kolların kuruya

Vay vay vay vay karlı dağlar
Ben gidende anam ağlar
Keşke anam olmasaydı
Dertlerime yanmasaydı

Çitim çalılarda kaldı
Çemberimi eller aldı
Küçücükten bir yar sevdim
O da gurbetlerde kaldı

Vay vay vay vay karlı dağlar
Ben gidende anam ağlar
Keşke anam olmasaydı
Dertlerime yanmasaydı

- Dört dörtlükten oluşan türkünün dörtlüklerinin iki kıtası nakarattır. 8’li hece ölçüşüle söylenmiştir.

- Kafiye Şeması:

a.....deriye

a.....arıya

b.....geliyorlar

a..... Kuruya

Bu dörtlükte –ya ekleri redif, onlardan önce kullanılan –eri sesleri zengin kafiyedir.

c.....dağlar

c.....ağlar

d.....olmasaydı

d.....yanmasaydı

Nakarat olan bu dörtlükte bir ve ikinci dizeler arasında tunç kafiye, üç ve dördüncü dizeler arasında ise – masaydı sesleri redif görevinde kullanılmıştır.

d.....Çalılarda Kaldı

d.....Aldı

f.....Sevdim

d.....Gurbetlerde kaldı

Burada kaldı ve aldı sözcükleri arasında tunç kafiye kullanılmıştır. Çalılarda ve gurbetlerde sözcüklerindeki – larda ekleri redif görevinde bulunmaktadır.

- Söz Sanatları:

- Öldüm arıya arıya: mübalağa

- Çemberimi eller aldı: tevriye sanatı yapılmıştır.

- Türküde ayrıca vay vay ve arıya arıya şeklinde ikilemeler kullanılmıştır.

NOT: MİNTAN; Gömlek.

3.4.31. Köprünün Altı Diken

Repertuar No: 2821

Yöresi- İli: BAYBURT

Kaynak Kişi: ZAKİR PEKSERT-REMZİ CAVILDAK

Derleyen: ANKARA DEVLET KONSERVATUARI

Notaya Alan: İSMET AKYOL

İcra Eden: KAYNAK KİŞİ

Makamsal Dizi: HÜZZAM

Konusu – Türü: Aşk Sevda

Karar Sesi: Si

Bitiş Sesi: Si

Usül: 2/4

En Pes Ses: La

En Tiz Ses: Fa #

Ses Genişliği: 6 Ses

Köprünün Altı Diken
(Zöhrem) Yaktın Beni Gül İken

Allah Da Seni Yaksın
(Zöhrem) Üç Günlük Gelin İken

Mest Etdin De Hanım Zöhrem Mest Etdin
El Oğlunu Sen Kendine Dost Ettin

Köprünün Altı Desdi
(Zöhrem) Kemer Belimi Kesdi
Gurbetdeki Sevdiğim
(Zöhrem) Şimdi Aklımdan Geçti

Merdanedir Hanım Zöhrem Merdane
Bal Mı Yakdın Ak Gerdane Gerdane

- Türkü iki dörtlükten ve bu dörtlüklerin arasına girmiş ikişer dizelik farklı ayaklar kısmından oluşmaktadır. Aynı zamanda ahengi sağlayan ve ritmi artıran dörtlüklerin her iki dizesinde bir başında 'Zöhrem' sözcüğü tekrar edildiği görülmektedir. Türkü 7'li hece ölçüsü ile söylenmiştir.
- Kafiye Şeması:

a.....diken
a.....iken
b..... yaksın
a..... iken

Diken ve iken sözcükleri arasında tunç kafiye kullanılmıştır.

x.....mest ettin
x.....dost ettin

Burada Ettin, sözcükleri redif; -st sesleri ise tam kafiyedir.

c.....desti
c.....kesdi
d.....sevdiğim
c.....geçti

Desti, kesdi ve geçti sözcüklerinde -ti sesleri tam kafiyedir.

y.....merdane

y.....gerdane

Burada –erdane sesleri zengin kafiyedir.

• Söz Sanatları:

- Yaktın Beni Gül İken: burada yakmak sözcüğü ile tevriye sanatı yapılmıştır. Türküde uzak anlam olarak sevdalanmak anlamında yer alır.

NOT:

MEST:

Sarhoş

MERDANE: Mert gibi, yiğite benzer.

3.4.32. Kuşburnu Derde Derman

Repertuar No: 4394

Yöresi- İli: BAYBURT

Kaynak Kişi: MUSTAFA AHİSKALI

Derleyen: MUSTAFA AHİSKALI

Notaya Alan: EROL BİNGÖL

Makamsal Dizi: UŞŞAK

Konusu – Türü: Aşk Sevda

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usül: 5/8

En Pes Ses: La

En Tiz Ses: Mi

Ses Genişliği: 5 Ses

Kuşburnu Derde Derman

Çok Geldi Geçti Kervan

Az Verdim Çok Yalvardım

Olmadı Derman Haydi

Ağam Haydi Paşam Haydi

Kunduram Taştan Kaydı

Elin Bir Tanesine

Nasıl Diyeyim Haydi

Kuşburnu Pürlenir Mi

Dibi Süpürlenir Mi

Bayburt'tan Yar Sevenin
Yakası Kirlenir Mi

Ağam Haydi Paşam Haydi
Kunduram Taştan Kaydı
Elin Bir Tanesine
Nasıl Diyeyim Haydi

- Türkü dört dörtlükten oluşmaktadır ve bu dörtlüklerden ikisi nakarat olarak söylenmiştir. 7'li hece ölçüsü kullanılmıştır.
- Kafiye şeması:

a.....derman
a.....kervan
b.....yalvardım
c.....haydi

Derman ve kervan sözcüklerinde –an sesleri tam kafiye oluşturmuştur.

c.....haydi
c.....kaydı
d.....tanesine
c.....haydi

Nakarat dörtlüğü olan bu kısımda –aydi sesleri zengin kafiye oluşturmuştur.

c.....pürlenir mi
c.....süpürlenir mi
f.....sevenin
c.....kirlenir mi

Süpür ve pür sözcükleri arasında tunç kafiye bulunmaktadır. –lenir mi sesleri redif görevindedir.

- Söz Sanatları:
  - ‘Haydi’ sözcüğü ile nida ve tekrar sanatı yapılmıştır.
  - El ve yaka sözcükleri ile tevriye sanatı kullanılmıştır.

NOT: PÜRLENMEK: PÜRTELMEK: Filizlenmek, yeşermek.

3.4.33. Kp Dibinde Pastırma

Repertuar No:4395
Yöresi- İli: BAYBURT
Kaynak Kişi: MUSTAFA AHİSKALI
Derleyen: MUSTAFA AHİSKALI
Notaya Alan: EROL BİNGÖL
Makamsal Dizi: UŞŞAK
Konusu - Türü : AŞk Sevda
Karar Sesi: La
Bitiş Sesi: La
Usl: 2/4
En Pes Ses: Sol
En Tiz Ses: Re
Ses Genişliği: 5 Ses

Kp dibinde pastırma
Kız zülfünü kestirme
Kestirirsen az kestir
Eloğlunu kstrme

Mavili mavili
Gel salını salını
Mavili mavili
Gel salını salını

Kp dibinde bal reÇel
Şimdi yar gelir geÇer
Dilimde bir Şey yoktur
Kalbimden neler geÇer

Mavili mavili
Gel salını salını
Mavili mavili
Gel salını salını

- Dört dörtlükten oluşan türkünün iki dörtlüğü nakarat olarak söylenmiştir. 7’li hece ölçüsü ile dile getirilmiştir.

- Kafiye Şeması:

a.....pastırma

a.....kestirme

b.....kestir

a.....kstrme

-tırma sesleri redif, -as sesleri ise tam kafiye.

c.....mavili

c.....salını

c.....mavili

c.....salını

Nakarat dörtlüğünde bulunan mavili ve salını sözcükleri tekrar edilmiş aynı ses ve görevlerde de kullanıldığı için redif olarak görülmektedir.

d.....reçel

e.....gelir geçer

e.....yoktur

e.....neler geçer

Gelir ve neler sözcükleri arasında –eler zengin kafiye, geçer sözcükleri ise rediftir.

- Söz sanatları:

- Mavili, salını, geçer, gel: tekrar sanatı yapılmıştır.

3.4.34. Mendilinde Kar Getir

Repertuar No: 2604

Yöresi- İli: GÜMÜŞHANE- BAYBURT

Kaynak Kişi: MUSTAFA AHİSKALI

Derleyen: AHMET YAMACI

Notaya Alan: AHMET YAMACI

Makamsal Dizi: HÜSEYNİ

Konusu - Türü : AŞk Sevda

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usl: 6/8

En Pes Ses: La
En Tiz Ses: Sol
Ses Genişliği: 7 Ses

Mendilinde Kar Getir (Oy Anam Güzeller)
Sarda Yâre Nar Getir (Oy Anam Güzeller)
Dediler Yârin Hasta (Oy Anam Güzeller)
Sim Tabakta Bal Getir (Oy Anam Güzeller)
Oy Güzeller Güzeller
İnci Mercan Dizerler

Mendilinde Oya Var (Oy Anam Güzeller)
Yüreğimde Yara Var (Oy Anam Güzeller)
Komşularım Yareme (Oy Anam Güzeller)
Seni Merhem Diyorlar (Oy Anam Güzeller)

Oy Güzeller Güzeller
İnci Mercan Dizerler

- Türkü iki dörtlük ve bu dörtlüklerin arasına girmiş ikişer dizelik nakarattan oluşmaktadır. Aynı zamanda her dizesinin sonuna ‘Oy Anam Güzeller’ söz öbeği eklenmiştir. 7’li hece ölçüsü ile söylenmiştir.

- Kafiye Şeması:

a.....kar getir

a.....nar getir

b.....hasta

a.....bal getir

‘Getir’ sözcükleri redif, -ar sesleri ise tam kafiye.

a.....güzeller

a.....dizerler

-er sesleri tam kafiye olarak kullanılmıştır.

a.....oya var

a.....yara var

b.....yareme

a.....diyorlar

Var sözcükleri redif, onlardan önce kullanılan –a sesi yarım kafiyedir. Aynı zamanda var ve diyorlar sözcükleri arasında da –ar sesleri tam kafiyedir.

- Söz Sanatları:

- Oy Anam Güzeller: tekrar

- Yüreğimde Yara Var: yara sözcüğü ile tevriye sanatına yer verilmiştir.

3.4.35. Örene Bak Örene

Repertuar No: 2368

Yöresi- İli: BAYBURT

Kaynak Kişi: ALAATTİN GÜNDEM

Derleyen: MUHARREM AKKUŞ

Notaya Alan: YÜCEL PAŞMAKÇI

Makamsal Dizi: HÜSEYİNİ

Konusu – Türü: Aşk Sevda

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usül: 9/8+5/4+4/4+2/4

En Pes Ses: Fa #

En Tiz Ses: Sol

Ses Genişliği: 9 Ses

Örene Bak Örene

Dağda Saban Sürene

Loy Loy De Loy Loy De Loy Loy

Nasıl Kurban Olmayım

Seni Bana Verene

Loy Loy De Loy Loy De Loy Loy

Dağbaşında Tülürler

Olur Da Dökülürler

Loy Loy De Loy Loy De Loy Loy

Oğlan Mendilin Düştü

Ben Kaldırsam Görürler

Loy Loy De Loy Loy De Loy Loy

- Türkü ikişer dizelik dört kıtadan oluşmaktadır. Bu beyitlerin aralarına bir dizelik nakaratlar eklenmiştir(Loy Loy De Loy Loy De Loy Loy). 7’li hece ölçüsü kullanılarak söylenmiştir.

- Kafiye şeması:

a.....örene

a.....sürene

b.....olmayım

a.....verene

-e sesleri redif iken ondan önceki sesler ise zengin kafiye oluşturmuştur.

c.....tülürler

c.....dökülürler

d.....düştü

c.....görürler

-rürler sesleri burada zengin kafiye olarak kullanılmıştır.

Türküde ‘kurban olma’ deyimini kullanılmıştır.

NOT: ÖREN: VİRAN: VİRANE: Yıkık, terkedilmiş yer, harabe, ören

TÜLÜMEK: Kuş, tavuk vb. hayvanların tüy dökmesi

3.4.36. Sallandım Girdim Bağa

Repertuar No: 1235

Yöresi- İli: BAYBURT

Kaynak Kişi: YÖRE EKİBİ

Derleyen: MUZAFFER SARISÖZEN

Notaya Alan: MUZAFFER SARISÖZEN

İcra Eden: KAYNAK KİŞİ

Makamsal Dizi: BUSELİK

Konusu – Türü: Kader

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: Do

Usül: 10/8

En Pes Ses: La

En Tiz Ses: Mi

Ses Genişliği: 5 Ses

Sallandım Girdim Bağa
Başım Değdi Yaprğa
Dedim Bir Murat Alim
Tez Koydular Toprağa

Çalı Koydum Ocağa
Şavkı Vurdu Bucağa
Yavrum Ne Çok Büyüdün
Sıgımyorsun Kucağa.

- İki dörtlükten oluşan türkü 7'li hece ölçüsü ile söylenmiştir.
- Kafiye şeması: aaba aaca şeklinde olup en sondaki –a sesleri redif, ondan önceki -ağ sesleri de tam kafiyedir

NOT: Türkünün 2. kıtası derleme fişinde mevcut olduğu halde notada bulunmamaktadır. Derleme fişinde mevcut olan 2. söz repertükel'e yazılmıştır (<https://www.repertukul.com>).

Çalı koydum ocağa
Şavkı vurdu bucağa
Yavrum ne çok büyüdü
Sıgımyorsun kucağa.

Bu dörtlükteki sonlardaki –a sesleri redif , -cak sesleri ise zengin kafiye şeklinde görülmektedir.

3.4.37. Sarı Kavun Dilimi

Repertuar No: 579
Yöresi- İli: BAYBURT
Kaynak Kişi: FARUK KALELİ
Derleyen: MUZAFFER SARISÖZEN
Notaya Alan: MUZAFFER SARISÖZEN
İcra Eden: YÖRE EKİBİ
Makamsal Dizi: ÇARGAH
Konusu - Türü : Aşk Sevda
Karar Sesi: Do
Bitiş Sesi: Do
Usül: 10/8

En Pes Ses: Si

En Tiz Ses: Sol

Ses Genişliği: 6 Ses

Sarı Kavun Dilimi

Dost Dilimi Dilimi

şu Kadın Giysin

Mendilimi Dilimi

Giderim Ben De Bende

Bir Ayvam Kaldı Sende

Ayva Gibi Sarardım

Din İman Yok Mu Sende

Giderim Elinizden

Kurtulam Dilinizden

Yeşil Baş Ördek Olsam

Su İçmem Gölünüzden

- Türkü dörder dizelik üç kıtadan oluşmaktadır. 7'li hece ölçüsü ile söylenmiştir. Kafiye şeması: aaba ccdc bbfbb şeklindedir. Birinci dörtlükte dilimi sözcükleri arasında cinas kafiye kullanılmıştır. İkinci dörtlükte sende ve bende sözcükleri arasında sondaki –de sesleri redif iken ondan önceki –en sesleri ise tam kafiyedir. Üçüncü kıtada –inizden ekleri rediftir.
- Söz Sanatları:
  - Türküyü söyleyen kendini ayvaya benzetmiştir yani teşhis sanatını kullanılmıştır.
  - El sözcüğü ile tevriye sanatı yapılmıştır. Hem uzuv olan eli hem de gurbeti ifade eder.

3.4.38. Söyleyim Bayburt'un Vasfı Hâlini

Repertuar No: 338
Yöresi- İli: BAYBURT
Kaynak Kişi: RECEP KIRICI
Derleyen: MUZAFFER SARISÖZEN
Notaya Alan: MUZAFFER SARISÖZEN
İcra Eden: KAYNAK KİŞİ-TOPLU
Makamsal Dizi: HÜSEYİNİ
Konusu – Türü: Methiye Güzelleme
Karar Sesi: La
Bitiş Sesi: La
Usül: 9/8
En Pes Ses: La
En Tiz Ses: Sol
Ses Genişliği: 7 Ses

Söyleyim Bayburt'un Vasfı Halini
Ülkede Bulunmaz Bir Eşin Bayburt
Bülbüller Çekerler Ah-Ü Zarını
Seherde Ötüşür Kuşların Bayburt

Seyret Edirafın Ziyaretini
Hem Şair Zihni'nin İmaretini
Bekleriz Bayburt'un Vilayetini
Her Zevk Düşkündür Gençlerin Bayburt

Şehit Osman Duduzar Bayburt Kalesi
Ne Hoş Olur Yonma Taştan Binası
On İki Mahalle Üç Bina Hanesi
Tam Yüz Bin Nüfusa Maliktir Bayburt

Kahramanlar Eli Bayburt Otağı
Şehitler Yurdudur Bizde Kop Dağı
Bizim Elin Vardır Bahçesi Bağı
İçinde Sallansın Sunalar Bayburt

Şingah Veysel Zahit Kaler Mahlesi
Çoruh Çağlar Ne Hoş Gelir Sedası
Koruğu Sorarsan Zevkin Yaylası
Ocakta Kızarsın Şişlerin Bayburt.

- Beş kıtadan oluşan türkünün kıtaları dördlüklerden oluşmuştur. 11’li hece ölçüsü ile söylenmiştir.

- Kafiye Şeması:

a.....halini

b.....Bayburt

a.....zarını

b.....Bayburt

Bu dördlükte birinci ve üçüncü dizelerdeki –ını sesleri redif görevindedir.

a.....ziyaretini

a.....imaretini

a.....vilayetini

b.....Bayburt

Bu kıtada –ini sesleri redif, onlardan önce kullanılan –et sesleri ise tam kafiyedir.

a.....kalesi

a.....binası

a.....hanesi

b.....Bayburt

Burada –si ekleri redif, -e sesi ise yarım uyaktır.

a.....otağı

a.....dağı

a.....bağı

b.....Bayburt

Sondaki –ı sesleri redif iken –ağ sesleri tam kafiyedir.

a.....mahlesi

a.....sedası

a.....yaylası

b.....Bayburt

-si ekleri redif, rediften önce kullanılan -a sesleri ise yarım kafiyedir.

• Söz sanatları:

- Bülbüller Çekerler Ah-ü Zarını: teşhis
- Şehit Osman Duduzar Bayburt Kalesi: telmih
- Bizim Elin Vardır Bahçesi Bağı: el; tevriye

NOT: VASIF: Nitelik

İMARET: Yiyecek dağıtan hayırevi

HANE: Ev

MALİK: Sahip

SEDA: Ses

AH-Ü ZAR: Ağlama, inleme

YONMA: Yontma

SUNA: Erkek ördek

3.4.39. Vardım Ki Yurdundan Ayağ Göçürmüş

Repertuar No: 484

Yöresi- İli: BAYBURT

Kaynak Kişi: YÖRE EKİBİ

Derleyen: MUZAFFER SARISÖZEN

Notaya Alan: MUZAFFER SARISÖZEN-
TOPLU

Makamsal Dizi: GÜLİZAR

Konusu - Türü : Gurbet

Karar Sesi: La

Bitiş Sesi: La

Usül: 10/8

En Pes Ses: La

En Tiz Ses: Re

Ses Genişliği: 11 Ses

Vardım ki yurdundan ayağ göçürmüş

Yavru uçmuş ıssız kalmış otağı

Camlar şikest olmuş meyler dökülmüş

Sakiler meclisten çekmiş ayağı

Sümbülü şebboyu gülü har almış
Süleyman tahtını şimdi mar almış
Zevk-i şevk ehlini ah-u zar almış
Gama tebdil olmuş ülfetin çağı

Hangi dağda bulsam ben o maralı
Hangi ele sorsam çeşm-i gazalı
Leyla'sın yitirmiş mecnun misali
Gezmiş dağdan dağ yoktur durağı

Zihni dert elinden her zaman ağlar
Vardım ki bağ ağlar bağıban ağlar
Sümbüller perişan güller kan ağlar
Şeyda bülbül terk edeli o bağı.

- Türkü dört dörtlükten oluşmaktadır. 11'li hece ölçüsü ile söylenmiştir.
- Koşma şeklinde yazılan türkünün kafiye şeması:

a.....göçürmüş

b.....otağı

a.....dökülmüş

b.....ayağı

Birinci ve üçüncü dizelerde bulunan –müş ekleri rediftir. İkinci ve dördüncü dizelerde bulunan –ı sesi redifken ondan önce kullanılan –ağ sesleri tam kafiyedir.

a.....har

almış

a.....mar

almış

a.....zar

almış

b.....çağı

Dize sonlarında yer alan -almış sözcükleri redif, -ar sesleri tam kafiyedir.

b.....maralı

b.....gazalı

b.....misali

b.....durağı

Bu dizelerde –ı sesleri rediftir, -al sesleri ise tam kafiyedir.

c.....ağlar

c.....ağlar

c.....ağlar

b.....bağı

Burada –ağlamak sözcüklerinin sesleri redif olarak kullanılmıştır.

• Söz Sanatları:

- Vardım Ki Bağ Ağlar, Bağıban Ağlar: teşhis

- Sümbüller Perişan Güller Kan Ağlar: teşhis

-Şeyda Bülbül terk edeli bu bağı: teşhis sanatı kullanılmıştır. Aynı zamanda bülbül sözcüğü ile tevriye sanatı yapılmıştır. Hem şair anlamında hem de hayvan anlamında düşünülebilir.

-Bağ, sümbül, gül sözcükleri ile tenasüp sanatı yapılmıştır.

-Cam, mey, saki ve meclis sözcükleri ile tenasüp sanatı yapılmıştır.

-Türküde ‘kan ağlamak’ deymi kullanılmış ve tekrar edilmiştir.

-Leyla'sın yitirmiş mecnun misali: telmih sanatı yapılmıştır.

-Süleyman tahtını şimdi mar almış: telmih sanatı yapılmıştır

NOT: AYAĞ GÖÇÜRMEK: Terk etmek göçmek

CAMLAR: İçki kadehleri

ŞİKEST: Kırık

HAR: Üzüncüden kızarmak

MAR: Yılan

AH-U ZAR: Ah etmek, inlemek

GAM: Acı, keder, hüzn

ÜLFET: Dostluk, alışma, kaynaşma

TEBDİL: Değişim, değişmek

BAĞBAN: Bahçeye bakan sorumlu kişi

ŞEYDA: Aşktan aklını yitirmiş, divane

3.4.40. Yılan İnceden Öter

Repertuar No: 2614
Yöresi- İli: BAYBURT
Kaynak Kişi: REMZİ CAVILDAK
Derleyen: AHMET YAMACI
Notaya Alan: AHMET YAMACI
Makamsal Dizi:NEVRUZ
Konusu - Türü : Aşk Sevda
Karar Sesi: Sol
Bitiş Sesi: Do
Usül: 10/8
En Pes Ses: Sol
En Tiz Ses: Mi
Ses Genişliği:6 Ses

Yılan İnceden Öter
İncir Bağdat'ta Biter
Çok Sallanma Sevdüğüm
Cahilim Aklım Yiter

Yılanın İncesine
Mailem Cilvesine
Gelin Güvey Kavuşur
Darısı Cümlesine.

- Türkü iki dörtlükten oluşmaktadır. 7'li hece ölçüsü ile söylenmiştir.
- Kafiye Şeması: aaba ccac şeklindedir.

a.....öter

a.....biter

b.....sevdüğüm,

a.....yiter

-er ekleri redif, -t sesleri ise yarım kafiyedir.

c.....incesine

c.....cilvesine

a.....kavuşur

c.....cümlesine

Bu kıtadaki –sine ekleri redif, onlardan önce kullanılan –e sesi ise yarım kafiyedir.

- Söz Sanatları:

‘Yılanın İncesine

Mailem Cilvesine’

Burada sevgili yılanı benzetilmiştir. Yani teşbih sanatına başvurulmuştur.

- Türküde ‘aklı yitmek’ deyimini de kullanılmıştır.

NOT: MAİL: MAYİL: İstekli, hevesli, hayran, eğilmiş, gönlü düşmüş

CÜMLE: Herkes, hepsi

3.5. Trt Repertuarında Bulunan Bayburt Türkülerinin Muhteva Bakımından İncelemesi

a. Bayburt İline Ait TRT Repertuarında Bulunan Türkülerde Kullanılan İnsan Adları Ve Unvanları

Bayburt iline ait TRT repertuarında bulunan türkülerin incelemesinde rastlanan insan isim ve unvanları aşağıda tabloda verilmiştir.

Ağa (1), (21), (32)	Zöhre (31)
Beybaba (8)	Hanım (31)
Lokman (9)	Kadın (37)
Keşif Molla (14)	Şair Zihni (38)
Durna (18)	Şehit Osman Duduzar (38)
Paşa (21), (32)	Sunalar (38)
Yosma (21)	Şingar Veysel Zahit (38)
Muhammet (21)	Zihni Dert (39)

b. Bayburt İline Ait TRT Repertuarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Müzik Ve Düğün İle İlgili Adlar

Bu hususta türkülerde rastlanan isimler aşağıda gösterilmiştir.

Davet (11)

Bar (11)

Davul (18)

Zurna (18)

Düğün (27)

c. Bayburt İline Ait TRT Repertuvarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Yiyecek Ve İçecek Adları

İncelenen türkülerde geçen yiyecek ve içecek isimleri aşağıda verilmiştir.

Su (5), (37)

Kuşburnu (32)

Çerez (16)

Pastırma (33)

Ciğer (20)

Şiş (38)

Kahve (25)

Mey (39)

Bal (28), (31), (38), (34)

Şeker(28),(33)

ç. Bayburt İline Ait TRT Repertuvarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Vücut Uzuvarıyla İlgili Adlar

Bu isimler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Gerdan (1), (5), (31)

Kol (15), (16), (17), (30)

Yüz (4), (10), (11), (14), (25)

Bel(16), (17), (26), (25), (31)

El (4), (17), (18), (37)

Ayak (16), (39)

Ten (4)

Cemal (22), (25)

Kanat (9)

Kirpik (23)

Gönül (10)

Züluf (23), (29), (31)

Bağır (10)

Dil (18), (26), (33), (37)

Saç (12), (18), (20), (25), (26)

Baş (36)

Göz (14), (23)

Sine (20)

d. Bayburt İline Ait TRT Repertuvarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Giyim ve Eşya Adları

Türkülerde geçen kişilerin giydiği kıyafet isimleri genellikle yörede kullanılan isimleriyle geçmektedir. Kullandıkları eşyalar onların yaşam şartlarını yansıtmaktadır. Bayburt iline ait TRT repertuarında yer alan giysi ve eşya isimleri aşağıdaki tabloda çalışmadaki incelenme sırasında hangi türküde yer aldıklarıyla beraber verilmiştir.

Altın (1)	Ayna (2)
Bağ (21)	Beşlik (16)
Beşik (8)	Çarık (21)
Çadır (4), (25)	Cam (39)
Çeyiz (14)	Çit (30)
Çuha (1)	Bilezik (15)
Etek (2)	Gül suyu (24)
Kilim (11)	Mintan (30)
Kumaş (16)	Saban (35)
Kundura (7), (32)	Saç bağı (19)
Kürk (4)	Şal (25)
Mendil (1), (7), (29), (34), (36)	Tas (24)
Minder (5)	Çember (30)
Orak (2)	Havlu (21)
Para (1)	Bebek (8)
Perde (2)	Şişe (24)
Sandık (10)	Ecem kuşağı (25)
Sini (16)	İpek (2)
Tabaka (7)	Tabak (34)
Tabanca (7)	İnci mercan (34)
Taht (10)	Kemer (17), (26), (31)
Yelek (6)	Merdane (31)

e. Bayburt İline Ait TRT Repertuarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Akrabalık ile İlgili Adlar

Türkülerde geçen akrabalık ile ilgili isimler aşağıda verilmiştir.

Ana (10), (16), (18), (30)	Oğul (33), (35),(29)
----------------------------	----------------------

Baba (4)	Yenge (18)
Bacı (16)	Yavru (39)
Dünürücü (18)	Kadın (36)
Gardaş (10)	Balam (23)
Gelin (5)	Emmioğlu (21)
Hanım (17)	Güvey (18)
Kız (5), (16), (24), (18), (31), (33)	

f. Bayburt İline Ait TRT Repertuvarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Renk Adları

Türkülerde geçen renk adları aşağıda verilmiştir.

Akça(18)	Kömür rengi(23)
Al(1), (25)	Ak(31)
Beyaz(3)	Sarı(36)
Kara (4), (12)	Yeşil(25), (37)
Mavi(1), (33)	

g. Bayburt İline Ait TRT Repertuvarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Coğrafi İsim, Şehir, Ülke Ve Diğer İç Ve Dış Mekân Adları

Türkülerde pek çok gerek coğrafi gerekse iç ve dış yer adları sıkça kullanılmıştır. Bahsi geçen isimler aşağıda yer almaktadır.

Ayistan (3)	Çay (8)
Bağ (22),(36),(39)	Vatan (15)
Bağdat (6), (7),(40)	Gurbet (15),(30),(31)
Bahçe (38)	Çoruh (38)
Bayburt (6), (20),(26),(32),(39),(7),(38)	
Bayır (2)	Şam (8)
Çayır (2)	Dam (8)
Çeşme (5)	Erzurum (10)
Dağ (4), (15), (20), (7), (9), (30),(24),(35)	

Erzincan (10)	Otağ (39)
Göl (37)	Yayla (25),(38)
Günistan (3)	Aşhane (9)
Kale (5), (38)	Yurt (10)
Tarla (29)	Ülke (38)
Vilayet (38)	Kop dağı (38)
Hamam (12),(13),(14),(24)	

ğ. Bayburt İline Ait TRT Repertuvarında Bulunan Türkülerde Kullanılan İklim Ve Mevsimlerle İlgili Adlar

Türkülerde geçen mevsim ve iklim isimleri çok kullanılmamıştır. Kullanılan şunlardır:

Kar (27), (30),(34)
Kış (28)

h. Bayburt İline Ait TRT Repertuvarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Hayvan Adları

Türkülerde adı geçen hayvanlar aşağıda gösterilmiştir.

Bülbül (2),(18),(38)	Kuş (22),(38)
Koyun (4)	At (24)
Kumru (6)	Koç (30)
Öküz (10)	Ördek (37)
Camış (12)	Yılan (40)
Maral (23)	

ı. Bayburt İline Ait TRT Repertuvarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Bitki Adları

Türkülerde kullanılan bitki isimleri aşağıda verilmiştir.

Arpa (2)	Çiçek (2),(24)
----------	----------------

Ayva (5),(35),(6)	Tütün (5),(9),(6)	
Çam (8)		Gül
(10),(17),(19),(30),(23),(38)		
Pancar (19)	Karanfil (23),(27)	
Meşe (23)	Sümbül (28),(38)	
Nergis (28)	Ekin (28)	
Çalı (29)	Diken (30)	
Nar (33)	Bağ (37)	
Çimen (2)		

i. Bayburt İline Ait TRT Repertuarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Gezegen Adları

Türkülerde geçen iki tane gezegen adı geçmektedir.

Ay (3),(21)

Mah (24)

j. Bayburt İline Ait TRT Repertuarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Sayılar

Türkülerde geçen sayma sayıları aşağıda gösterilmiştir.

Bir (31)

Üç (6),(37),(30)

On (17)

On iki (37)

Otuz iki (3)

Yüz bin (25),(37)

k. Bayburt İline Ait TRT Repertuarında Bulunan Türkülerde Kullanılan Din İle İlgili Adlar

Türkülerde kullanılan dini terimler halkın inancı hakkı bilgi vermektedir. İncelediğimiz türkülerde de buna şahit olduk. İnsanoğlu isteklerini ve şükürlerini inandığı inanca dile getirmektedir. Din ile ilgili adlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Minare (1)

Allah (2),(28),(30)

Derviş (4)	Felek (9),(12)
Ah (11)	Ya Allah (23)
Din (35)	İman (35)

3.5.1. AL ÇUHA MAVİ ÇUHA

3.5.1.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.1.1.1. Çuha

Türküye adını da veren çuha; ince, sık dokunmuş, pamuk bir kumaş çeşididir. Bayburt ilinde kullanılan bu dokuma ile kilim dokumacılığının yanında pek çok kumaş işlemeciliğinde kullanılmıştır. Türküde de mendil motifi çuha kumaşından yapıldığı yargısına varılabilir. Sevda çekenler birbirlerine aşkının sembolü olarak bu mendilleri verirler imiş (<https://sozluk.gov.tr>).

3.5.1.1.2. Evlilik

Türkünün dizelerinden de anlaşıldığı üzere evlilik unsuru maddi kaynaklara dayandırıldığı görülmektedir. Başlık parası adı altında evlenecek kişi kız tarafına yüklü miktarda para veya altın hatta bazen de taşınmaz mal verirdi. Eski dönemlere de benzerlik gösteren bu âdete bir örnek verecek olursak Bamsı Beyrek ile Banu Çiçek evlenirken başlık olan at, deve, koç, köpek ve pireyi getirdikten sonra düğün başlar. Türküden de anlayacağımız üzere ağaların evlilik üzerinde söz sahibi olduğu saptanmaktadır. Ağaların da evliliklere izin verme şartı ve onların maddi manevi desteği güdülmemektedir. Biz ağaların bu tutumunu eskilerde de farklı sıfatlara bürünmüş olarak görebiliriz. Örneğin: Dede Korkut Hikâyelerine baktığımızda bu görevi Dede Korkut ve yaşlı kişiler üstlenmişlerdir. Buna da bir örnek verecek olursak mesela, Kan Turalı kendine uygun bir eş bulamayınca Koca Kanlı Aksakallıdan yardım ister (Gönen, 2006, 130-142).

3.5.1.1.3. Ağalık

Eskilerden beri görülen ağalık sistemi çoğu kesimde devam etmektedir. Nerede bulunuyor ise oralarda olup biten olaylara onay vermek hatta ailelerin geleceği ile ilgili

kararları bile onların verdiği bilinmektedir. Köyün sahibi sayılmışlardır. Ağa sözcüğü başlangıçta askeri ve idari makam adlarıyla birlikte kullanılarak yeniçeri ve sipahilerdeki belli rütbeleri, padişah ailesine mensup olan bazı kişileri ve padişahın hareminden sorumlu görevlileri belirtmek için kullanılmıştır. Ne yazık ki zamanla bu sistem tamamen değişmiştir. Ona kulluk etmekle yükümlü bir halk zamanla ortaya çıkmıştır. Ağanın rızası olmadan hiçbir sevdalı sevdiğine bile kavuşamamıştır. Evlenecek kişiler ağadan para alıp kız ile evlenirlerdi. Tabi bu o kadar basit olmamıştır hiçbir zaman. Ağalık sistemi ile türküde de sözü geçen 'kulluk etme' sözü birlikte kullanılmaya başlanmıştır.

3.5.2. Arpalar Orak Oldu

Türkü bir hasretlik türküsüdür. Sevdalısından ayrılan şair içini dökmüştür. Bu ayrılığın âşıkları düşürdüğü üzücü durumu ve çaresizliği dile getirmektedir. Âşık o kadar hasret çekmektedir ki kendini farklı nesnelere benzeterek yârine kavuşmayı hayal eder. Türküden aynı zamanda aşığın bulunduğu yerin coğrafi özellikleri hakkında da bilgi sahibi olmaktayız. Dizelerde geçen bayır ve çimenleri buna örnek verebiliriz.

3.5.2.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.2.1.1. Arpa

Ekonomik değeri olan bu ürün yöre için değerlidir. Önceleri daha çok öneme sahipken zamanla daha az ekimine başlanmıştır (<http://www.bayburt.gov.tr>). Türkiye de adını veren bu motif hayatın sürdürülebilmesi bakımından ilk sıralarda yer almaktadır.

3.5.2.1.2. Çayır- Bayır

Bayburt şehri yüksek dağlık alanlarla çevrilidir. Yüzölçümü oldukça engebeli bir araziye sahip olan şehrin bayırları ve çayırları türküye işlenmiştir.

3.5.2.1.3. Bülbül

Türküde kullanılan bülbül unsuru gül ile bülbül ilişkisini hatırlatmaktadır. Bülbül aşkını dile getirir, öter. Aşkın olmadığı yerde de bülbülün güzel sesini duymak

mümkün değildir. Bülbül sevgilinin hasretiyle dile gelir onun özlemine anlatmak için söylenir durur. Hep sevdalısına kavuşamamasının acısıyla türkülerde onu genelde gül sembolü ile birlikte görülür (Kurt, 2018, 362-370).

3.5.3. Ay Doğar Ayistan'dan

Türküde ay ve gün motifleri ele alınarak onların doğduğu yerlere isim verilerek kullanılmıştır. Ayın doğduğu yer anlamında Ayistan adı bir şehir ismi gibi kullanılarak türküyeye de bu isimle başlık konulmuştur.

3.5.3.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.3.1.1. Ayistan-Günistan

Güneş ve ay motifi sadece türkülerde değil eskilerden beri masallarda, efsanelerde sıkça yer almıştır. Örneğin karamanlar güneş ve ay tarafından korunurlar, Altaylı Şamanist kesim de ant içme olayını güneş ile gerçekleştirirlerdi. Ay, güneş gibi mitolojik unsurların işlendiği türküler genellikle ayrılık ve hasret türkülerinde yer alır. Ve bu kavramlar özellikle başlangıç dizelerinde yer almaktadır (Mirzaoğlu, 2005, s.38). Bu türküde ise türkünün geneline yayılmış durumundadır. Aynı zamanda güneşin doğduğu yere Günistan, ayın doğduğu yere de Ayistan adı verilmiştir. Ayın ve güneşin doğup tekrar eski yerlerine geri dönmesi ile sevgilinin de bunu yapması gerekirken farklı yönlere gitmesi arasında benzerlik kurulmuştur. Aya ve güneşe benzetilen sevgili nazlı ve sevene karşı acımasızdır. O geldiğinde gün doğar veya ay geceyi aydınlatır lakin sevgili nazlı olduğu için bu mümkün değildir.

3.5.4. Baba Ben Dervişmiyim

Bu türkü aynı zamanda 'Odam Kireç Tutmuyor' şeklinde de bilinmekte ve pek çok sanatçı tarafından da yorumlanarak söylenmektedir.

3.5.4.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.4.1.1. Derviş- Kürk

Derviş: 1. Yoksulluğu ve çile çekmeyi benimsemiş kimse. 2) Bir tarikata girmiş, o tarikatın töre ve yasalarına bağlı kimse (<https://sozluk.gov.tr>). Derviş ve kürk

motiflerini ayırmadan veriyoruz. Bu iki motif genelde birlikte değerlendirilir. Oysa dervişin kılıkla kıyafetle işi olmaz onun kürkü de yoktur evi de yoktur. Onun tek yolu hak yoludur. Türküde de iki motif birlikte verilmiştir. Derviş olan kimse nefsi ile mücadeleyi tamamen bırakmış olan zattır. Maddi hiçbir şeyle işi olmayan dervişlerin tek derdi Allah yolunda gitmektir. Onlar maneviyatla yaşarlar. Türküde de burada bahsettiğimiz gibi sevdiğini başkasıyla olduğunu gören âşık kendini dervişe benzeterek kürkünü de sırtına geçirmiştir. Aynı zamanda buradaki benzetmesini daha da ileri taşıyarak ölü olup olmadığını sorgulamaktadır. Çünkü gerçek derviş sadece Allah'ın muhabbetine meyillidir. Başka her şeyden sıyrılmıştır. Derviş, sağa sola bakmadan ben varım der. Yunus Emre de dervişliği öze inme olarak değerlendirmiştir(<https://www.islamveihisan.com/dervis-nedir-kime-dervis-denir.html>).

3.5.5. Bacadan Aşıyor Ayvanın Dalı

3.5.5.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.5.1.1. Ayva

Ayva meyvesi türkülerde ve şiirlerde kadınların tüylerini övmek için kullanılan bir motif olarak görülmektedir. Ayvanın kendisi sevgilinin yüzü iken ayvanın üstünde olan tüyler ise sevgilinin yüzündeki tüylere benzetilmiştir. Türküye adını da veren ayva dalı sözü ile ahenk de sağlanmaya çalışılmıştır.

3.5.5.1.2. Kız-Gelin

Türküde geçen 'kız ile gelini bir mi tutarlar' sözü hala toplumumuzda sıkça kullanılan bir söz öbeğidir. Gelin çoğu zaman ikinci planda tutulmuştur. Kızın değeri ile gelinin değeri bir görülmemiştir. Aynı zamanda başka bir açıdan düşünecek olursak evlenip boşanmış veya dul olan hanımların tekrar evlenmesi onlara görücü gelmesi zor iken genç kızlar değerli görülmüştür.

3.5.5.1.3. Kale

Türk coğrafyasında birbirinden değerli pek çok kale bulunmaktadır. Bunlardan birisi de Bayburt kalesidir. Bu kalenin adı üstüne çeşitli süslemeler yapan kişi öne sürülerek Çinimaçın olarak da bilinmektedir (<http://www.bayburt.gov.tr>). Bayburt

kalesi ve Bamsı Beyrek'in burada gösterdiği kahramanlıklar Dede Korkut Hikâyelerinde aynı zamanda da Evliya Çelebi'nin eserinde de geçmektedir. Evliya Çelebi burada 300 kadar ev olduğunu ve Ebulfeth camisinin de bulunduğunu bildirmiştir. Hem doğusunda hem de batısında iki büyük kapının da olduğunu söylemiştir (Miroğlu, 1975, 120).

Bu kale önceki zamanlarda evlilikler için tanışmalara da ev sahipliği yapmıştır. İlk konuşmalara, ilk hediyeleşmelere şahit olmuştur.

Bu türküde aynı zamanda kalenin mimarisi ile bir gelinin gerdanı arasında bir benzerlik de kurulmuştur. Kale bir kadının gerdanı kadar güzel ve ihtişamlıdır. Kale sarp kayalar üzerine kurulmuş yüksek surlara ve genişliğe sahiptir (Tozer, 1881, 425). Bu surların yüksekliği de bir güzelin gerdanına benzetilmiştir diyebiliriz.

3.5.5.1.4. Çeşme

Eskilerden evlerde su olmadığı için çeşmelerden su taşınırdı. Bu işi özellikle gençler yapardı. Çeşmeye gelip giderken tanışmalar ardından gizli buluşmalar gerçekleşirken kimi zaman araya bir aracı sokularak görücü için haber gönderilirdi.

3.5.6. BAYBURT'UN İNCE YOLUNDA

3.5.6.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.6.1.1. Ayva

Sevgiliyi anlatan bu motif sevgilinin güzelliği esas alınarak hayallerde kalmıştır.

3.5.6.1.2. Teskere

Askere giden erkekler sevdiklerine kavuşabilmek için gün sayarlar. Askerlik bittikten sonra verilen çıkış belgesi teskeredir. Teskere unsuru bu türküde yer alarak nakaratlarda kullanılmış ve kavuşmayı, heyecanı sembol etmiştir.

3.5.6.1.3. Bayburt / Bayburt Kalesi

Doğu Karadeniz bölgesinin güneyinse yer alan Bayburt şehri ve Bayburt Kalesi ile ilgili genel bilgiyi yukarıda verdik. Bu iki önemli isim türkülerde de sıkça geçmiş şairler tarafından dile getirilmiştir. Gerek coğrafi konumu gerek tarihi yeri gerek sosyal hayat açısından oldukça değerli bir yere sahiptirler.

3.5.6.1.4. Kaftan –Yelek

Bu iki sembolü yine Bayburt Kalesi ile değerlendirmek gerekir. Kalede meydana gelen mücadeleler sonucunda orada kalmış birçok delil bulunmaktadır. Savaşan kişilerin giydikleri kaftanlarda bunlardan biridir. Aynı zamanda sadece askeri olarak değerlendirmenin dışında görüşen iki kişinin sevdalarının kanıtı olarak da görülebilir. Türküde adı geçen bu sembolleri iki taraflı da düşünmek mümkündür.

3.5.6.1.5. Gül- Sümbül

Eski edebiyatta sevgili olarak değerlendirilen gül ve sümbül motiflerdir. Gül motifi aynı zamanda Hz. Muhammed (s.a.v.) peygamberimiz içinde kullanılmaktadır. Bu türküde yine bu motifleri Bayburt Kalesi ile birlikte ele almak gerekmektedir. Sarp kayaların üzerinde olan bu kale kavuşacaklara da mesken olmuştur. Sadece kavuşmalara değil hayal kırıklıkları da kalanlar, yitenlerde buradaki anılar arasında bulunmaktadır.

3.5.7. Bayburt Dağlarında Tabakam Kaldı

3.5.7.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.7.1.1. Türkünün Hikâyesi

Cazim Gürbüz ‘*Şen Ol Bayburt Öyküsü Üstüne*’ adlı bir yazısında Ünlü yazarımız Tomris Uyar’ın “**Diz Boyu Papatyalar**” adlı öykü kitabında bu türkü adına bir hikâyenin de bulunduğunu söylemiştir. Darülfünun Müderrisi bir babanın oğlu doktor olur, hafifmeşrep olan İspanyol Feride’ye âşık olur bu doktor, daha sonra onunla evlenir. Bununla da yetinmeyerek İstanbul’u bırakıp Anadolu’da devlet doktorluğu yapmaya gider. Zengin ve asilzade bir ailesi olan doktora bu konuda karşı çıkılıyor ama o yine de bu işe başlar. Önce Polatlı’ya oradan Lice’ye oradan da

Bayburt'a geçer fakat ailesinin şikâyeti üzerine mesleğine son verilir. İşte bu türkü de bu hikâyenin anısı olarak kalır. Mesleğinden kopan, yenilen Doktor Behçet Bey'in hayata küsüşüdür bu türkü (<https://www.bayburtpostasi.com.tr/sen-ol-bayburt-oykusu-ustune-makale,7111.html>).

3.5.7.1.2. Tabaka

Tabaka: 1. katman, kat. 2. bir toplum içinde toplumsal durum yönünden ayrılan topluluklardan her biri, katman. 3. baskı ve yazıda kullanılan, belli boyda kesilmiş kâğıt. 4. içine sigara yerleştirilen kutu (<https://sozluk.gov.tr>). Farklı anlamlar taşıyan tabaka sözcüğü bu türküde sigara yerleştirilen kutu olarak kullanılmıştır. Bayburt şehrinin dağlarını hatırlatarak verilmiştir. Doktor Behçet Bey'in Bayburt için çabalarken içtiği sigaralarının tabakasını ifade etmektedir. Aynı zamanda yıllarca okuyup doktor olan Behçet Beyin yazı kâğıtlarının tomarı olarak da düşünülebilir. Neyi var neyi yoksa kaybettiği bu dağlarda ömrünü adadığı o yazı tabakaları da yok olmuştur.

3.5.7.1.3. Mendil

Ayrılığın olduğu kadar kavuşmanın da sembolüdür. Askere giden kişiye sevdiğinin verdiği mendili saklaması ve dönüşte geri vermesi her iki anlamını da barındırmaktadır. Lakin türküde Bayburt ilinin başına gelen doktorluk mücadelesi sonucunda ailesi hayallerinin yok oluşunu dile getirmektedir. Bu türkü kavuşamayan mendillerin yerine getirilemeyen vaatlerin acı feryadıdır.

3.5.7.1.4. Kundura

Kundura, erkelerin giydiği kaba işlenmiş ayakkabıdır (<https://sozluk.gov.tr>). Doktor Behçet Bey'in dağlarda bıraktığı hayalleri ve ayakkabılarını sembol etmektedir.

3.5.7.1.5. Tabanca

Tabanca unsuru da kaybedilen umutların sembolü olarak türküde verilmiştir. Bayburt ilinin dağlarında en son tabancasını da bırakarak giden doktorun burada bıraktığı hayallerini 'sen de nem kaldı 'diyerek belirtmiştir.

3.5.8. BEBEĞİN BEŞİĞİ ÇAMDAN

3.5.8.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.8.1.1. Türkünün Hikâyesi

Osmanlının çeşitli yerlerinde seferberlik ilan edilmiş, Şam'da, Yemen'de muharebe başlamıştır. Seferberlik esnasında askerde olan genç bir adam Şam'a gönderilir. Lakin delikanlının hamile bir eşi geride kalmıştır. Bir süre İç Anadolu bölgesine göç eden delikanlının ailesi sonra tekrar yola çıkıp memleketlerine varmak için yolculuğa başlamışlardır. Bunlar olup biterken Şam'daki delikanlının hanımı doğum yapar hem memlekete geri dönmenin hem de bebeğin doğması sebebiyle bayram gibi bir sevinçle yolculuk başlar. Lakin yolda kayınvalide ölür ve sevinç yerini hüznü bırakır. Kayınbaba önde gelin arkada yolculuk devam eder. Bebeğin beşiği de devenin üstüne bağlı bir şekildedir. Çamlıbel yakınlarından itibaren sık çamlıklara rastlayan kabile zorlukla bu çamlığı aşar. Bu sırada bebeğin beşiği çam ağaçlarından birine takılır. Gelin çekingenliğinden ve saygısından kayınbabasına bir şey diyemez. Bir süre sonra dinlemek için ara verildiğinde kayınbaba fark eder ve sorar kadın konuşamaz sadece parmağı ile gösterir. Gidip baktıklarında ise beşik yerinde dururken bebek beşikte yoktur. İşte bundan sonra yüreği yanan ana bu ağıt ile hem kendi yüreğini hem de dinleyenleri kasıp kavurur (<https://www.gencufuk.com/nenni-bir-agittir/sarkisozuisimolustur>).

3.5.8.1.2. Beşik

Ağıttaki beşik motifi aslında beşik çam ağacından değildir. Çam ağacına asılı kalan beşiğin içinde bebeğin bulunmaması dolayısıyla artık bebeğin beşiği o çam ağacı olmuştur.

3.5.9. Ben Feleği Gördüm Taştan İnerken

3.5.9.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.9.1.1. Felek

Bizde felek kavramı dünya, kader, Azrail, gökyüzü, zaman veya ilah olarak işlenmiştir (Şimşek, 2009, 35). Yolunda giden işlerde genelde felek işin içine katılmaz

lakin ters giden, olmayan isteklerimiz karşısında suçlayacak bir şey arar ve bunu da felek olarak adlandırırız (Karaköse, 2012, 31). İncelediğimiz türküde de olduğu gibi genellikle dünya ve kader anlamın da kullanılan felek unsuru hep suçlanmış hesap sorulmuştur lakin o hiçbir zaman sorulara cevap vermemekle tanınır. Sadece yaşatmakla yükümlü gibi görünür.

3.5.9.1.2. Aşhane

Genellikle savaşlarda veya yoksullar için kurulan aşhaneler iyi olmanın, yardımseverliğin göstergelerindedir. Kimi zaman felekten gelen belayı savmak amacıyla da kurularak gönüllere rahatlık verdiği iyi geldiğine inanılır. Türküde de sevdiğine kavuşmak için dağın başına kurulan aşhaneden bahsetmektedir.

3.5.9.1.3. Yara

‘Yarem İçerdendir Derman Kar Etmez, Lokman Kar Etmez’

Türküde geçen bu kavramların hepsini ayrı ayrı da alabiliriz bir bütün olarak da alabiliriz. Çünkü yara, derman, Lokman Hekim kavramlarının hepsi birbirini tamamlamaktadır. Yarası dışta olmayan birine hiçbir hekim yaramaz aksine onlar başka hastalık varmış gibi anlamsız reçeteler yazarak avutmaya çalışırlar. Oysa yarasının konumu yürekte olan yaralıyı ilaçlar iyi edemez ki bu hasta aslen de iyi olmak istemez. Eğer o yara yok olursa kendisi de yok olur. Hekimlik mesleğinin kurucusu ve hekimlerin ustası olarak bilinen Lokman Hekim birçok dini ve edebi aynı zamanda tıbbi kaynaklarda da geçmektedir. Hatta ona ait farklı efsanelerde öne sürülmüştür (Kadıoğlu, 1993, 337-341). Lakin içerden yani yürekte olan acıyı bu doktorların şahı dâhil hiç kimse iyi edemez. Dermanı olmayan ince ince kanayan bir yaradır. Bu yara genellikle aşk acısı olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.5.10. Bir Sandığım Vardır Sırmadan Telden

3.5.10.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.10.1.1. Türkünün Hikâyesi

Bu türkünün kaynağı, hep yaşadığımız yokluklar, savaşlar, esaretler ve hasretlerdir. Türkü bir savaş anında yaşanan acı olayların üstüne yakılmıştır. Bu türküde bir ananın feryadı, gözyaşları; bir yavrunun ateşler

İNİNDE YANİŞI, KAVRULUŞU VARDIR. ÖZELLİKLE ERZURUM YÖRESİNDE SAVAŞLARIN ACILARINI DİLE GETİREN YÜZLERCE ÖYKÜLÜ TÜRKÜ VARDIR. BU TÜRKÜNÜN ÖYKÜSÜNÜ BANA, KÖYÜMÜZDEKİ ÖMER ÇAVUŞ ADLI NARMAN, TOYGARLILI YAŞLI BİR AMCA ANLATTI. ÖMER ÇAVUŞ, ENVER PAŞA'NIN ALAYINDA ASKERLİK YAPMIŞ. BANA BU TÜRKÜYÜ HEM SÖYLEYİ, HEM AĞLADI HEM DE HİKÂYESİNİ ANLATTI. MEHMET ÇAVUŞ, YEMEN'DE DE SAVAŞMIŞ. TÜRKÜ SÖYLEMEYİ, HİKÂYE ANLATMAYI ÇOK SEVEN BİRİSİYDİ. KÖYDE ÇOCUKLAR ONUN DİZİNİN DİBİNDEN AYRILMAZDI. O, TÜRKÜLER SÖYLEYİP HİKÂYELER ANLATIRDI. BİZ GENÇLER BİLE ÇOĞU ZAMAN HUŞU İLE ONU DİNLERDİK. BAZI HİKÂYELERİ ANLATIRKEN GÖZLERİNDEN YAŞLAR BOŞANIRDI. BU TÜRKÜNÜN HİKÂYESİNİ DE ŞÖYLE ANLATTI: TAHMİNİNE GÖRE 1915 YILLARIDYI. YANI ERMENİ MEZALİMİNİN OLDUĞU YILLAR. O YILLARDA ERMENİLER ÖZELLİKLE DOĞU ANADOLU'YU KAN GÖLÜNE ÇEVİRMİŞLERDİ. BİR GÜN ERZURUM'UN HASANKALE İLÇESİNE BAĞLI TİMARLI KÖYÜ HALKINI BU ERMENİ ÇETELERİ KÖY MEYDANINDA TOPLARLAR. KÖYDE ZATEN ÇOLUK-ÇOCUK, KADIN VE YAŞLILAR KALMIŞ. KÖYÜN GENÇLERİ YEDİ CEPHEDE SAVAŞAN ORDUMUZUN SAFLARINA KATILMIŞ YILLARDIR SAVAŞ MEYDANLARINDADIR. ELİ SİLAH 326 TUTABİLECEK BAZI ERKEKLERİ ÜÇ-BEŞ GÜN ÖNCE ÇEŞİTLİ YALANLARLA ALIP BİR TENHAYA GÖTÜREREK KURŞUNA DİZMİŞLER. AHALİYİ KÖYÜN İLERİ GELENLERİNDEN BİRİNİN AVLUSUNA GETİRİRLER. AVLUYA BİTİŞİK AHIR VE SAMANLIK VARDIR. O YÜZDEN EN GENİŞ VE EN UYGUN YER OLARAK BURAYI SEÇERLER. TABİİ KÖYDE EN GENİŞ KAPALI YER, BİZİM MEREK DEDIĞİM BU TÜR MEKANLARDIR. İNSANLARI MEREĞE DOLDURURLAR. KÜÇÜK YAŞLARDAKİ BALALAR ÇOK SEVİNİRLER. "BİZE EKMEK, AŞ VERECEKLERDE DOYASIYA YİYECEĞİZ" DİYE. AMA DİĞER İNSANLARIN YÜREĞİ KUŞKUYLA KARIŞIK KORKULARLA DOLUDUR. BUNLARIN NE YAPACAĞI BELLİ OLMAZ. GÖZLERİ DÖNMÜŞ BU ÇETELER, DUYDUKLARINA GÖRE TÜM KÖYLERİ, KASABALARI YAKIP YIKIYORLARMIŞ... ÇETE MENSUPLARI HALKI MEREĞE KAPADIKTAN SONRA KAPILARI İYİCE KAPATIRLAR. BİRAZ SONRA KAPILARIN ÖNİNE TORBALAR DOLUSU BİRŞEYLER KOYARLAR. BAZILARI BUNLARI ERZAK TORBASINI SANARLAR. HALBUKİ BU TORBALAR BARUT VE SAMAN DOLUDUR. BİRAZ SONRA BUNLARI ATEŞE VERİP AVLU VE MEREKTEKİ HALKIN ÜZERİNE ATARLAR. SAMANLAR ALEV ALEV YANAR. BU ALEVLER İÇİNDE İNSANLARDA ÇIĞLIK ÇIĞLIĞA YANARLAR. İŞTE BU MEZALİMDEN, YANGINDAN, ABLASININ KENDİSİNİ ALEVLER İÇİNDEYKEN BİR TAŞIN ALTINA İTTİĞİ, SEKİZ YAŞLARINDA, ŞEREF (SERVET) ADINDA BİR ÇOCUK SAĞ KALIR. MEVSİM KIŞTIR. SERVET O TAŞ MERDİVENLERDEN SÜRÜNEREK AVLUNUN DUVARINA ÇIKAR. SÜRÜNÜRKEN DE KARNI, KOLLARI VE BACAKLARI YANGINDA ISINAN TAŞLARDA YANAR. DUvardan ATLAYAN SERVET, KÖYDEN GÜÇ BELA UZAKLAŞIP BİR KAYADİBİNE SAKLANIR. GÜN ÇOKTAN KARARMIŞTIR. SABAH OLUNCA SERVET OVAYA DOĞRU ŞÖYLE BİR BAKAR KI BÜTÜN KÖYLERDEN DUMANLAR YÜKSELİYOR. KÖYÜ DUMANLAR KAPLAMIŞ. BİR YAKIN KÖYE GİDER. ORADA BİR EVE SİĞİNİR. O KÖYLERİ DE YAKIP YIKMIŞLAR. İŞTE BU VİRANEME DÖNMÜŞ KÖYLERDEN BİRİNDE DE ÇOCUKLARINI BİR ODAYA KOYUP, KOMŞULARA YARDIMA GİDEN, DÖNDÜĞÜNDE ÇOCUKLARINI KATLEDİLMİŞ OLARAK BULAN BİR ANANIN İNLEMESİDİR. BİR RİVAYETE GÖRE DE (NAMUSUNU KORUMAK İÇİN KAYALIKLARA SERVET GİBİ SAKLANAN, SONRA DA YUVASI DAĞILAN) BİR KADININ, BEŞİKTE YAVRUSUNUN YANMIŞ CESEDİNİ GÖRMESİ SONUCU "ARTIK BURALARDA YAŞAMAK ZOR" DİYEN SERVET GİBİ YETİM ÇOCUKLARI DA BERABERİNE ALIP ETRAF KÖYLÜLERLE ANADOLU'NUN İÇLERİNE DOĞRU GÖÇ EDEN PERİŞAN BİR ANANIN FERYADIDIR BU TÜRKÜ. BİR HAYKIRIŞTIR (GÜVEN, 2005, 225).

3.5.10.1.2. Sandık

Türküde sandık unsuru sırmadan olarak geçmektedir. İnsanlar eskilerde değerli eşyalarını bu sandıklarda saklamaktaydılar. Bunlar şimdiki gibi çelikten vs. değil yaş ağaçlar bükülerek teller birbirine bağlanarak örülür veya da ahşaptan yapılarırdı. Taşınırken bir yere gitmek zorunda kaldıklarında bunları yanlarına alırlardı. Aynı

zamanda kadınların çeyiz sandıkları olarak da kullanılmıştır. Türküde bu hatırlatmaları görürüz.

3.5.10.1.3. Taht- Yurt

Düşmanların işgal için geldiği Bayburt ili için söylenmiş olan bu türkü de düşmanın yurduna ve tahtına beddua edilirken kendi yurdu olan Bayburt için direnmekte ve vermemekte kararlı olduğu görülmektedir. Türkünün geneline yayılan yurt sembolüdür. Yurdu için yaralanan askerler, erkenden kalkıp başlayan işler hepsi bu şehirde gerçekleşmektedir. Yurt olarak kabul edilen şehir türküde Erzincan'a yakın olan Bayburt'tur. Türkü bize tarihi kaynaklık da etmektedir. Erzurum'un düşmanlar tarafından paylaşıldığını da öğrenmekteyiz. Türkler için vatan kavramı her dönemde önemini korumuştur. Canlar pahasına dahi korunmuş her zaman hayatımızda ilk sırada yer almıştır.

3.5.11. BUGÜN BİZDE DÜĞÜN VAR

3.5.11.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.11.1.1. Düğün

Türkü düğün eğlencesi çerçevesinde oluşturulmuştur. Bayburt düğünleri hemen hemen tüm Türkiye'de olduğu gibidir. Önce beğenilen kıza dünürcü gidilir. Aileler aralarında anlaşıp nişan yaparlar. Bundan sonra geline çeyiz almaya çarşıya gidilir. Alınan çeyizlerin parasını köyün muhtarı gelir hesap eder. On beş gün önceden bütün hazırlıklar tamam edilir ve kına gecesiyle düğün başlar. Gelinin eline kına yakılırken kayınvalide gelinin avucuna altın bırakır ya da para verir buna baş parası denilir. Damat da o akşam sağdıçın evinde yatar sabah kendi evine gider ve erkek tarafı kıza almaya gelirler. Oyunlar oynanır, yemekler yenilir, erkek evine varınca gelinin ayağının altında kırması için bardak konulur ve kırdırılır daha sonra yüzüne ayna tutulur başından aşağı para ve çerez serpilir. Gelin önce içeri girer, damat ve arkadaşları kapının önünde az daha eğlenirler ve damat da arkadaşları tarafından içeri atılır (<http://www.bayburt.gov.tr>).

3.5.11.1.2. Bar

Bayburt yöresinde oynanan yöresel oyunlara bar denir. Düğünlerde ve buna benzeyen eğlencelerde bu oyun oynanır. El birliği ve gönül birliğinin oyun şekline sokularak ifade edilişi olarak değerlendirilmiştir. Bu bar adı verilen oyun Türk folkloru içinde önemli bir yer taşımaktadır. El ele tutulmuş, gönül gönüle verilmiş bu oyun yüreklere coşku verir. Davul zurna eşliğinde topluca oynayıp eğlenirler (<http://bayburt.gov.tr/halk-oyunlari>).

3.5.11.1.3. Ayvan

Ayvan sözcüğü balkon anlamında kullanılan bir kelimedir. Halk arasında aynı zamanda sundurma ve eyvan şekillerinde de görülmektedir. Türküde kullanılan bu unsur bize yöresel ağız özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunmamıza yardımcı olmaktadır.

3.5.11.1.4. Ah

Türküde ah sözcüğü sitemli bir bakış veya bir söz değerinde kullanılmıştır. Ah eden sevgilinin bakışına seven dayanamaz bir hançer gibi saplanır onun yüreğine. Seven sevgiliden güzel sözler beklerken aldığı ah bakışı onu öldürecek kadar yakar. Aynı zamanda sevgilinin nazı olarak da kullanılmıştır.

3.5.12. Bugün Günlerden Cumadır Cuma

3.5.12.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.12.1.1. Türkünün Hikâyesi

Hikâyemizin mağduru genç delikanlı dövüşler için iyi bir camış yetiştirir, onu çok iyi besler bakar. Bir zaman sonra camışını dövüşlere sokar, delikanlının camışı birçok dövüş kazanır. Dövüşler biter, her şey normale döner, insanlar günlük işleriyle uğraşmaya başlar. Camışı besleyen delikanlı Hüseyin Beyin düğün günüdür. Hazırlıklar tamamlanır sofralar kurulur, düğünde her şey yolundadır, herkes eğlenceyi sürdürürken Hüseyin Beyin yetiştirdiği camışı, tesadüfen dövüşlerdeki diğer rakibi camışla karşılaşır. İki rakip camış arasında amansızca bir dövüş başlar ve uzun süre devam eder. Halk ne kadar uğraşsa da iki camışta ayıramaz. Düğünü olan, damat Hüseyin Beye, haber ulaştırırlar; Senin camış dövüşüyor ayıramıyoruz, çabuk gel. Hüseyin Bey damatlık giysileriyle düğünü bırakarak camışları ayırmak için koşar. Aklından geçen düşünce şöyledir. Camışım beni tanır, sözümü dinler, bana riayet eder. Bu düşünceyle camışına yaklaşır, ama ne yazık ki üzerinde damatlık elbisesi olan Hüseyin

Beyi bu elbiseleriyle camışı tanımaz ve kendisine yaklaşmakta olan sahibi Hüseyin beye bir boynuz darbesi savurarak ağır yaralar. Etrafta bulunan insanların, Hüseyin beye yardım etmesine fırsat vermez boynuzlarıyla vura vura sahibi Hüseyin Beyi Halkın gözü önünde öldürür. Bu olay Ahaliyi kedere boğar ve Hüseyin Beyin düğün günü, ölüm günü olur. Hüseyin beyin bu trajik sonla biten ölümü, Kendisini tanıyan tanımayan insanlar tarafından büyük bir üzüntüye sebebiyet verir ve ölümünün ardından yas tutulur. Bu olayın üzerine üç farklı aynı adla türkü oluşur bunların melodileri ayrı ayrı lakin anlattıkları aynıdır (<https://www.xing.com/communities/posts/bu-guen-guenlerden-cumadir-cuma-1001761882>).

3.5.12.1.2. Cuma

Türkünün hikâyesinin cuma gününde geçmesi dolayısıyla kullanılmıştır.

3.5.12.1.3. Yuma

Bayburt ilinde bulunan köylerde yıkanmak için hamama gidilirmiş, bu iş için özellikle cuma günleri seçilirmiş. Çünkü merkezde sadece o gün açık olan hamamda bu günlerde yıkanılabilirmiş. Türküde aynı zamanda bayramda, düğünlerde ve önemli günlerde giyilmek için kıyafetler özellikle yıkanırılmış. Yuma- fiilinin yıkamak anlamında kullanılmıştır (<http://www.bayburt.gov.tr>).

3.5.12.1.4. Çelek

Türküde çelek olarak geçen hayvan camıştır. Meydanlarda dövüştürmek amacıyla beslenen bu hayvanlar oldukça güçlüdürler. Sahibini tanımayan camış düğünü olan gencin sonu olmuştur. Türkü aslında bir ağıttır.

3.5.12.1.5. Keşif Mollaları

Bayburt ilinde düğünü olan genç kızım çeyizi alındıktan sonra köyün muhtarları veya önde gelenleri eve gelerek alınan çeyizlerin hesabını tutarlar. Bu gelenek türküde de geçmiştir.

3.5.15. Çini Bilezik Kolunda

3.5.15.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.15.1.1. Çini Bilezik

Türküye adını veren kavram kadınların taktıkları bir aksesuarı bildirmektedir.

3.5.15.1.2. Dağ

Türkülerde dağ sözcüğü çoğu zaman sevdiğinden uzak kalan bir kişinin söylenişi, bazen eşkıyalar için kullanılması, kimi zaman da kabaran duyguları ifade etmek amacıyla kullanılmıştır. Türküde sitem olarak kullanılmış bir unsurdur (Gürbüz-Şahin, 2012; 1634-1644).

3.5.15.1.3. Gurbet

Genel olarak iş dolayısıyla memleketinden ayrılıp farklı şehirlere giden insanlar sıla hasreti çekerler. Gurbet onlara yabancısıdır lakin onlar bundan ödün vermez ve kendilerine bu yeri yar edinirler. Aynı zamanda türküde ‘gurbet eldir koç yiğidin vatani’ derken asker olan her erkek için memleketi ve haricindeki bütün yerler onun vatanıdır.

3.5.16. Deli Kız Sinin Geliyor

3.5.16.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.16.1.1. Sini

Sini kelimesi tepsi kelimesi ile aynıdır. Üzerinde yemek de yenilebilen, bakırdan ya da pirinçten yapılmış, yuvarlak biçimli ve büyük tepsi (<https://sozluk.gov.tr>). Düğün yapılırken bu tepsini üstüne çerezler yemekler konulur ve misafirlere dağıtılır. Bir gelenek olarak günümüzde de hala devam etmektedir. Bayburt yöresinde de bu gelenek eskiden beri devam etmektedir. Gelinin kınası da bu sinin içerisinde gelir ve kına geline yakılır. Geline ait çeyizle sinin içine konularak gösterilir, köyün muhtarı gelerek bunları sayar değerini ölçer (<http://www.bayburt.gov.tr>). Bu türkü hareketli bir oyun türküsüdür. Eğlencelerde oynanır.

3.5.17. DUR YERİNDE HANIM DUR YERİNDE

3.5.17.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.17.1.1. Hanım

Hanım türkülerde bazen eş, bazen sevgili, bazen anne bazen yiğit bir asker dahi oldukları görülmektedir. Her tipte olan kadın motifi Türk toplumunda önemli bir yere sahip olan evleri ev yapanlardır. Sadece türkülerde değil destanlarda, masallarda, hayata dair her alanda olmazsa olmazlarımızdandır. Türküde geçen hanım kavramı gelindir. Elinde bir tutam çiçeği kollarında ve belinde takıları ile görülmektedir. Şair gelin olan bir hanımın kolunda, belinde takılan takıların yerinde olmayı istemektedir.

3.5.18. DÜNÜRCÜLER GELDİLER

3.5.18.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.18.1.1. Dünürücü

DÜNÜRCÜ: Kız istemeye gelen (<https://www.repertukul.com>).

Evlenme çağına gelen çocuğunu evlendirmek isteyen aileler oğulları için en doğru kızı aramaya başlarlar. Onlara uygun bir kız bulup aileden biri veya birkaçı kızın evine ilk önce hiçbir sebep sunmadan birkaç kez gider, kız gözlenir: İş yapıp yapmadığı, temiz olup olmadığına, ahlakına kadar her hali göz önüne alınır. Eğer kız uygun bulunursa kızın önce annesine niyet bildirilir. Daha sonra kız istemek için kızın ailesine oğlanın annesi ve yakınları dünürücü olarak gider ve niyetlerini bildirirler. Eğer kızın ailesi uygun bulmaz ise çeşitli bahaneler ile gelen dünürçüler geri gönderilir. Lakin verme niyetleri varsa hayırlısı olsun derler. Bundan sonra birkaç kez daha kızın ailesine gidilir ve sonunda kahve günü belirlenir. O gün dünürçüler kıza alınan hediyelerin yanında ev halkı içinde aldıkları hediyelerle birlikte giderek kızı isterler ve nişan takılır. Bu sırada kız tarafı erkek tarafına ikramlarda bulunur. Ailenin büyüklerine ve damadın babasına ayrıca kahve ikram edilir. Dünürücü gelme diye adlandırılan bu olay evliliğe ilk adımı temsil etmektedir. Sadece Bayburt iline ait olmayan bu gelenek hemen hemen Türkiye'nin bütün illerinde benzerlik taşımakta olup hala günümüzde önem arz etmektedir (<http://www.bayburt.gov.tr>).

3.5.18.1.2.Turna

Tarih boyunca sadakat, gurur, sevgi, barış, umut, mutluluk sembolü olmuş, yaklaşık 100 yıl yaşadıkları söylenen, tek eşli yaşayan ve eşleri ölünce bir daha eşleşmeyen, çiftler halinde yaşasalar da büyük katarlar halinde uçan, Alevi - Bektaşî inancında kutsal sayılan bir kuştur (<https://www.repertukul.com>).

3.5.18.1.3.Bülbül

Sesinin güzelliği ile ön plana çıkan bülbül, edebi eserlerde de sıkça yer bulmuştur. Genellikle kadınlara yakıştırılıp onlara bülbül denilmiştir.

3.5.19. Evlerinin Önü Yonca

Bu türkü birçok dilde söylenmiştir. Bir aşk türküsüdür.

3.5.19.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.19.1.1. Yonca

Yonca genel olarak türkülerde sevgilinin boyunu tarif etmek için kullanılır.

3.5.19.1.2. Lale

Lale motifi de bu türküde sevgiliyi anlatmak için kullanılmıştır.

3.5.20. Ey Gül Dalı Gül Dalı

3.5.20.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.20.1.1. Gül

Gül motifi türkülerde sıkça başvurulan unsurlardan biridir. Bayburt türkülerinde de bu motif sıkça geçmektedir. Bazen bir sevgili bazen sevgilinin yüzü bazen de o sevgiliye gönderilen sunulan hediyedir. Renklerine göre farklı anlamlar içermektedir. Tıpkı divan edebiyatında olduğu gibi türkülerde de genellikle kadını anlatır yani. İncelediğimiz türküde gül dalı sevilendir. Âşık ona aşkını ilan eder, ilk gördüğü andan itibaren ona sevdalandığını dizelerle anlatmaktadır (Temizkan, 2019, 403).

3.5.20.1.2. Saç

Divan edebiyatında olduğu gibi türkünün ana unsurlarından biri olan saç motifi gül motifi ile en çok kullanılan unsurlardan olmuştur. Sevgilinin saçları aşığı bağlar. Aralarında güçlü bir ilmik oluşturur. Bu unsur farklı isimlerle de dile getirilmiştir; zülûf, kâkül gibi. Rengi, kokusu, şekli ile âşıkların aklını başından alır. Sevgilinin saçları bazen güle bazen sümbüle benzetilirken bazen de yılanı bile benzetilmiştir. Siyah, kumral, sarı renkli saçlar en çok geçen saç renkleridir. Düz, kıvrıkcık, dalgalı, dağınık olmak üzere farklı şekillerde bulunurlar (<https://www.ayseakay.net/turk-halk-siirinde-sac-motifi.html>). Türküde saç unsuru ile nakarat kısmı oluşturulmuştur. Sevgilinin saçlarına bağını kendisinin hediye edeceğini söylemektedir.

3.5.21. Geydim Çarıklarımı

3.5.21.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.21.1.1. Türkünün Hikâyesi

Birinci dünya savaşından önce Anadolu'nun birçok yerinde olduğu gibi Bayburt ilinde bulunan pek çok muhacirin zorunlu olarak orayı terk etmeleri anlatılan acılı bir türküdür.

3.5.21.1.2. Çarık

Türk köylüsünün en yaygın kullandığı ayakkabıdır. Bu ayakkabı gönün gölgede kurutulmasıyla yapılır. En iyi olanı manda gönünden yapılmış olanıdır. Çarık yalın ayak giyilmez. Mutlaka yün çorap veya ona benzeyen kalın bir çorap giyilmelidir (Türkyılmaz, 2018, 427-433).

3.5.21.1.3. Dağ

Bayburt ilinin dağları bu türküde de yer almıştır.

3.5.21.1.4. Ağa/Paşa

Nakarat kısmında kullanılan bu unsurlar türkülerde ara sıra kullanılmışlardır. Türkünün ahengini sağlayan unsurlardan biri olmuştur. Özellikle köy ve kasabalarda olan ağalık sistemini anımsatmaktadır.

3.5.22. Giderim Yolum Dağdır

3.5.22.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.22.1.1. Dağ- Bağ

Dağ motifini Bayburt'a ait yukarıdaki türkülerde açıklamıştık. Bu türküde de Bayburt'un dağlarından söz edilmiştir. Ayrıca bağ motifi de kullanılmıştır. Lakin bu unsurlar bakıldığında doldurma biçiminde kullanılmıştır denilebilir. Bağ ile dağ arasında ahenk sağlandığı da görülmektedir.

3.5.22.1.2. Ay

Bu türküde ay unsuru sevilenin yüzü olarak işlenmiştir. Sevgilini yüzü sadece türkülerde değil özellikle divan edebiyatında sıkça yer verilmiştir. Genellikle güneşle birlikte kullanılan unsur verdiği ışıkla karanlıkları aydınlatır. Etrafa ışık saçır, tıpkı sevgilinin yüzü karanlığı aşır ışık saçan gezegene benzetilmektedir.

3.5.23. Kuş Gayadan Seslenir (Can Maral Can)

3.5.23.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.23.1.1. Kuş

Türküde kuş unsuruna yer verilmiştir. Türküde tabiata ait bir sevgi görülür ve bunu sanatçı en güzel nidalarla dile getirmiştir.

3.5.23.1.2. Göz-Kirpik

Türkülerin kadını anlatan unsurları arasında en çok kullanılanlardan iki tanesi göz ve kirpik motifleridir. Kadını en iyi anlatan bunlardır. Kadının gözü genellikle siyah veya ela olarak ele alınır. Bun türküde de siyah rengi kullanılmıştır. Kirpikte gözü tamamlayan diğer unsurdur ki o bir ok gibidir, aşkın kalbini deler geçer. Güzel bakmayı sağlayan kirpiklerdir. Uzun ve sık olmasıyla dikkat çeker. Güzel ağlayınca ıslanan kirpiklere âşık mest olur.

3.5.23.1.3. Zülüf

Zülüf, kadının saçıdır. Aşığa dolanır, güzel kokar, onu sarhoş eder. Genellikle siyah olan saç bazen sarı da olabilir. Bu türküde zülüf istiare sanatı ile kadına benzeyen dişi ceylanın zülüfleridir.

3.5.23.1.4. Maral

Dişi geyiktir. Burada sevilen kadın ile benzerlik kurulmuştur.

3.5.24. Gül Koydum Gül Tasına

3.5.24.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.24.1.1. Gül

Gül motifi Bayburt iline ait daha önceki türkülerde de inceledik. Genel olarak sevgiliye hitaben söylenen bu unsur türküde aynı zamanda gül suyu biçiminde de kullanılmıştır. Gül suyu. Gül bitkisinden yapılan güzel koku amacının yanında bedene sürüldüğünde şifa verdiği, güzelleştirdiğine inanılan sıvıdır.

3.5.24.1.2. Hamam

Karadeniz ile Doğu Anadolu bölgesini birbirine bağlayan Bayburt ilinin tarihi ve mimarisi açısından değerli hamamları bulunmaktadır. Ermeni saldırıları ve diğer savaşlar neticesinde pek azı günümüze ulaşmış olsa da Bayburt'un kültürel değerleri arasında büyük bir öneme sahiptirler. Özgün geometrik şekilleri bulunan kapıları ve pencereleri dikkat çekicidir. Belirli günlerde sadece kadınların kullanımına açık olan hamamlardan türkümüzde de adı geçmektedir (Ustabulut, 2020, 57-81).

3.5.24.1.3. Karanfil

Karanfil türkülerde genellikle sevilen kişiyi ve sadakati temsil eden bir çiçek adı olarak kullanılmıştır. Gül bitkisinden sonra en çok kullanılan çiçek olarak karşımıza çıkar (Uçar, Göher, 2020, 179-198.). İncelediğimiz türküde de bu unsura yer verilmiştir.

3.5.25. Güzel Al Giyinmiş

3.5.25.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.25.1.1. Şal-Ecem Kuşağı

Türküde kullanılan unsurlara baktığımızda bize bir gelinin yöresel kıyafetlerini hatırlatmaktadır. Görücüsü gelen kızlar süslenip görücü karşısına yöresel kıyafetleri ile çıkarlar. Türküde de bahsi geçen kahve ikram ederler.

3.5.25.1.2. Cemal

Sevgilinin yüzü ay gibidir. Âşık sevdiğinin yüzünü görebilmek için bütün zorlukları yener. Türküde de güzelin yüzü aya benzetilmiştir.

3.5.26. Güzel Vasfeyleyim Hallerin Senin

3.5.26.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.26.1.1. Dil-Diş-Saç-Bel

Türkü sevgiliye bir güzellemedir. İncecik beli, sırma saçları, inci dişleri ve bütün âleme destan olan tatlı sözleri ile aşığın sevdasını dile getirdiği Bayburt türküsüdür. Şair bu kadar güzel sevgilisini çalıştıranlardan şikâyet etmiştir. Oysa ona layık olan saçlarının gümüş tarakla taranması cümle âlemin ona kölelik etmesidir.

3.5.27. Kara Basma İz Olur

Türkü sevdalanmış gençlerden çıkan namerden oluşmaktadır. Mustafa Ahıskalıya ait olan türkü aşkın seslenişidir. Askere gidince saymakla bitmeyen günler sayılmaktadır.

3.5.28. Karanfil Eker misin?

3.5.28.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.28.1.1. Karanfil

Sadakatin güzel bir simgesi olan karanfil çiçeği türküye adını vermiştir. Türküde karanfile benzetilen sevgilidir. Türküde onu övmüş ona hitaben yazılmıştır.

3.5.29. Karşiki Tarlada Herg Eden Oğlan

3.5.29.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.29.1.1. Mendil

Genellikle kadınların süs amacıyla ellerinde veya başlarında kullandığı aksesuarlardan biridir. Sevdiği kişiye işlenerek veya koku sürülerek olarak verilir. Kavuştuklarında ise mendil gösterilir veya geri iade edilir.

3.5.29.1.2. Sümbül-Nergis-Züluf

Bu bitkiler kadının saçlarını anlatmak için kullanılırlar. Kokuları ve güzellikleri ile aşğın en sevdiği unsurlardandır.

3.5.29.1.3. Tarla

Yörenin bağ bahçe işlerinin yapıldığı alanlarda erkek ve kızlar çalışır buralarda tanışırlar. Daha sonraları yine iş yapmaya giderken aynı zamanda aşğın görmeye gitmiş olurlar.

3.5.30. Koçları Vurdum Deriye

Türkü hasret türküsüdür. Hatta şikâyet etme de diyebiliriz. Türkü sevdiği birine kavuşamamanın acısını dizelerle ifade edilmiştir.

3.5.31. Köprünün Altı Diken

Türkü sitem doludur. Sevilen seveni bırakıp başka birini seçmiş ve onu mutlu etmiştir. Gerçek âşık ise elleri boş kalmıştır. Türkünün geneline yayılan bu husus aşığın yanan yüreğinin yansıması şeklinde dile gelmiştir.

3.5.31.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.31.1.1. Köprü

Türküye adını veren sözcüktür.

3.5.31.1.2. Gül

Gül sözcüğü bu türküde gençlik anlamında kullanılmıştır.

3.5.31.1.3. Gerdan

Gerdan sevgilinin güzellik unsurlarından b iridir. Özellikle beyaz olması aşığın hoşuna gider. Sevgilinin gerdanını koklayıp öpmek aşığın ulaşabileceği en önemli konumlardan biri olarak görülmüştür.

3.5.32. Kuşburnu Derde Derman

3.5.32.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.32.1.1 Kervan

İpek yolunun geçtiği şehirlerden biri olması dolayısıyla Bayburt ili kervansarayların uğrak alanlarından biri olmuştur. Buralara uğrayanlar Bayburt'tan âşık oldukları kadınlar için tekrar buraya gelmişlerdir. Türküde de bu tarihi şehre uğrayan kervanların bahsi geçmiştir.

3.5.32.1.2. Ağa/Paşa

Türküde iki unsurda nakarat kısmında art arda gelecek şekilde kullanılmıştır. Sık görülmesi de ağalık sistemi bugün de hala devam etmektedir.

3.5.32.1.3. Kuşburnu

Türküye adını veren kuşburnu bitkisinin sağlık açısından önemli olduğu hususu yer almaktadır.

3.5.33. Küp Dibinde Pastırma

3.5.33.1 Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.33.1.1. Küp

Türkiye'nin pek çok yerinde küpler yiyecekleri muhafaza etmek için kullanılmıştır. Toprakta yapılan küpler şimdi önemini aksesuar olarak değiştirse de hayatımızda hala yer almaktadır. Bayburt ilinde de reçel, pastırma gibi yiyeceklerin korunması açısından bu kaplara yerleştirilmiş ve uzun zaman muhafaza edilmiştir. Yörenin kültürel yiyecek ve kullanılan eşyalarından birkaçını bu türküden öğrenmiş olmaktadır.

3.5.33. Zülûf

Kadınların güzellik unsuru olan saçları erkeğin ona bağlanmasını sağlar. Türküde de bu husustan bahsedilmiştir. Saçın uzun olanı her zaman daha iyi görülmüştür.

3.5.34. Mendilinde Kar Getir

3.5.34.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.34.1.1. Mendil

Türkülerde en çok kullanılan eşyalardan biri mendildir. Bazen ayrılığı bazen de kavuşmayı simgeler. Sevgili mendili işler isim yazar, kenarlarını oyalar ve en güzel şekilde sunar. Sevdalılar için önemli bir aksesuardır ve yanlarında taşırlar. İncelediğimiz türküde de mendil ögesine yer verilmiş, türkünün adını da oluşturmuştur.

3.5.34.1.2. Yara

Türkülerde kullanılan bu öge acıyı belirtmek amacıyla kullanılır. Aşığın yarasına en iyi gelecek ilaç sevdiğiidir. Tabipler bu yaraya merhem veremezler, verseler de faydası olmaz. Ancak sevene sevdiği merhem olur.

3.5.35. Örene Bak Örene

3.5.35.1. Türkünün İçeriğinde Bulunan Unsurlar

3.5.35.1.1. Mendil

Mendil unsuru türküde âşıklığı bildiren eşya olarak kullanılmıştır.

3.5.35.1.2. Dağ

Bayburt şehrinin dağları bu türküde yer almış ve oralarda saban ile ekim yapıldığı bilgisine de ulaşılabilmektedir.

3.5.36. Sallandım Girdim Bağa

Türkü ölümü konu almıştır. Dört dizeden oluşan türkü zamanın çabukluğundan ve ölümün çok çabuk geldiğinden bahsetmektedir.

3.5.37. Sarı Kavun Dilimi

Türkü ayrılık konusunu işlemiştir. Bayburt iline ait birkaç türküde görülen mendil unsuru bu türküde de yer almıştır. Ayrıca yârinden ayrılan kişi ayvaya rengi açısından benzetilerek ayva bitkisi de kullanılmıştır. Bunun yanı sıra hayvanlardan yeşilbaşlı ördek diğer bir motif olarak karşımıza çıkar. Ördek yalnızlığı ve ayrılığı ifade etmektedir.

3.5.38. Söyleyim Bayburt'un Vasfı Halini

Türkünün tamamı Bayburt iline ait pek çok özellikten bahsetmiştir. Bayburt'a olan sevgiyi anlatmaktadır. Bülbüllerinin ötüşünden, gençlerinden, imarına, meşhur kalesinde taştan binalarına, orada yaşayan nüfusuna, bağından bahçesinden dağına

kadar her şeyi tek tek anlatılmış ve övülmüştür. Aslında baktığımızda incelediğimiz tüm Bayburt türkülerini beş kıtada anlatıvermiştir. Türküye şehrengizdir, denilebilir.

3.5.39. Vardım Ki Yurdundan Ayağ Göçürmüş

Türkü bir saldırı sonucu terk edilmiş bir yeri hayretle anlatmaktadır. Ağıt niteliğinde olan türkü insanların otağlarını bırakıp kaçamak zorunda kaldıklarını gözler önüne sermektedir. Bu kaçan insanların acıları ağıta dökülmüştür. Etrafa saçılmış içeceklerden de anlaşıldığı üzere vahşice bir saldırı olduğu aşikârdır. Şair Zihni son kıtada zamandan yakınır, ondan şikâyet eder. Bülbülün, gülün ve sümbülün ağladığına şahit olan şair terk edilenlere ve terk etmek zorunda kalanlara yanmaktadır. Acı, hüznün ve ayrılığın derinlerden gelen bir sızı ile verildiği türkü koşma gibi yazılan bir ağıttır. Bayburt'un ağıtı; evini, barkını terk ettirilenlerin, çocukların ağıtıdır (Köprülü 2004, 475).

3.5.40. Yılan İnceden Öter

Bu türküde yılan olarak kabul ettiği cilveli sevgilidir. Sevilen oynamasıyla ve cilverleriyle aşığın aklını başından alır. Sevenlerin kavuşmasından sonra sonunda bir temennide bulunarak geride kalanlara nasip olmasını diler. Şair benzetmeler ve redif ve kafiye yoluyla ahengi sağlamıştır. Böylece türküye canlılık katmıştır.

SONUÇ

Ortaya çıktıkları yerin hayat koşullarını, oluştukları zamanın yaşam şeklini veren kısacası hayatın hemen hemen her yönünden parçalar sunan türküler kültürel değerlerin yapı taşlarını oluşturmaktadır. Türküler yaşanmışlıklar üzerine söylenmiştir. Acıyı, hüznü, kederi; heyecanları ve sevinçleri genç bir kızın çeyizini işler gibi işlenmişlerdir. O kadar samimi o kadar kusursuz bir işleme. Samimiyetin sembolü olan türkülerde yapmacıklık yer almaz. Türküler fazlaca duygu yoğunluğu ile dile getirilmişlerdir. Ruhun nazıdır türkü, narin bir sevgilinin nazı kadar sevdıyla dolu; bir güzelin sevdası oluverirler arada, bazen de vatan sevdasının dillerden dökülen ak pak nameleridir.

Bayburt ve Muş illeri derin bir geçmişle tarihi değerleri açısından izler taşıyarak birçok medeniyete yataklık yapmışlardır. Bu tezde tarihten derin izler taşıyan iki güzel ilin TRT repertuarında kayıtlı bulunan türkülerini şekil ve muhtevası bakımından ele alınmıştır.

Bayburt ve Muş yöresine ait TRT repertuarında bulunan kıymetli türkülerin hikâyeleri, ele alınmış biçimleri, yüreklere işlenen eşsiz- kendine has söz öbekleriyle adeta insanı kendi zamanlarına taşıyan birer parçadır. Bu türküler insanın ruhunu okşayan bir ahenk, her duyguyu paylaşan bir eldir.

Türkülerde halkın değerlerini, inançlarını, dillerini hatta o derin coğrafyalarını zamanın tarihsel bilgileri görülmektedir. Tarihe de katkıda bulunan bu değerli dizeler aynı zamanda dilin gelişmesine de katkıda bulunmuşlardır.

İncelenen tezde Muş ve Bayburt illerinin TRT repertuarında bulunan türkülerini bu yöreye ait özellikleri yansıtmaktadır. Türkülerde yörenin kültürel, tarihsel, coğrafi bütün yönlerini hemen hemen bulmak mümkündür. Muş ve Bayburt türkülerini aynı zamanda bölgenin dil özelliklerini de yansıtmaktadır. Civarda kullanılan kalıp sözler, yöreye ait kelimeler türkülerle birlikte günümüze kadar gelmiş ve bundan sonra da kuşaklara aktarılmaya devam edilecektir. Bu türkülerde yalnızca Muş ve Bayburt illerinin değil Türkiye'ye ait pek çok hususa rastlanmıştır. Savaşlardan tutup aşklara kadar meydana gelen konular nağmelerle işlenmiştir. Yüreklere her türlü duygusunu motifleriyle yansıtmışlardır.

Muş iline ait türküler üzerine yapılan çalışmada şu sonuçlara varılmıştır:

- Türküler coğrafi ve kültürel hususlar ön plana alınarak söylenmiştir.
- Türkülerde tabiat öğelerinin yanında vatan sevgisine de sıkça değinilmiştir.
- Muş türkülerinde yörenin ağız özelliklerine rastlanmıştır. Buna örnek olarak potin (ayakkabı) ve balam (çocuk) kelimeleri gösterilebilir.
- Yarım ve tam uyak çeşitleri sıkça kullanılmıştır.
- Türkülerde genellikle 7 ve 11'li hece ölçüleri kullanılmıştır.
- Teşbih ve teşhis sanatları hemen hemen her türküde yer almaktadır.
- Muş Ovası türkülerde sıkça anlatılmıştır.

Bayburt iline ait türküler üzerine yapılan çalışmada şu sonuçlara varılmıştır:

- Türkülerde teşbih, teşhis ve mübalağa sanatları sıkça kullanılmıştır.
- Türküler genellikle 7, 10 ve 11'li hece ölçülerine rastlanmıştır.
- Türkülerde zengin uyak, tam uyak ve yarım uyak çeşitleri kullanılmıştır.
- Yöreye ait kültürel özellikler türkülerde işlenmiştir. Düğün merasimi buna örnek olarak verilebilir.
- Türkülerde genellikle aşk ve vatan sevgisi konuları işlenmiştir.

Yapılan çalışmada Muş ve Bayburt iline ait TRT türkülerinde ortaya çıkan ortak sonuçları maddeleyecek olursak:

- Hem Muş iline hem de Bayburt iline ait TRT Repertuarında yer alan türküler genel olarak aşk, askerlik, doğa, ayrılık, sitem ve vatan sevgisi gibi konulara rastlanmıştır.
- Türkülerin hikâyelerine pek rastlanmamış olup türküler genellikle anonimdir.
- Türkülerde yarım uyak, tam uyak ve zengin uyak çeşitlerine sıkça yer verilmiştir.
- Türkülerde ağırlıklı olarak teşbih, mübalağa, teşhis ve tekrar sanatlarına yer verilmiştir.
- Türküler genellikle yörede kullanılan ağız özellikleri ile dile getirilmiştir.
- Muş ve Bayburt türkülleri genellikle dördlük ile söylenmiş olsalar da ikilik üçlük hatta beşlik şeklinde de görmek mümkündür.

- Türkülerde aruz veznine rastlanmamıştır. Türküler genellikle 7, 10 ve 11’li hece ölçüsü ile dile getirilmişlerdir. Serbest ölçülü türküler de mevcuttur.
- Türkülerde sembolik olarak hayvan, eşya, bitki vb. isimler bulunmaktadır. Bu unsurlar genellikle teşbih ve teşhis sanatı kullanılarak türkülerde işlenmiştir.
- Türkülerde sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.
- Türkülerde ait oldukları illerin coğrafi ve kültürel özelliklerine sıkça rastlanmaktadır.
- Türkülerde kullanılan adlar şu şekilde tasnif edilmiştir:
  - İnsan Adları
  - Müzik ve Düğün İle İlgili Adlar
  - Yiyecek ve İçecek Adları
  - Vücut Uzuvarıyla İlgili Adlar
  - Giyim Adları
  - Eşya Adları
  - Akrabalık İle İlgili Adlar
  - Renk Adları
  - Coğrafi Adlar
  - Yer ve Mekân Adları
  - Mevsim ve İklim Adları
  - Hayvan Adları
  - Bitki Adları
  - Gezegen Adları
  - Din İle İlgili Adlar

EKLER

EK 1

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM 287 - 8/6/1973

YÖRESİ
MUŞ

KİMDEN ALINDIĞI
DÜRİYE KESKİN
FİKRİ İBİŞ

SÜRE:

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

AÇILDI LÂLELER GÜLLER

A ÇIL DI LÂ LE LER GÜL LER GÜ ZEL
gİ DER MU ŞO VA SI GÜ ZEL LER
KÖL KO LA VER MIŞ A KIP
gİ DER MU ŞO VA SI

(2)

Yaz gelince çayır çimen
Güz gelince çöker duman
Aşıkları eder figan
Yanar gider muş ovası

(3)

Kara su akar boyunca
Murat suyu gider ince
Dolaşır gider boyunca
Şen olasın muş ovası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No : 3707
İNCELEME TARİHİ : 12.2.1992

DERLEYEN
MUJAZZET TÜRING

YÖRESİ
MUŞ
KİMDEN ALINDIĞI
MUJAZZET TÜRING
SÜRESİ :

ATIM ATIM KIR ATIM

DERLEME TARİHİ
NOTAYA ALAN
MUSTAFA GECEYATMAZ

A TI— M A TIM KI RA TI— M VAY DI LOY LO— Y LO— Y
LOY DI LOY MA LI— M GE Lİ YO— R A DI— M A DI—
— M E LA GÖ— Z LE RA— N YAN DIM GE Lİ YO— R
A DI— M A DI— M E LA GÖ— Z LE RAN YAN DI— M

GENÇTİRİK

ATIM ATIM KIR ATIM VAL DİLOY LOY LOY AMAN
GELİYOR ADIM ADIM ELA GÖZLERAN YANDIM
ÇİFT KAŞI ARASINDA KALDI BENİM MURADIM
KALDI BENİM MURADIM ELA GÖZLERAN YANDIM

ATIMIN BOYNU KARE VAY DİLOY LOY LOY AMAN
BİNEM GİDEM SEFERE ELA GÖZLERAN YANDIM
YAN GELEM YAN GELMİYEM VAY DİLOY LOY LOY AMAN
AĞLASIN BAHTI KARE ELA GÖZLERAN YANDIM

ATIMIN ADI ARAP VAY DİLOY LOY LOY AMAN
YÜKÜM DE DOLU ŞARAP ELA GÖZLERAN YANDIM
YA BENİM MURADIM VER VAY DİLOY LOY LOY AMAN
YA BENİ ÖLDÜR YA RAB ELA GÖZLERAN YANDIM

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 562
İNCELEME TARİHİ : 22 /11/1973

YÖRESİ
MUŞ

KİMDEN ALINDIĞI
DÜRIYE KEŞKİN

DAĞLARDA MEŞELERDE

DERLEYEN
M. SARISOZEN

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
M. SARISOZEN

SÜRESİ :

DAĞ LAR DA ME ŞE LER DE LEY Lİ
DAĞ LAR DAĞ LA DI BE Nİ " "

LEY Lİ LEY Lİ LEY Lİ DU MAN LI DAĞ
" " " " " " " " " "

LAR GÜL SU YU Şİ LER DE
" GÖ REN AĞ LA DI BE Nİ

AH DU MAN DAĞ LAR YOL VER GE ÇE YİM
" " " " " " " " " "

EL LER YÂ Rİ Nİ AL MIŞ LEY Lİ LEY
BEN FE LE GE NEY LE DİM " " "

Lİ LEY Lİ LEY Lİ DU MAN LI DAĞ
" " " " " " " " " "

LAR BEN KAL DİM KÖ ŞE LER DE
" ÇAP RAZ BAĞ LA DI BE Nİ

AH DU MAN DAĞ LAR YOL VER GE ÇE YİM
" " " " " " " " " "

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TMM REPERTUAR SIRA No: 652
İNCELEME TARİHİ 15. 3. 1974

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

YÖRESİ
MUŞ

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
MUAZZEZ TÜRÜNG

DEĞİRMENİN BENDİNE

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

SÜRE

♩ = 92'

DE ĞİR ME NİN BEN Dİ NE TA ŞI DÖN MÜ YORU DÖN MÜ YOR
DE ĞİR MEN BOŞ DO LA NIR SU YU SER HO ŞU DO LA NIR

DÖNER KEN Dİ KEN Dİ NE BE NİM YA RİM A TA BİN Mİ YOR
YA Rİ GÜ ZEL O LA NİN A MAN BA ŞI BİR HO ŞU DO LA NIR

DÖNER KEN Dİ KEN Dİ NE KÜ ÇÜK HA NİM Bİ ZE GEL Mİ YOR
YA Rİ GÜ ZEL O LA NİN A MAN BA ŞI BİR HO ŞU DO LA NIR

1
DEĞİRMENİN BENDİNE
TAŞ DÖNMÜYOR DÖNMÜYOR
DÖNER KENDİ KENDİNE
BENİM YARIM ATA BİNMIYOR
(küçük hanım bize gelmiyor)

2
DEĞİRMEN BOŞ DOLANIR
SUYU SERHOŞ DOLANIR
YARI GÜZEL OLANIN
(Aman) BAŞI BİRHOŞ DOLANIR

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No: 696
İNCELEME TARİHİ: 15.3.1974

YÖRESİ
MUŞ
KİMDEN ALINDIĞI
FİKRİ İBİS
SÜRESİ

EVLERİ VAR HANE HANE

DERLEYEN
M. SARISOZEN

DERLEME TARİHİ
20.10.1944

NOTAYA ALAN
M. SARISOZEN

Saz-----

EV LE Rİ VA NI VA HA NE HA NE
EV LE Rİ NI N O Y NU YON CA
EV LE Rİ VA O Y MA KOY MAK

YAN DI MAM MA NEY YAN DI MAM MA NEY YA N DI MA...

M MAN BEN KUL OL DU M YA NE YA
M MAN YON CA KAL KA R YAR BO YUN
M MAN HIÇ O LUR MU YA RE DOY

NE CA MAK A MA NA M MA NA M MA NE Y
A MA NAM MA NA M MA NEY Y A RIM SER
A NA SI AÇ Zİ BAL

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 2508
İNCELEME TARİHİ : 29_3_1984

YÖRESİ
MİŞ

KİMDEN ALINDIĞI

SÜRESİ :

♩ = 70

GARŞIDA GIZA GURBAN

DERLEYEN
FAZİL ÖZÜZHAN

DERLEME TARİHİ
1976

NOTAYA ALAN
DÜRÜMŞ YAZICIOĞLU

GAR Şİ DA BE ZEN Mİ Ş TOYDAN GE L MİŞ. LE LE LE LEY LE LEY LE LE LEY LEY
TER LE Mİ KAŞ KA RA Ş YÜ ZE GU R BAN GİZ GÖY NÜ M SE NİN ÖM RÜN
GÖ ZE GU R BAN

—1—
GARŞIDA GIZA GURBAN VAY LE LE LE LEY LE LEY LE LE LEY LEY
TERLEMİS YÜZE GURBAN GİZ GÖYNÜM SENİN ÖMRÜN
BEZENMİS TOYDAN GELMİS VAY LE LE LE LEY LE LEY LE LE LEY LEY
KAŞ KARA GÖZE GURBAN GİZ GÖYNÜM SENİN ÖMRÜN

—2—
DEĞİRMEN BOŞ DOLANIR VAY LE LE LE LEY LE LEY LE LE LEY LEY
SUYU SARHOŞ DOLANIR GİZ GÖYNÜM SENİN ÖMRÜN
YARDAN BİR KUSAK GELMİS VAY LE LE LE LEY LE LEY LE LE LEY LEY
BELİME BES DOLANIR GİZ GÖYNÜM SENİN ÖMRÜN

—3—
KARŞIDA GÜŞ OTURUR VAY LE LE LE LEY LE LEY LE LE LEY LEY
GÜŞ GÜŞA YEM GÖTÜRÜR GİZ GÖYNÜM SENİN ÖMRÜN
BİLDİRİR SEN GÖNLÜME VAY LE LE LE LEY LE LEY LE LE LEY LEY
BU YIL BAYKUŞ OTURUR GİZ GÖYNÜM SENİN ÖMRÜN

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M RÉPERTUAR SIRA NO: 699
İNCELEME TARİHİ: 15. 3. 1974

YÜRESİ
MUŞ

KİMDEN ALINDIĞI
DİRİJİVE KESKİN

SÜRESİ:

GÜLLİ HAMAMIN ÜSTÜYEM

DERLEYEN
MUZAFFER SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ
28. 10. 1944

NOTAYA ALAN
MUZAFFER SARISÖZEN

YAR YA—R YA—R YAR GÜ—L Lİ HA MA—MI—N
" " " " " " E—L MA VI KO—Y DU—M
E—L MA VI KO—Y DU—M

ÜS TÜ YE—M A—L Gİ VEN LE—ri—N DÖS TU YA—M
HA RA LA GO—R KA RIM VA—NI—N KA RA LA M
BA CA YA GO—R KA RIM YA—NI—N A CI YA

İN CİT ME BE—Nİ—N HAS TA YA—M A MAN BA LA
VU RUL DUM Çİ—F TE—TE MA RA LA " " " "
VU RUL DUM Çİ—F TE—TE BA CI YA " " " "

Mİ BA LA Mİ BA—Ğ LA YA—RE Mİ YA RE Mİ—
" " " " " " " " " " " " " "

SA—ĞO—L SUN VA ROL—SUN GÜ—ZEL O—L SUN ŞE—NO—L SUN
" " " " " " " " " " " " " "

SE Nİ DE SA RAN LA—R BE Nİ DE A—LAN LA—R
" " " " " " " " " " " " " "

—1—
Yar yar yar yar GÜLLİ HAMAMIN ÜSTÜYEM
AL GİYENLERİN DÖSTÜYEM
İNCİTME BENİ HASTAYAM

—Bağlantı—
AMAN BALAMI, BALAMI BAĞLA YAREMİ
YAREMİ, SAĞOLSUN, VAROLSUN, GÜZEL OLSUN, ŞEN OLSUN
SENİ DE SARANLAR, BENİ DE ALANLAR

—2—
ELMAYI KOYDUM HARALA
GORKARIM YANİ KARALA
VURULDUM ÇİFTE MARALA

—3—
ELMAYI KOYDUM BACAYA
GORKARIM YANİ ACIYA
VURULDUM ÇİFTE BACIYA

—Bağlantı—

—Bağlantı—

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM 341- 9/6/1973

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

YÖRESİ
MUŞ

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
DÜRYE KESKİN

HAVADA BULUT YOK

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

SÜRE:

1- HA VA DA BU LUT YOK BUNE DU MAN DIR MEH LE DE Ö
2- ŞU DA ĞI NAR DIN DA RE DİF SE Sİ VAR VA RIN BA KIN
3- KIŞ LA NI NÖ NÜN DE ÇA LI NIR SAZ LAR A YA ĞIM YAL

LÜM YOK BUNE Şİ VAN DIR ŞU YE ME NEL LE Rİ
ÇAN TA SINDA NE Sİ VAR BİR ÇİFT PA BU Cİ LE
NA YAK YÜ RE ĞİM SİZ LAR YE ME NE Ğİ DE NE

NE DE YA MAN Dİ Rİ A NOM YE MEN Dİ Rİ GÜ LÜ ÇE MEN
BİR DE FE Sİ VA Rİ BU RA Sİ MUŞ TU RU YO LU YO KUŞ
AĞ LI YOR KIZ LA Rİ " " " " " " " "

DİRİ Ğİ DEN GEL Mİ YORU A CEP NE DEN DİR
TURU Ğİ DEN GEL Mİ YO RU A CEP NE İŞ DİR
" " " " " " " " " "

(1)

Havada bulut yok bune dumandır
Mehlede ölüm yok bune şivandır
Şu yemen elleri nede yamandır

(2)

Şu dağın ardında redif sesi var
Varın bakın çantasında nesi var
Bir çift pabuç ile birde fesi var

(Bağlantı)

Anom yemendir gülü çemendir
Giden gelmiyor acep nedendir

(Bağlantı)

Burası muştur yolu yokuştur
Giden gelmiyor acep ne iştir

(3)

Kışlanın önünde çalınır sazlar
Ayağım yalnayak yüreğim sızlar
Yemene gidene ağlıyor kızlar

(Bağlantı)

Burası muştur yolu yokuştur
Giden gelmiyor acep ne iştir

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No : 3705
İNCELEME TARİHİ : 12.2.1992

YÖRESİ
MUŞ
KİMDEN ALINDIĞI
MUAZZEZ TÜRING

SÜRESİ :

KALEDEN KALEYE BEN GÖRDÜM ONI

DERLEYEN
MUAZZEZ TÜRING

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
MUSTAFA GECEYATMAZ

KA LE DE N KA LE YE BE N GÖR DÜ M
O NI BE N GÖR DÜ M O NI
MA VI 'DI R ŞA L VA RI ŞA LE KE
YA NI E LA LE M İ ÇİN DE
BE N SEV Dİ M O NI BE N SEV Dİ M
O NI A T MA BU DA Ş LA RI
A GA MI N SE Sİ N DEN
SU GA M U YA NI R LA R BU LA NI R

1 - KALEDEN KALEYE BEN GÖRDÜM ONI
MAVIDİR ŞALVARI ŞELEKE YANI
EL ALEM İÇİNDE BEN SEVDİM ONI
ATMA BU TAŞLARI AĞAM UYANIR
AĞAMIN SESİNDEN SULAR BULANIR

2 - KALENİN DİBİNDE BİR SEPET KİRAZ
AŞAĞDAN GELİYOR GERDANI BEYAZ
AĞA GERDAN ÜSTÜNE KILAYDIM NAMAZ
NEYLEYİM NEYLEYİM DÜNYA MALINI
ELİME VERSELER NAZLI YARIMI

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO:1229
İNCELEME TARİHİ : 15 / 1 / 1976

YÖRESİ
MUS

KİMDEN ALINDIĞI
DÜRIYE KESKİN

KALENİN BEDENLERİ

DERLEYEN
M. GECEYATMAZ

DERLEME TARİHİ
1966

NOTAYA ALAN
M. GECEYATMAZ

SÜRESİ :

KA LE NİN BE DEN LE Rİ HA VA
KA LE LER DEN İ NEN YO K

RI YA RİM ÇE Vİ RİN Gİ DEN LE
HA HA LİN NE DİR Dİ YEN

Rİ A MAN MAN KİY MA KİY MA ÇEK SİN LE R
YO K A MAN YA RİM GUR BET TEN GEL Mİ Ş

HA VA RI YA RİM YA Rİ ZÜN
GÖ

Mİ SE VEN LE Rİ A MAN SÜ SE Mİ
AY DİN Dİ YEN YO K A MAN

HA NİM CA NİM SÜ SE Mİ VAY BO ZUL MU Ş

BAĞ LA MA MİN DÜ ZE Nİ VAY YA PİL MA Z

YÜ RE Ğİ MİN E ZE Nİ VAY

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 2953
2. İNCELEME TARİHİ: 08.02.2020

DERLEYEN:
TRT Müzik Dai. Bşk.
THM Md.

YÖRESİ:
MUŞ

DERLEME TARİHİ:

KİMDEN ALINDIĞI:
Mazzez TÜRİNG

MEKTEBİN PACALARI

NOTAYA ALAN:
Yaşar AYDAŞ

M: ♩ = 46

(SAZ . . . . .)

1 2

MEK TE BİN BA
AY DO GAR BE
KA LE Nİ NAL

CA LA RI VAY LE LE LE LE LE LE VAY LE LE LE LE LE LE
DİR AL LAH VAY LE LE LE LE LE LE VAY LE LE LE LE LE LE
TI BA YIR VAY LE LE LE LE LE LE VAY LE LE LE LE LE LE

VAY LE LE VAY DERS VE RİR HO CA LA RI
VAY LE LE VAY BU SEV DA NE DİR AL LAH
VAY LE LE VAY GÜ LÜ Dİ KEN DE NA YIR

U YAM MAN CAN KUR BAN (SAZ. . . . .) KİM YÂ Rİ Mİ
U YAM MAN CAN KUR BAN YA BE NİM MU
U YAM MAN CAN KUR BAN YAR AL LA HI

SO RAR SA VAY LE LE LE LE LE LE VAY LE LE LE LE LE LE
RA DIM VER VAY LE LE LE LE LE LE VAY LE LE LE LE LE LE
SE VER SEN VAY LE LE LE LE LE LE VAY LE LE LE LE LE LE

VAY LE LE VAY O DUR Bİ RİN Cİ LE Rİ
VAY LE LE VAY YA BE Nİ OL DÜR AL LAH
VAY LE LE VAY BE Nİ EL LER DE NA YIR

1 2

U YAM MAN CAN KUR BAN (SAZ. . . . .) CAN KUR BAN
U YAM MAN CAN KUR BAN CAN KUR BAN
U YAM MAN CAN KUR BAN CAN KUR BAN

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 3824
İNCELEME TARİHİ :27.1.1993

YÖRESİ
MUŞ
KİMDEN ALINDIĞI
KADRI KARS
SÜRESİ: ♩ = 52

MUŞ'UN ETRAFINDA FESLİ GEZERİM

DERLEYEN
MÜZİK DAİRESİ
BAŞKANLIĞI

DERLEME TARİHİ

NOTALAYAN
ALTAN DEMİREL

(SAZ)

MU ŞUN ET RA FI N DA FE S LI GE ZE RI M
MU ŞUN ET RA FI N DA BA H ÇE LER BA Ğ LA R

MU ŞUN ET RA FIN DA A NAM FE S LI GE ZE RI M
MU ŞUN ET RA FIN DA A NAM BA Ğ ÇE LER BA Ğ LA R

EL Bİ SE KİR LE N Mİ S PAS LI GE ZE RİM
HA VA Sİ SE Rİ N Dİ R SU LA Rİ ÇA Ğ LAR

EL Bİ SEM KİR LEN MİŞ A NAM PAS LI GE ZE RİM
HA VA Sİ SE RİN DİR A NAM SU LA Rİ ÇA Ğ LAR

VA TAN EL DEN Gİ T MİŞ YA S LI GE ZE RİM
YU VA DA NAY Rİ LAN GA RİP LER A Ğ LAR

VA TAN EL DEN GİT MİŞ A NAM YA LI GE ZE RİM
YU VA DA NA Y Rİ Rİ LAN A NAM GA RİP LER A Ğ LAR

TBT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
 THM REPERTUAR SIRA No:2254
 İNCELEME TARİHİ:
 YÖRESİ:
 BAYBURT
 KİMDEN ALINDIĞI:
 RECEP KIRICI
 SÜRESİ:

DERLEYEN:
 RECEP KIRICI
 DERLEME TARİHİ:
 —
 NOTAYA ALAN:
 —

AL ÇUHA MAVİ ÇUHA

10/8

AL CU HA MA VI CU HA CU HA KE NA RI YU HA
 DÜN GE CE NE RE DEY HA DİN AZ KAL DI AK LIM ÇI HA

HEY BE Nİ MA ĞAM ----- DAL FES Lİ DIR BE Nİ MA ĞAM

HEY HEY BE NİM BE ĞİM ----- KÖY LE RA ĞA SI BE NİM BE ĞİM

— 1 — — 2 — — 3 —

AL ÇUHA MAVİ ÇUHA ÇUHA KENARI YUHA DÜN GECE NEREDEYDİN AZ KALDI AKLIM ÇIHA

AL ÇUHA BOYDAN ARTAR HATEM PARMAGIN TARTAR YARI GÜZEL OLANIN GÜN BE GÜN ÖMRÜ ARTAR

AL ÇUHA DOLDURAYIM MOR YAKA KOYDURAYIM KIZ SEN BANA GELMEZSEN BEN KENDİM VURAYIM

Bağ: HEY BENİM AĞAM
 DAL FESLİDİR BENİM AĞAM
 HEY HEY BENİM BEĞİM
 KÖYLER AĞASI BENİM BEĞİM

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No:1353
İNCELEME TARİHİ : 25_5_1977

DERLEYEN
AHMET YAMACI

YÖRESİ
BAYBURT

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
ABDULLAH KAYSERİLIOĞLU

ARPALAR ORAK OLDU

SÜRESİ : ♩.♩. = 52

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

AR AY PA LA RO RA KOL DU DA YA KIN LA RI
BİR NA AT SAT TIM CA YI RA DA SAV KI VUR DU
PEN CE RE DE TİM Çİ TUL ME NE DA DE ME NİN Cİ
RA KOL DU GİT Tİ YA RİM GE L ME Dİ DE
BA YI RA NE GİT Tİ YA RİM GE L ME Dİ DE
CE Gİ NE FE Kİ PE LEK KOL Bİ Zİ SA A RIL VİR Dİ LI SAM DA DA
HER YER DE DE BİR YER DE FE LEK Bİ Zİ SA A RIL VİR Dİ LI SAM DA DA
O AL BA NA ME RA KOL DU GİT Tİ YA RİM
YA LA LA Bİ Zİ GA YI RA DE İ Kİ MİZ DE
HER Bİ Bİ Rİ NE TE Gİ NE PE LEK KOL Bİ Zİ
GEL ME Dİ DE O AL BA NA ME RA KOL DU
SEV DA LI DA YA LA LA Bİ Zİ SA A RIL VİR Dİ LI SAM DA DA
SA A RIL VİR Dİ LI SAM DA DA YA LA LA Bİ Zİ SA A RIL VİR Dİ LI SAM DA DA
OY CA NI ... M VAY CA NI ... M SA NA SA NA
NE OL DU Bİ ZİM BÖY LE OL MA MI ZA
AY RI LIK SE BE BOL DU Bİ ZİM BÖY LE
OL MA MI ZA AY RI LIK SE BE BOL DU

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR No : 62
İNCELEME TARİHİ : 27. 1. 1973
2. İNCELEME TARİHİ : 1990

YÖRE
BAYBURT
KAYNAK KİŞİ
YAŞAR KARAPINAR

SÜRE : $\text{♩} = 204$ ♩

AY DOĞAR AYİSTAN'DAN

DERLEYEN
MUSTAFA HOŞSU

DERLEME TARİHİ
5. 5. 1966

NOTALAYAN
MUSTAFA HOŞSU

GENÇTÜRK

AY DOĞAR AYİSTAN'DAN TARA LİL Lİ LİL Lİ LİL Lİ
GÜN DOĞAR GÜNİSTAN'DAN TARA LİL Lİ LİL Lİ LİL Lİ
BENİM BİR SEVDİĞİM VAR TARA LİL Lİ LİL Lİ LİL Lİ
OTUZ İKİ BOSTANDAN TARA LİL Lİ LİL Lİ LİL Lİ

AY DOĞAR AYA GIDER TARA LİL Lİ LİL Lİ LİL Lİ
GÜN DOĞAR GÜNE GIDER TARA LİL Lİ LİL Lİ LİL Lİ
BENİM BİR SEVGİLİM VAR TARA LİL Lİ LİL Lİ LİL Lİ
HER GÜN BİR YANA GIDER TARA LİL Lİ LİL Lİ LİL Lİ

AY DOĞAR AYAZLANIR TAR LİL Lİ LİL Lİ LİL Lİ
GÜN DOĞAR BEYAZLANIR TARA LİL LİL LİL Lİ LİL Lİ
BENİM BİR SEVDİĞİM VAR TARA LİL Lİ LİL Lİ LİL Lİ
O KIZ KİME NAZLANIR TARA LİL Lİ LİL Lİ LİL Lİ

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1424
İNCELEME TARİHİ: 25-5-1977

DERLEYEN
MUZAFFER AKGÜN

YÖRESİ
BAYBURT

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
SAKİR ŞENER

BABA BEN DERVİŞİMİYEM

NOTAYA ALAN
MUZAFFER AKGÜN

SÜRESİ: ♩ = 84

BA O ÇIK KAR BA DAN TIM Şİ BEN KI DAM DA DER REC LO Ğ KA VİS TİR LA RA Mİ SE MA KO YEM NİN YA YUN KÜR YU YA TU KÜ ZUN Rİ TUN MÜ GÜ Mİ ÇA GEY LEC KÖL DI MİS TİR LA RA Mİ SE MA KO YEM NİN YA YUN BEN E YA VA SE Lİ RİM RİN Vİ NE DAĞ DE MEL Lİ LA NAY LE ME RI RA DEY AS LA LA SE TİN Nİ YE BA A SE RI LA DI BE Nİ Dİ Nİ NÖL LAÇ MAĞ HES MÜŞ TİR LA TE MÜ SE MA — YE... M Nİ... N YA... N AH Lİ Mİ Nİ Lİ Mİ Nİ BEN E YA VA SE Lİ RİM RİN Vİ NE DAĞ DE MEL Lİ LA NAY LE ME RI RA DEY AS LA LA SE TİN Nİ SE BA A YE RI LA DI BE Nİ Dİ Nİ NÖL LAÇ MAĞ HES MÜŞ TİR LA TE MÜ SE MA — YE... M Nİ... N YA... N AH Lİ Mİ Nİ Lİ Mİ Nİ DOST Lİ Mİ Nİ Lİ Mİ Nİ

— 1 —
BABA BEN DERVİŞİMİYEM
KÜRKÜMÜ GYMİŞİMİYEM
BEN SEVM ELLER ALA
NİYE BEN ÖLMÜŞMÜYEM (Ah limini limini canlimini limini)
" " " " " " dost limini limini

— 2 —
ODAN KİRECTİR SENİN
YÜZÜN GÜLECTİR SENİN
ELİN ELİME DEYSE
SERİN İLAÇTIR SENİN (Ah limini limini canlimini limini)
" " " " " " dost limini limini

— 3 —
ÇIKTIM DAM LOĞLAMAYA
YARIMI KOLLAMAYA
YARIM DAĞLARI ASTI
BAŞLADIM AĞLAMAYA (Ah limini limini can limini limini)
" " " " " " dost limini limini

— 4 —
KARSIDA KARA KOYUN
TUTUN ÇADIRA KOYUN
YARINDEN AYRILANIN
ADINI HESTE KOYUN (Ah limini limini can limini limini)
" " " " " " dost limini limini

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1419
İNCELEME TARİHİ : 25-5-1977

DERLEYEN
YÜCEL PAŞMAKCI

YÖRESİ
BAYBURT

DERLEME TARİHİ
- 1966 -

KİMDEN ALINDIĞI
CEMAL KÖSE

BACADAN AŞIYOR AYVANIN DALI
(SALLAMA)

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKCI

SÜRESİ :
♩ : 116

- 1 -

BACADAN AŞIYOR AYVANIN DALI
AMAN GÜZEL AMAN .. ..
SUNAM SEN GÜZELSİN "NEYLERSİN MALI
AMAN GÜZEL AMAN .. ..

- 2 -

KALEDEN KALEYE MİNDER ATARLAR
AMAN GÜZEL AMAN .. ..
KIZINAN GELİNİ BİRMİ TUTARLAR
AMAN GÜZEL AMAN .. ..

- 3 -

KALEDEN KALEYE BİR DEMET TÜTÜN
AMAN GÜZEL AMAN .. ..
MASALLAH GELİNE GERDANI BÜTÜN
AMAN GÜZEL AMAN .. ..

- 4 -

İNER ÇEŞMELERDEN ALIR SUYUNU
AMAN GÜZEL AMAN .. ..
KENDİ GÜZEL AM MA BİLMEM "HUYUNU
AMAN GÜZEL AMAN .. ..

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SİRANo: 2595
İNCE EME TARİHİ : 21.11.1984

YÖRESİ
GÜMÜŞHANE - BAYBURT

KİMDEN ALINDIĞI
REMZİ CAVILDAK
SÜRE :

DERLEYEN
AHMET YAMACI

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

BAYBURD'UN İNCE YOLUNDA

BAY BUR DU N İN CE YO LU N DA YO
BAY BURT KA LA SIN DA KA S TA NI M
TO P GÜ LÜ M

LU N DA Bİ RAY VA BUL DUM DA LI N DA
KA L DI BAY BURT KA LA SIN DA KA F TA
TO P GÜ

DA U N DA AY VA BE NİM HA YA LI M DA
NİM KA L DI YE LE Ö M. Dİ KİL Dİ DÜ Ş ME
LÜM KA L DI GÜ LÜN DA L DA SIN DA SU M BU

HA LIM M DA VA Y SE NOL BA Y BURT ŞE NOL
SI KA L DI TES KE RE M YA NAŞ
LÜM KA L DI

SE N DE NEM KA L DI TES KE RE M YA NAŞ

TI Ü Ç GÜ NÜM KA L DI

1
BAYBURD'UN İNCE YOLUNDA
BİR AYVA BULDUM DALINDA
AYVA BENİM HAYALIMDA HALIMDA

Bağlantı. { VAY SEN OL BAYBURT SEN OL SENDE NEM KALDI
TESKEREM YANASTI ÜÇ GÜNÜM KALDI

2
BAYBURT KALASINDA KAFTANIM KALDI
YELEĞİM DİKİLDİ DÜĞMESİ KALDI
Bağlantı.

3
BAYBURT KALASINDA TOP GÜLÜM KALDI
GÜLÜN DALDASINDA SUMBULUM KALDI
Bağlantı.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM 346 - 22/6/1973

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

YÖRESİ
BAYBURT

BAYBURT DAĞLARINDA TABAKAM KALDI

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

SÜRE:

BAY BUR T DAĞ LA RIN DA TA BA KAM KAL DI
" " " " " " KUN DU RAM KAL DI
" " " " " " MEN DI LİM KAL DI
" " " " " " TA BAN CAM KAL DI

ŞE NOL BAY BUR T ŞE NOL ŞE N DE NEM KAL DI

(1)

Bayburt dağlarında tabakam kaldı
Şen ol bayburt şen ol sende nem kaldı

(2)

Bayburt dağlarında kunduram kaldı
Şen ol bayburt şen ol sende nem kaldı

(3)

Bayburt dağlarında mendilim kaldı
Şen ol bayburt şen ol sende nem kaldı

(4)

Bayburt dağlarında tabancam kaldı
Şen ol bayburt şen ol sende nem kaldı

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM. REPERTUAR SIRA NO: 777
İNCELEME TARİHİ 4.10.1974

YÖRESİ
BAYBURT

KİMDEN ALINDIĞI
BİNALİ SELMAN

SÜRE

DERLEYEN
A. YAMACI

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
A. YAMACI

BEBEK
(BEBEĞİN BEŞİĞİ ÇAMDAN)

BE BE ĞİN BE Şİ Ğİ DE ÇAM DAN YU VAR
KIZ LAR GE LİN ÇAY DAN GE ÇEK ÇAY BU
BE BEK BE Nİ DE LEY LE Dİ YAK TI

LAN DI DÜŞ TÜ DE DAM DAN BEY BA BA Sİ GE
LA NIK NER DE N İ ÇEK BE BEK ÖL MÜŞ NE
BE Nİ KÜL EY LE Dİ HER KA Pİ YA KUL

LI Rİ ŞAM DAN NE N Nİ DE
RE Gİ DEK " " " "
EY LE Dİ " " " "

NE N Nİ DE NE N Nİ DE
" " " "

BE BEK
" "

1
BEBEĞİN BEŞİĞİ DE ÇAMDAN
YUVARLANDI DÜŞTÜ DE DAMDAN
BEY BABASI GELİR ŞAMDAN
BAĞLANTI
NENNİ DE NENNİ DE
NENNİ DE BEBEK

2
KIZLAR GELİN ÇAYDAN GEÇEK
ÇAY BULANIK NERDEN İÇEK
BEBEK ÖLMÜŞ NERE GİDEK
BAĞLANTI

3
BEBEK BENİ DELEYLEDİ
YAKTI BENİ KÜLEYLEDİ
HER KAPIYA KÜLEYLEDİ
BAĞLANTI

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No : 1388
İNCELEME TARİHİ : 25 - 5 - 1977

DERLEYEN
AHMET YAMACI

YÖRESİ
BAYBURT

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
REMZİ ÇAVILDAK

BEN FELEĞİ GÖRDÜM

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

SÜRESİ :

♩ : 63

BEN FE LE Çİ GÖR DÜ M TAS TA Nİ NER HA
YU CE DAĞ BA SİN DA RI M KUR DUM AS HA
YA NA RİM YA YA NÜM TÜR

KE N GI RIL DI GA NA DI M
NE VE FA SIZ YA Rİ Cİ N
ME Z YA RE Mİ CER DEN Dİ R

CEL VA NE DE R KE PER VAN DÖ NE R KEN
DÜŞ DÜM DAŞ HA NE DÜŞ DÜM DA SA NE
DER MAN KA RE T ME Z LOK MAN KA RE T MEZ

NEY NİM FE LE K NEY Nİ M BEN SA NA NEY
" " " " " " " " " " " "

Nİ M GI RIL DI GA NA DI M
" " " " " " " " " " " "

GEL VA NE DER KE PER VAN DÖ NER KEN
" " " " " " " " " " " "

CELVAN : ARAMAK
DAŞHAN : HAPISÂNE

—1—
BEN FELEĞİ GÖRDÜM ARSTAN İNERKEN
GIRILDI GANADIM CELVAN EDERKEN PERVAN DÖNERKEN
Bağlantı — (NEYNİM FELEK NEYNİM BEN SANA NEYNİM
—2—
GIRILDI GANADIM CELVAN EDERKEN PERVAN DÖNERKEN
YÜCE DAĞ BASINDA KURDUM AŞHANE
VEFASIZ YAR İÇİN DÜŞDÜM DAŞHANE DÜŞDÜM DAŞHANE
Bağlantı..
—3—
YANARIM YANARIM TÜTÜNÜM TÜTMEZ
YAREM İÇERDENDİR DERMAN KÂR ETMEZ LOKMAN KÂRETMEZ
Bağlantı.

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No:2079
İNCELEME TARİHİ : 6 - 7 - 1982

YÖRESİ
BAYBURT-ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
CELAL KAYALIER
ALİ ATICI

BİR SANDIĞIM VARDI
(SENE GARDAŞ SENE)

DERLEYEN
NIDA TÜFEKÇİ

DERLEME TARİHİ
3 - 2 - 1981

NOTAYA ALAN
NIDA TÜFEKÇİ

Ses

BİR SAN DI ÇİM VA RI DI RI SIR MA DA NI TE LI
BİR YA NIM ER Zİ NI CA NI VER MEM BA NI TE BUR LI
AK ŞAM DAN YÜK LE NI RI TA YEY LE Yİ BUR DI

Saz

Ses

DE Nİ BİR ÇİFT YA VU RU M VA RI DI
DU NI YI KIL SI NI DU ŞU MA RI DI
LE RI SA BAH DAN NI O ŞU MA NI ZE M

Saz

Ses

R TO MU RU ÇUK GÜ LÜ DEN
TA HO CI EY LE LE YU DI RU DU LER

Saz

Ses

BİR ÇİFT YA VU RU M VA RI DIR
YI KIL SI NI DU ŞU MA NI NİN
SA BAH DAM NI O ŞU MA KÜ ZE

Saz

Ses

TO MU RU ÇUK GÜ LÜ DEN
TA HO CI EY LE LE YU DI RU DU LER

Saz

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR NO : 4300
İNCELEME TARİHİ : 8. 3. 2002

YÖRESİ
BAYBURT / Kıtire Köyü

KİMDEN ALINDIĞI
GÜLLÜ ÖZBEK

SÜRESİ: ♩ = 288

DERLEYEN
CEMİLE CEVHER

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
CEMİLE CEVHER

ÇİNİ DE BİLEZİK KOLUNDA
(KADIN HALAY HAVASI)

Çİ Nİ DE Bİ LE ZİK KO LUN DA KO LU N DA
SAL LA NIR HAR MAN YO LUN DA YO LU N DA

S. SABUNCU

- 1 -

ÇİNİ DE BİLEZİK KOLUNDA KOLUNDA
SALLANIR HARMAN YOLUNDA YOLUNDA

- 2 -

YENİ DE ÇIKTI KEŞTANENİN FISTIĞI
YORULMUŞAM VER ARKAMA YASTIĞI

- 3 -

YENİ DE ÇIKTIM ŞU DAĞLARA HAYLADIM
NAZLI YÂRİ GURBET ELE YOLLADIM

- 4 -

GURBET EL'DİR KOÇ YIĞIDIN VATANI
ARAMAZLAR GURBET EL'DE YİTENİ

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM 225- 4/5/1973

YÖRESİ
BAYBURT

KİMDEN ALINDIĞI

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

BU GÜN GÜNLERDEN CUMADIR CUMA

SÜRE

BU GÜN GÜN LER DEN CU MA DIR CU MA
CU MA DIR CU MA YU NA ĞA ĞI
DER SEN SA ÇI NI YU MA BEN ŞE
Nİ SEV Mİ ŞEM EL LE RE DE ME
EL LE RE DE ME KA RA DA ÇA MUŞ YUR
DU BE NİM YÂ Rİ Mİ EY Dİ DE
BOY NU ZU NU DÖ TÜ KA NI NI

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1369
İNCELEME TARİHİ: 25_5_1977

DERLEYEN
NIDA TÜFEKÇİ

YÖRESİ
BAYBURT

DERLEME TARİHİ
2_6_1966

KİMDEN ALINDIĞI
BINALI SELMAN

BUGÜNDE GÜNLERDEN CUMADIR CUMA

SÜRESİ:
♩ . 46

NOTAYA ALAN
NIDA TÜFEKÇİ

BU GÜN DE GÜ...N LE Rİ DE...N
CU MA DIR CU SA MA YAR HA MA MA
SA LI DIR SA LI SAL LA N GEL SEV
Gİ...T ME Gİ...M KI NA NI YU
SA RI LAK BA
MA LI BE...N SE Nİ SE...V MI YA SE...M
YA Rİ YE NEM SA ME LI ZA LIM CE LE...K
YU R MU...S YA RA...M
VA R BE Nİ...M

-1-

BU GÜNDE GÜNLERDEN CUMADIR CUMA
YAR HAMAMA GİTME KINANI YUMA
BEN SENİ SEVMİŞEM KİMSEYE DEME
ZALIM CELEK VURMUŞ YARAM VAR BENİM

-2-

BU GÜNDE GÜNLERDEN SALIDIR SALI
SALLAN GEL SEVDİĞİM SARILAK BALI
YOKTUR BU DÜNYADA YARIN EMSALİ
ZALIM CELEK VURDU YARAM VAR BENİM

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 3096
İNCELEME TARİHİ :

YÖRESİ
ERZİNCAN

KİMDEN ALINDIĞI
MUSTAFA ÖZGÜL

SÜRESİ :

DERLEYEN
MUSTAFA ÖZGÜL

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
MUSTAFA ÖZGÜL

BU GÜN GÜNLERDEN CUMADIR CUMA

BU GÜN GÜN LE Rİ DE N CU MA DIR CU
MA CU MA DIR CU MA
HA MA MA Gİ DER SE N YAV RU M
YÜ ZÜ NÜ YU MA

- 1 -
BU GÜN GÜNLERDEN CUMADIR CUMA
HAMAMA GİDERSEN YAVRUM YÜZÜNÜ YUMA
BEN SENİ SEYDİM ELLERE DEME
AĞLAYI AĞLAYI DA YAVRUM,
GÖZLERDEN OLDUM.
Bağlantı. SENDEN AYRILALI DA YAVRUM,
DERBEDER OLDUM.

- 2 -
BU GÜN GÜNLERDEN PAZARDIR PAZAR
KEŞİF MOLLALARI DA GELMİŞ ÇEYİZİ YAZAR
HABER GELİRSE TEBDİLİ BAZAR
Bağlantı.

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1939
İNCELEME TARİHİ : 8.11.1978

DERLEYEN
TRT. İZMİR. Rad. THM. Şb. Md.

YÖRESİ
BAYBURT

DERLEME TARİHİ
28.7.1977

KİMDEN ALINDIĞI
FAZLI OĞUZHAN
SÜRESİ :

BU GÜN BİZDE DÜĞÜN VAR
(BAR HAVASI)

NOTAYA ALAN
MEHMET ÖZBEK

♩ = 88

BU GÜN BİZ DE DÜĞÜN VAR GE LOY NA GÜ LO Y NA
SA NA DA DA VE TİM VAR KIZ SEN O Y NA
AÇ LE ÇE Gİ YÜ ZÜ N DE N GE LOY
NA GÜ LOY NA ÇIK BA RA SAL LAN BA
KA Lİ M SE NOY NA
AY VA NA SER DİM Kİ LİM
GE LOY NA GÜ LO Y NA NA Kİ Şİ Dİ
LİM Dİ LİM KIZ SE NO Y NA AÇ NE ÇE Gİ
YÜ ZÜ N DE N GE LOY NA GÜ LO Y NA

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No : 1531
İNCELEME TARİHİ : 22-2-1978

YÖRESİ
BAYBURT
KİMDEN ALINDIĞI
REMZİ CAVILDAK
SÜRESİ :
♩ = 50

DUR YERİNDE

DERLEYEN
AHMET YAMACI

DERLEME TARİHİ
1956

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

DUR YERİN DE DUR YERİN DE HA NİM DUR YE RİN DE
BİR TU TAM GÜL VAR EL LE RİN DE EL LE RİN DE HA NİM EL LE RİN
HAL KA LA ROL SAM KOL LA RİN DA KOL LA RİN DA HA NİM KOL LA RİN
DE DA KE ME Rİ NOL SAM BEL LE RİN DE BEL LE RİN DE HA NİM
ON YIL BEK LE DİM YOL LA RİN DA YOL LA RİN DA .. BEL LE RİN DE HA NİM
YOL LA RİN DA

- 1 -

DUR YERİNDE HANIM DUR YERİNDE
BİR TUTAM GÜL VAR ELLERİNDE
ELLERİNDE HANIM ELLERİNDE
KEMERİN OLSAM BELLERİNDE
BELLERİNDE HANIM BELLERİNDE

- 2 -

HALKALAR OLSA M KOLLARINDA
KOLLARINDA HANIM KOLLARINDA
ON YIL BEKLEDİM YOLLARINDA
YOLLARINDA HANIM YOLLARINDA

Giris ve iki güfte arasında bastaki üç ölçü
saz payı olarak çalınır. Aşağıdaki saz bölümü
türkü tamamen okunduktan sonra icra edilir
ve gerektiğinde tekrarlanır.

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 788
İNCELEME TARİHİ: 10-3-1978

YÖRESİ
BAYBURT

KIMDEN ALINDIĞI

REMZİ ÇAVILDAK

SÜRESİ : J.J. = 54

DÜNÜRCÜLER GELDİLER

DERLEYEN
AHMET YAMACI

DERLEME TARİHİ
1956

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

-Saz-

DÜ NÜR CÜ LER BA ŞA DI LER GÜ ZE Lİ M
YEN GE LI NİR DA ŞA GE ZÜR LİN NA .. ..

Sİ Rİ NİM E LE LE GÖ RÜŞ TÜ LER Sİ Rİ Rİ
.. .. SAC TI LA RAK ÇA ÇI SİR MA Sİ Rİ Sİ Rİ

Nİ M GÜ ZE LİM SÖY LE SİP GÜ LÜŞ TÜ LER
Nİ M GÜ ZE LİM BUL BUL DEN TAT LI Dİ LİN
Nİ M GÜ ZE LİM YEN GE NİN Bİ Rİ DUR NA

Sİ Rİ NİM GÜ ZE LİM AĞ LA MA GE LİN GÜ ZEL
.. ..

SİN GÜ ZEL Sİ N GÜ ZE L SİN SEV Dİ
.. .. BA ÇI DU

Gİ NE Gİ DER SİN Gİ DER Sİ N Gİ DER SİN
CU NE .. ..

AĞ LA MA GE LİN GÜ ZEL SİN GÜ ZEL Sİ N GÜ ZE L SİN
.. ..

A NA NI NE Ü ZER SİN Ü ZER Sİ N Ü ZE R SİN
BİR GÜN SEN DE Gİ DER SİN Ü DER Sİ N N Gİ DE R SİN
BA BA NI NE Ü ZER SİN Ü ZER Sİ N N Ü ZE R SİN

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR NO : 3304
İNCELEME TARİHİ : 8. 3. 2002

DERLEYEN
CEMİLE CEVHER

YÖRESİ
BAYBURT / Kitiye Köyü

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
GÜLLÜ ÖZBEK

EVLERİNİN ÖNÜ YONCA

NOTAYA ALAN
CEMİLE CEVHER

SÜRESİ: ♩ = 258

EV LE Rİ NİN Ö NÜ YON CA DÖ NE PÜS KÜL
DÖ NE DÖ NE DÖ NE YAV RUM DÖ NE DÖ NE
YON CA KALK MIŞ DİZ BO YUN CA DÖ NE PÜS KÜL
DÖ NE DÖ NE DÖ NE YAV RUM DÖ NE DÖ NE

S. SABUNCU

-1-
EVLERİNİN ÖNÜ YONCA
DÖNE PÜSKÜL DÖNE DÖNE
DÖNE YAVRUM DÖNE DÖNE
YONCA KALKMIŞ DİZ BOYUNCA
DÖNE PÜSKÜL DÖNE DÖNE
DÖNE YAVRUM DÖNE DÖNE

-2-
EVLERİNİN ÖNÜ NANE
DÖNE PÜSKÜL DÖNE DÖNE
DÖNE YAVRUM DÖNE DÖNE
BEN KÜL OLDUM YÂNE YÂNE
DÖNE PÜSKÜL DÖNE DÖNE
DÖNE YAVRUM DÖNE DÖNE

-3-
EVLERİNİN ÖNÜ BOSTAN
DÖNE PÜSKÜL DÖNE DÖNE
DÖNE YAVRUM DÖNE DÖNE
YAR HABERİN ALDIM KARŞTAN
DÖNE PÜSKÜL DÖNE DÖNE
DÖNE YAVRUM DÖNE DÖNE

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TMM REPERTUAR SIRA No: 2288

İNCELEME TARİHİ:

YÖRESİ:
BAYBURT

KİMDEN ALINDIĞI:
ZAKİR PEKSERT
BİN ALI SELMAN (ÖZEL)

SÜRESİ:

EY GÜL DALI GÜL DALI

DERLEYEN:

DERLEME TARİHİ:

NOTAYA ALAN:

EY GÜL DA LI GÜL DA LI OL DUM
SA NA SEV DA LI SA ÇI LARI SEN DEN
SAÇ BA ĞI BEN DEN VARI ĞI TE GÜZE L KÜS MÜ ŞEM SEN DEN

— 1 —
EY GÜL DALI GÜL DALI
OLDUM SANA SEVDALI
GÖRDÜĞÜM GÜNDEN BERİ
SİNEM AŞKINLA DAĞLI

Bağ:
SAÇLARI SENDEN
SAÇ BAĞI BENDEN
VAR GİT EY GÜZEL
KÜSMÜŞEM SENDEN

— 2 —
GÜZEL AĞLATMA BENİ
YABANA ATMA BENİ
BEN SENİN AŞIKINAM
BİR PULA SATMA BENİ

— Bağ —
— 3 —
BAHÇE PEZİK DEĞİL Mİ
CİĞER EZİK DEĞİL Mİ
BEN SEYDİM ELLER ALDI
BANA YAZIK DEĞİL Mİ
— Bağ —

Aranışmada «saçları senden.» yerine aşağıdaki parça eklenerek sonuna kadar çalınıyor.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TMM REPERTUAR SIRA No: 1067
İNCELEME TARİHİ: 16_6_1975

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

YÖRESİ
BAYBURT

DERLEME TARİHİ
9_3_1954

KİMDEN ALINDIĞI
RECEP KIRICI

GEYDİM ÇARIKLARIM

SÜRESİ:

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

GEY DİM ÇA RIK LA RI MI
HAV LU YA KUR DUM TEŞ Tİ

GEY DİM ÇA RIK LA RI MI
HAV LU YA KUR DUM TEŞ Tİ

GEL BAĞ LA BAĞ LA RI NI
GE LEN YAN VUR DU GEÇ Tİ

GEL BAĞ LA BAĞ LA RI NI
GE LEN YAN VUR DU GEÇ Tİ

TER KET TİM Gİ Dİ YO RUM
EM MİM OĞ LU MU HAN NET

TER KET TİM Gİ Dİ YO RUM
EM MİM OĞ LU MU HAN NET

BAY BUR DUN DAĞ LA RI NI
BE NİM DE VAK TİM GEÇ Tİ

BAY BUR DUN DAĞ LA RI NI
BE NİM DE VAK TİM GEÇ Tİ

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No:1077
İNCELEME TARİHİ:16. 6 .1975

YÖRESİ
K O P

KİMDEN ALINDIĞI
HAYRİYE TEMİZKALP

SÜRESİ:

DERLEYEN
MUZAFFER SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ
20. 11. 1945

NOTAYA ALAN
MUZAFFER SARISÖZEN

GİDERİM YOLUM DAĞDIR

Gİ DE RİM YO LUM DAĞ DIR VAY BU NE CE MA
MEY VA LI BAĞ DIR BEN KA ZA NİM
LİN BEN ZER A YA E Rİ DİM Hİ
YA Rİ YE SİN Nİ CE Kİ CA NİM SAĞ DIR
LÂL OL DUM GÜN LE Rİ SA YA YA
OF FOF BÜ YÜ LE KÂR BU YIL DA KAL
DI KI BE KÂR

—1—
GİDERİM YOLUM DAĞDIR
VAY BU NE MEYVALI BAĞDIR
BEN KAZANIM YAR YESİN
NİCE Kİ CANIM SAĞDIR

—Bağlantı—
OF BÖYLE KÂR
BU YIL DA KALDIK BEKÂR

—2—
GİDERİM YOLUM KAYA
VAY CEMALİN BENZER AYA
ERİDİM HİLÂL OLDUM
GÜNLERİ SAYA SAYA

—Bağlantı—

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No: 1125
İNCELEME TARİHİ: 13_11_1975

YÖRESİ
BAYBURT

KİMDEN ALINDIĞI
MEHMET İPEK

SÜRESİ:

CAN MARAL CAN

DERLEYEN
MAZLUM KILIÇKIRAN

DERLEME TARİHİ
—1974—

NOTAYA ALAN
TALİP ÖZKAN

EY EY CAN MA RAL CAN GÜŞ GA YA
AG LA LA MA DA ZİM
BU DAĞ DAĞ BI

DAN KÖ MÜR RAL GE ZİM SES LE NİR LUM AY BA LAM
MA MA RAL GE ZİM RAL BI ZER ZİM

GÜŞ GA YA DAN SES LE NİR EY EY
AG LA MA DA KÖ MÜR GÖZ LUM
BU DAĞ DAĞ BI ZİM MA RAL BI ZİM

CAN MA RAL CAN YAR DI Zİ ME
" " " " KİR PİK LE RİN
" " " " ZÜL FÜ TA
EL LER BUR DA

YAS LA NİR CAN MA RAL AY BA LAM YAR DI
IS LA NİR " " " " KİR PİK
RAR GE ZER " " " " ZÜL FÜ
NE GE ZER " " " " EL LER

Zİ ME YAS LA NİR N.Üysal
LE RİN IS LA NİR
NÜ TA RAR LA NİR
BUR DA NE GE ZER

—1—
EY EY CAN MARAL CAN GÜŞ GAYADA SESLENİR EY EY CAN MARAL CAN AĞLAMA KÖMÜR GÖZLÜM
CAN MARAL AY BALAM " " " " CAN MARAL AY BALAM KİRİKLERİN İSLANIR
EY EY CAN MARAL CAN YAR DİZİME YASLANIR EY EY CAN MARAL CAN " "
CAN MARAL AY BALAM " " " "

—2—

—3—
EY EY CAN MARAL CAN BU DAĞDA MARAL GEZER EY EY CAN MARAL CAN DAĞ BİZİM MARAL BİZİM
CAN MARAL AY BALAM " " " " CAN MARAL AY BALAM " " " "
EY EY CAN MARAL CAN ZÜLFÜNÜ TARAR GEZER EY EY CAN MARAL CAN ELLER BURDA NE GEZER
CAN MARAL AY BALAM " " " " CAN MARAL AY BALAM " " " "

—4—

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1591
İNCELEME TARİHİ: 25-5-1977

DERLEYEN
AHMET YAMACI

YÖRESİ
BAYBURT

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
REMZİ CAVILDAK
SÜRESİ:

GÜL KOYDUM GÜL TASINA

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

GÜL KOY DUM GÜL TA SI NA GÜ LÜM GÜ LÜM GÜL KOY DUM
KA RAN FIL DES TE SI NA YEM GÜ LÜM GÜ LÜM KA RAN FIL
DAĞ LAR DA ME ŞE LER DE .. .. DAĞ LAR DA

GÜL TA SI NA GÜ LÜM GÜ LÜM HA MA MI
DES TE SI YEM .. .. GÜ LÜM GÜ LÜM HA MA MI
ME ŞE LER DE .. .. GÜ LÜM GÜ LÜM GÜ LÜM GÜ LÜM
GÜL SU YU

OR TA SI NA YAL LAH İS TE BEN Gİ Dİ YO RUM
HAS TA TA SI NA YAM LAH KIZ GÜ LÜN Gİ Dİ DE RİT MİŞ
Şİ ŞE LER DE .. .. HER KE SAL MİŞ YA DE Rİ Nİ

GÜ LÜM GÜ LÜM İS TE BEN Gİ Dİ YO RUM GÜ LÜM
.. .. KIZ GÜ LÜN Gİ Dİ DE RİT MİŞ .. ..
HER KE SAL MİŞ YA DE Rİ Nİ .. ..

GÜ LÜM GE LA TI .. .. N TER Kİ Sİ NE DE VAL LAH
.. .. BEN KAL DI .. .. M US TA US TA Sİ NE DE VAL LAH
KÖ ŞE LER DE .. ..

-1-

GÜL KOYDUM GÜL TASINA GÜLÜM GÜLÜM

" " " "

HAMAMIN ORTASINA YALLAH
İŞTE BEN GİDYORUM GÜLÜM GÜLÜM

GEL ATIN TERKİSİNE DE "YALLAH"

-2-

KARANFİL DESTESİYEM GÜLÜM GÜLÜM

" " " "

GÜZELLER HASTASIYAM YALLAH

KIZ GÜLÜN EYRİDE BİTMİŞ GÜLÜM GÜLÜM

" " " "

BEN ONUN USTASIYAM YALLAH

-3-

DAĞLARDA MEŞELERDE GÜLÜM GÜLÜM

" " " "

GÜL SUYU ŞİŞELERDE YALLAH

HERKES ALMIŞ YARINI GÜLÜM GÜLÜM

" " " "

BEN KALDIM KÖŞELERDE YALLAH.

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR NO : 4374
İNCELEME TARİHİ : 3. 7. 2003

DERLEYEN
MUSTAFA AHISKALI

YÖRESİ
BAYBURT

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
MUSTAFA AHISKALI

GÜZEL AL GIYİNMIŞ

SÜRESİ : ♩ = 216

NOTAYA ALAN
EROL BİNGÖL

GÜ ZEL AL GI YİN MIŞ A DAL LIN ÜS TÜ NE
DAL DA LAR DAL DA LAR DAL DAN A ŞA NE
YAY LA YA ÇIK MI ŞİM ÇA DAN A RİM ŞA Ğİ
GÜ ZEL AL GI YİN MIŞ A LIN ÜS TÜ NE
DAL DA LAR DAL DA LAR DAL DAN A ŞA NE
YAY LA YA ÇIK MI ŞİM ÇA DI RİM ŞA Ğİ
NE GÜ ZEL YA KIŞ MIŞ ŞA LIN ÜS TÜ NE
SAÇ LA RI LÜ DÖ Çİ KÜL MÜŞ BEL DEN A ŞA NE
HER TÜR LÜ Çİ ÇEK TEN BİR DE MET ŞA Ğİ
NE GÜ ZEL YA KIŞ MIŞ ŞA LIN ÜS TÜ NE
SAÇ LA RI LÜ Çİ ÇEK TEN BİR DE MET ŞA Ğİ
HER TÜR LÜ Çİ ÇEK TEN BİR DE MET ŞA Ğİ
Yİ ĞİT YAR SE VER Mİ YA RİN ÜS TÜ NE
NE GÜ ZEL YA YA KIŞ MIŞ E RİN KU ŞA NE
SEV DA LIM GE LI YOR BİR KAH VE Pİ Ğİ
Yİ ĞİT YAR SE VER Mİ YA RİN ÜS TÜ NE
NE GÜ ZEL YA YA KIŞ MIŞ E RİN KU ŞA NE
SEV DA LIM GE LI YOR BİR KAH VE Pİ Ğİ

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA NO: 3532
İNCELEME TARİHİ: 18.10.1990

YÖRESİ
BAYBURT

KİMDEN ALINDIĞI
REMZİ CAVILDAK

SÜRESİ:

GÜZEL VASFEYLEYİM
HALLERİN SENİN
(BAYTARI)

DERLEYEN
ZAKİR PEKSERT

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

SERBEST

YA R GÜ ZEL VASFEY LE YİM HAL LE RİN SE NİN
YÜ ZBİN US TA GELSİN YAP SIN O TA ĞİN

A BEY LE R

A LE ME DE S TAN DIR Dİ L LE RİN SE NİN
YÜ Z BİN KUL LU K ÇUM VAR YÜ Z BİN ÇI RA Ğİ

KE ME RE YA KI ŞIR BE L LE RİN SE NİN
YÜ Z BİN BÂ DE DOL SUN YÜ Z BİN DE SÂ KI

İN Cİ DEN DİR A MAN A MAN Dİ Ş LE RİN SE NİN
AL TIN DAN TE Ş Tİ VAR GÜ MÜ Ş TA RA Ğİ

SIRMA DAN DIR A MAN A MAN SA Ç LA RİN SE NİN
A DA MI ÖL DÜ RÜR BU KA Ğİ HA LI

BA Y BURT TA Bİ R GÜ ZEL Bİ R ME RAL GÖ R DÜ M
ZÜ LÜ F LER YÜ ZÜN DE TA RA LI GÖ R DÜ M

BEN YA Rİ GÖ R DÜ M M.ÖZBULAK

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 2306
İNCELEME TARİHİ :

YÖRESİ
BAYBURT

KİMDEN ALINDIĞI
MUSTAFA AHİSKALI

SÜRESİ :

DERLEYEN
NİDA TUFEKÇİ

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
NİDA TUFEKÇİ

KARA BASMA İZOLUR

KA RA BAS MA | ZO LUR KA RA BAS MA

ZO LUR

- 1 -
KARA BASMA İZOLUR
GÜZELLERDE NAZ OLUR
GÜNDÜZ GELME GECE GEL
ELLER DUYAR SÖZ OLUR
Bağlan. HOP NİNNAYI NİNNAYI
GEL OYNAYI OYNAYI

- 2 -
KARA BASMA KAYARSIN
SEN BENİMLE AYARSIN
ASKER OLDUĞUM ZAMAN
GÜNLERİMİ SAYARSIN

- 3 -
KAR ÜSTÜNE KAR DAMLAR
DAYANMAZ BUNA CANLAR
NE ZAMAN DÜĞÜNÜMÜZ
SAYILMIYOR BU AYLAR

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1786
İNCELEME TARİHİ: 10_3_1978

YÖRESİ
BAYBURT

KİMDEN ALINDIĞI
NECMI SAHİN

SÜRESİ:
♩ = 80

DERLEYEN
NİDA TÜFEKÇİ

DERLEME TARİHİ
1966

NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

KARANFİL EKERMİSİN

KA RAN Fİ LE KER Mİ Sİ N KA RAN FİL Lİ YA R KA RAN FİL Lİ
KA RAN FİL NE DE NO LU R KA RAN FİL Lİ YA R KA RAN FİL Lİ
KA RAN FİL LEK TİM TA ŞA KA RAN FİL Lİ YA R KA RAN FİL Lİ

BA LI NAN SE KER Mİ Sİ N KA RAN FİL Lİ YA R KA RAN FİL Lİ
DÜ KÜ LÜR DEN DE NO LU R KA RAN FİL Lİ YA R KA RAN FİL Lİ
BIT ME Dİ KAL Dİ KI ŞA KA RAN FİL Lİ YA R KA RAN FİL Lİ

BA NA ET TİK LE Rİ Nİ KA RAN FİL Lİ YA R KA RAN FİL Lİ
BE NAY RI LIK BİL MEZ Dİ M KA RAN FİL Lİ YA R KA RAN FİL Lİ
SEV DA NE DİR BİL MEZ Dİ M KA RAN FİL Lİ YA R KA RAN FİL Lİ

SE NÖL SAN ÇE KER Mİ Sİ N KA RAN FİL Lİ YA R KA RAN FİL Lİ
AY RI LIK SEN DE NO LU R KA RAN FİL Lİ YA R KA RAN FİL Lİ
O DA GEL Dİ BU BA ŞA KA RAN FİL Lİ YA R KA RAN FİL Lİ

- 1 -

KARANFİL EKERMİSİN	Karanfilli yar karanfilli
BALINAN ŞEKERMİSİN	" " "
BANA ETİKLERİNİ	" " "
SEN OLSAN ÇEKERMİSİN	" " "

- 2 -

KARANFİL NEDEN OLUR	" " "
DÖKÜLÜR DENDEN OLUR	" " "
BEN AYRILIK BİLMEZDİM	" " "
AYRILIK SENDEN OLUR	" " "

- 3 -

KARANFİL EKTİM TAŞA	" " "
BİTMEDİ KALDI TAŞA	" " "
SEVDA NEDİR BİLMEZDİM	" " "
O DA GELDİ BU BAŞA	" " "

Y R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1954
İNCELEME TARİHİ: 8. 2. 1979

YÖRESİ
GÜMÜŞHANE - BAYBURT
KİMDEN ALINDIĞI

SÜRESİ:

KARŞIKI TARLADA HERGE DEN OĞLAN

DERLEYEN
ÖZCAN TAMER

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
ÖZCAN TAMER

KA-R Şİ Kİ- TA-R LA- DA HE-R GE DE-N OĞ- LA-N
ME-N Dİ Lİ-N BA- ŞI-N DAN A- LAN O-L Dİ- Mİ-

KI-Z AL LA- HI-N SE- VER SE-N DOĞ RI- SÖ-Y LE-
SE- Nİ BE-N DE-N BA-Ş KA SA- RAN O-L Dİ- Mİ-

KI-Z AL LA- HI-N SE- VER SE-N DOĞ RI- SÖ-Y LE-
SE- Nİ BE-N DE-N BA-Ş KA SA- RAN O-L Dİ- Mİ-

KARŞIKI TARLADA HERGEDEN OĞLAN
MENDİLİN BAŞINDAN ALAN OLDU MI
KIZ ALLAH'IN SEVERSEN DOĞRI SÖYLE / BAĞLANTI
SÜMBÜLÜ NERGİZİ NEÇE TAKARSIZ
KARŞIKI TARLADA HALAY ÇEKERSİZ
ZULFÜNÜ YUZÜNE TEL TEL DÖKERSİZ
BAĞLANTI
KARŞIKI TARLADA EKİN YOLANLAR
EKİNİN SAPINI AYRI KOYANLAR
BAĞLANTI

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR NO : 4396
İNCELEME TARİHİ : 08. 10. 2003

DERLEYEN
MUSTAFA AHISKALI

YÖRESİ
BAYBURT

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
MUSTAFA AHISKALI

KOÇLARI VURDUM DERİYE

SÜRESİ : ♩ = 208

NOTAYA ALAN
EROL BİNGÖL

SAZ .....

KOÇ LA RI VUR DUM DE RI YE
ÖL DUM A RI YA A RI YA
MİN TAN YA RA DAR GE Lİ YOR
TER Zİ KOL LA RIN KU RU YA
VAY VAY VAY VAY KAR LI DAĞ LAR
BEN Gİ DEN DE A NAM AĞ LAR

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No : 2821
İNCELEME TARİHİ : 10.1.1986

YÖRESİ
GÜMÜŞHANE _BAYBURT

KİMDEN ALINDIĞI
ZEKERİYA PEKSERT
REMZİ CAVILDAK

SÜRESİ :

♩ = 72

KÖPRÜNÜN ALTI DİKEN

(ZÖHREM)

DERLEYEN

Ank. Dev. Kons.

DERLEME TARİHİ

11.9.1937

NOTAYA ALAN

İSMET AKYOL

15.6.1985

KÖP RÜ NU NAL TI Dİ KE N
ZÖH REM YAK TİN BE Nİ GÜ Lİ KE N
ZÖH REM YAK TİN BE Nİ GÜ Lİ KEN
AL LAH DA SE Nİ YA K Sİ N
ZÖH REM ÜÇ GÜN LÜK GE Lİ Nİ KE N
ZÖH REM ÜÇ GÜN LÜK GE Lİ Nİ KEN
MES DET TİN DE HA NİM ZÖH REM MES DE T TİN
E LO Ğ LU NU SEN KEN Dİ NE DÖS DE T TİN
MER DA NE SİN HA NİM ZÖH REM MER DA NE
BA _L MI ÇAL DİN AL MER DA NE GER DA NE

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR NO : 4394
İNCELEME TARİHİ : 08. 10. 1994

DERLEYEN
MUSTAFA AHISKALI

YÖRESİ
BAYBURT

İNCELEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
MUSTAFA AHISKALI

KUŞBURNU DERDE DERMAN

NOTAYA ALAN
EROL BİNGÖL

SÜRESİ : = 200

SAZ.....

KUŞ BUR NU DER DE DER MAN HAY Dİ HAY Dİ ÇOK GE L Dİ GEÇ
Tİ KER VAN HAY Dİ HAY Dİ ÇOK GEL Dİ GEÇ Tİ KER VAN HAY
Dİ HAY Dİ AZ VER DİM ÇOK YAL VAR DİM HAY
Dİ HAY Dİ OL MA Dİ DER MAN HAY Dİ HAY Dİ HAY Dİ
OL MA Dİ DER MAN HAY Dİ HAY Dİ HAY Dİ
A ĞAM HAY Dİ PA ŞAM HAY Dİ YAR HAY Dİ KUN DU RAM TAŞ
TAN KAY Dİ HA Dİ HAY Dİ KUN DU RAM TAŞ TAN KAY Dİ HAY

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR NO : 4395
İNCELEME TARİHİ : 08. 10. 2003

DERLEYEN
MUSTAFA AHISKALI

YÖRESİ
BAYBURT

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
MUSTAFA AHISKALI

KÜP DİBİNDE PASTIRMA

SÖRESİ : ♩ = 80

NOTAYA ALAN
EROL BİNGÖL

SAZ .....

KÜP Dİ BİN DE PAS TIR MA MA Vİ Lİ MA Vİ Lİ
KÜP Dİ BİN DE BAL RE ÇEL MA Vİ Lİ MA Vİ Lİ
KIZ ZÜL FÜ NÜ KES TİR ME DE GEL SA LI NI SA LI NI
ŞİM Dİ YAR GE LİR GE ÇER DE GEL SA LI NI SA LI NI
KES Tİ RİR SEN AZ KES TİR MA Vİ Lİ MA Vİ Lİ
Dİ LİM DE BİR ŞEY YOK TUR MA Vİ Lİ MA Vİ Lİ
EL OĞ LU NU KÜS TÜR ME DE GEL SA LI NI SA LI NI
KAL BİM DEN NE LER GE ÇER DE GEL SA LI NI SA LI NI

8. SABUNCU

- 1 -

KÜP DİBİNDE PASTIRMA MAVİLİ MAVİLİ
KIZ ZÜLFÜNÜ KESTİRME GEL SALINI SALINI
KESTİRİRSEN AZ KESTİR MAVİLİ MAVİLİ
EL OĞLUNU KÜSTÜRME GEL SALINI SALINI

- 2 -

KÜP DİBİNDE BAL REÇEL MAVİLİ MAVİLİ
ŞİMDİ YAR GELİR GEÇER GEL SALINI SALINI
DİLİMDE BİR ŞEY YOKTUR MAVİLİ MAVİLİ
KALBİMDEN NELER GEÇER GEL SALINI SALINI

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No:2604
İNCELEME TARİHİ : 22.11.1984

YÖRESİ

GÜMÜŞHANE - BAYBURT
KİMDEN ALINDIĞI
MUSTAFA AHİSKA

SÜRESİ :

DERLEYEN
AHMET YAMACI

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

MENDİLİNDE KAR GETİR

2.

MEN Dİ LİN DE KAR GE TİR O — Y A NAM GÜ ZEL LER
" " " " O YAR VAR " " " " " " " "

SAR DA YA RE NAR GE Tİ R OY A NAM GÜ ZEL LER
YÜ RE GİM DE YA RA VA — R " " " " " " " "

DE Dİ LER YA RİN HAS TA O — Y A NAM GÜ ZEL LER
KÖM ŞÜ LA RİM YA RE ME " " " " " " " "

SİM TA BAK TA BAL GE Tİ R OY A NAM GÜ ZEL LER
SE Nİ MER HEM Dİ YOR LA — R " " " " " " " "

OY GÜ ZEL LER GÜ ZEL LER O — Y A NAM GÜ ZEL LER
" " " " " " " " " " " " " "

İN Cİ MER CAN Dİ ZER LE — R OY A NAM GÜ ZEL LER
" " " " " " " " " " " " " "

uygul

- 1 -

MENDİLİNDE KAR GETİR	OY ANAM GÜZELLER
SARDA YARE NAR GETİR	" " "
DEDİLER YARIN HASTA	" " "
SİM TABAKTA BAL GETİR	" " "
Bağlantı { OY GÜZELLER GÜZELLER	" " "
{ İNCİ MERCAN DİZERLER	" " "

- 2 -

MENDİLİNDE OYA VAR	OY ANAM GÜZELLER
YÜREĞİMDE YARA VAR	" " "
KOMŞULARIM YAREME	" " "
SENİ MERHEM DİYORLAR	" " "
Bağlantı.	" " "

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI

THM REPERTUAR SIRA No:2368

İNCELEME TARİHİ:

YÖRESİ:
GÜMÜŞHANE-BAYBURT

KİMDEN ALINDIĞI:
ALAATTIN GÜNDEN

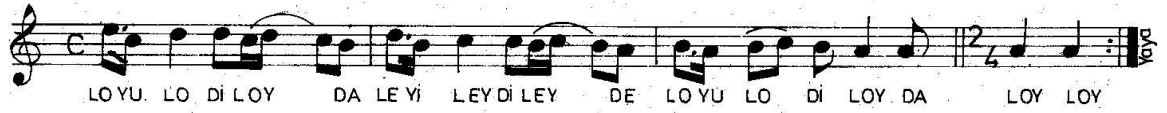
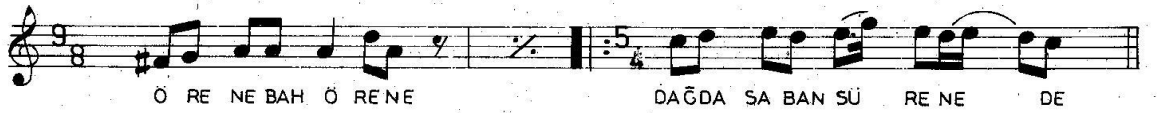
SÜRESİ:

DERLEYEN:

DERLEME TARİHİ:

NOTAYA ALAN:

ÖRENE BAK ÖRENE

—1—
ÖRENE BAK ÖRENE (2)
DAĞDA SABAN SÜRENE DE (LOY LOY...)
NASIL KURBAN OLMAYIM (2)
SENİ BANA VERENE DE (LOY LOY...)

—2—
DAĞ BAŞINDA TULÜRLER (2)
OLUR DA DÖKÜRLER DE (LOY LOY...)
OĞLAN MENDİLİN DÜŞTÜ (2)
BEN GALDIRSAM GÖRÜRLER DE (LOY LOY...)

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1235
İNCELEME TARİHİ : 15_1_1976

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

YÖRESİ
BAYBURT
KİMDEN ALINDIĞI

SALLANDIM GİRDİM BAĞA
(—BAYBURT BARI—)

DERLEME TARİHİ
1_2_1951

SÜRE :

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

SAL LAN DIM GİR DIM BA ĞA SAL LAN DIM
GİR DIM BA ĞA BA ŞIM DEĞ Dİ YAP RA ĞA
BA ŞIM DEĞ Dİ YAP RA ĞA DE DİM BİR
MU RA DA LIM DE DİM BİR MU RA DA LIM
TEZ KOY DU LAR TOP RA ĞA

SALLANDIM GİRDİM BAĞA
BAŞIM DEĞDİ YAPRAĞA
DEDİM BİR MURAD ALIM
TEZ KOYDULAR TOPRAĞA.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No: 579
İNCELEME TARİHİ: 15. 3. 1974

YÖRESİ
BAYBURT

KİMDEN ALINDIĞI
FARUK KALELİ

SÜRESİ

$\text{♩} = 44$ %

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ

SARI KAVUNUN DİLİMİ

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

SA RI KA VU NUN Dİ Lİ Mİ DOST Dİ Lİ Mİ

Dİ Lİ Mİ ŞU KA DIN GIY SİN MEN Dİ Lİ Mİ

Dİ Lİ Mİ MEN Dİ Lİ Mİ Dİ Lİ Mİ

GI DE RİM BEN DE BEN DE BİR AY VAM KAL
GI DE RİM E Lİ NİZ DE..... N KUR TU LAM Dİ

Dİ SEN DE..... N AY VA GI Bİ SA RAR DİM
Lİ NİZ DE..... N YE ŞİL BAŞ ÖR DE KOL SA..... M

DİN İ MAN YOK MU SEN DE
SU İÇ MEM GÖ LÜ NÜZ DEN

SON

Nüysel

- 1 -

- 2 -

- 3 -

SARI KAVUNUN DİLİMİ
DOST DİLİMİ DİLİMİ
ŞU KADIN GIYSİN
MENDİLİMİ DİLİMİ

GİDERİM BEN DE BEN DE
BİR AYVAM KALDI SENDE
AYVA GİBİ SARARDIM
DİN İMAN YOKMU SENDE

GİDERİM ELİNİZDEN
KURTULAM DİLİNİZDEN
YEŞİL BAŞ ÖRDEK OLSAM
SU İÇMEM GÖLÜNÜZDEN

NOT: Türkünün giriş ve ara sazı baştan 4 ölçüdür.
1.ci dörtlük türkünün bağlantısı olarak okunur.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM 338 - 9/6/1975

DERLEYEN
M. SARIŞÖZEN

YÖRESİ
BAYBURT

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
RECEP KIRICI

SÖYLEYİM BAYBURDUN VAŞFI HALİNİ
(Bayburt övgüsü)

NOTAYA ALAN
M. SARIŞÖZEN

SÜRE:

SÖYLE YİM BAY BUR DUN VA SI FI HA Lİ Nİ ÖL KE DE BU LUN MAZ
Bİ RE ŞİN BAY BURT Bİ RE ŞİN BAY BURT BÜL BÜL LER ÇE KER LER
A HÜ ZA RI NI SE HER DE Ö TÜ ŞÜR KUŞ LA RIN BAY BURT KU ŞU LA RIN BAY BURT

(1)
Söyleyim bayburdun vaşfi halini
Ölkede bulunmaz bir eşin bayburt
Bülbüller çekerler ahüzarını
Seherde ötüşür kuşların bayburt

(2)
Seyret edirağın ziyaretini
Hem şair zihninin imaretini
Bekleriz bayburdun vilâyetini
Her zevke düşkündür gençlerin bayburt

(3)
Şehit osman duduzar bayburt kalesi
Nehos olur yonmataştan binası
Oniki mahalle üçbin hanesi
Tam yüzbin nüfusa maliktir bayburt

(4)
Kahramanlar eli bayburt otağı
Şehitler yurdudur bizde kopdağı
Bizim elin vardır bahçesi bağı
İçinde sallansın sunalar bayburt

(5)
Şingah veysel zahit kaler mahlesi
Çoruh çağlar ne hoş gelir sedası
Koruğu sorarsan zevkin yaylası
Ocakta kızarsın şişlerin bayburt

ŞE HİT OS MAN DU DU ZAR

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 484
İNCELEME TARİHİ : 22/11/1973

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

YÖRESİ
BAYBURT

DERLEME TARİHİ
20/2/1947

KİMDEN ALINDIĞI
BAYBURT EKİBİ

VARDIMKI YURDUNDAN AYAK GÖÇÜRMÜŞ

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

SÜRESİ :

VAR DIM Kİ YUR DUN DAN A YAK GÖ ÇÜR
ZİH Nİ DERT E LİN DEN HER DEM KA NAĞ
MÜŞ LAR MÜŞ LAR YAV RU GİT MİŞ İS SİZ
VAR DIM Kİ BAĞ AĞ LAR
KAL MI ŞO TA ĞI CAM LAR Şİ KEST OL MUŞ
BA ĞI BA NAĞ LAR SÜN BÜL LER PE Rİ ŞAN
MEY LER DÖ KÜL MÜŞ A MA NAM MA NA MA NEY
GÜL LER HA RAĞ LAR A MA NAM MA NA MA NEY
SA Kİ LER MEC LİS DEN ÇEK Mİ ŞA YA ĞI
ŞEY DA BÜL BÜL TER KE DE Lİ BU BA ĞI

(1)

VARDIMKI YURDUNDAN AYAK GÖÇÜRMÜŞ
YAVRU GİTMİŞ İSSİZ KALMIŞ OTAĞI
ÇAMLAR ŞİKEST OLMUŞ MEYLER DÖKÜLMÜŞ
SÂKİLER MECLİSTEN ÇEKMIŞ AYAĞI

(2)

ZİHNİ DERT E LİNDEN HER DEM KAN AĞLAR
VARDIMKI BAĞ AĞLAR BAĞIBAN AĞLAR
SÜNBÜLLER PERİŞAN GÜLLER HÂR AĞLAR
ŞEYDA BÜLBÜL TERK EDELI BU BAĞI

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 484
İNCELEME TARİHİ: 22/11/1973

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

YÖRESİ
BAYBURT

DERLEME TARİHİ
20/2/1947

KİMDEN ALINDIĞI
BAYBURT EKİBİ

VARDIMKI YURDUNDAN AYAK GÖÇÜRMÜŞ

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

SÜRESİ :

VAR DIM Kİ YUR DUN DAN A YAK GÖ ÇÜR
ZİH Nİ DERT E LİN DEN HER DEM KA NAĞ

MÜŞ LAR MÜŞ LAR YAV RU GİT MİŞ İS SİZ
LAR LAR VAR DIM Kİ BAĞ AĞ LAR

KAL MI ŞO TA Ğİ CAM LAR Şİ KEST OL MUŞ
BA Ğİ BA NAĞ LAR SÜN BÜL LER PE Rİ ŞAN

MEY LER DÖ KÜL MÜŞ A MA NAM MA NA MA NEY
GÜL LER HA RAĞ LAR A MA NAM MA NA MA NEY

SA Kİ LER MEC LİS DEN ÇEK Mİ ŞA YA Ğİ
ŞEY DA BÜL BÜL TER KE DE Lİ BU BA Ğİ

(1)

VARDIMKI YURDUNDAN AYAK GÖÇÜRMÜŞ
YAVRU GİTMİŞ İSSİZ KALMIŞ OTAĞI
CAMLAR ŞİKEST OLMUŞ MEYLER DÖKÜLMÜŞ
ŞAKİLER MECLİSTEN ÇEKMIŞ AYAĞI

(2)

ZİHNİ DERT ELİNDEN HER DEM KAN AĞLAR
VARDIMKI BAĞ AĞLAR BAĞIBAN AĞLAR
SÜNBÜLLER PERİŞAN GÜLLER HÂR AĞLAR
ŞEYDA BÜLBÜL TERK EDELI BU BAĞI

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No. 2614
İNCELEME TARİHİ : 22.11.1984

VÖRESİ
GÜMÜŞHANE - BAYBURT
KİMDEN ALINDIĞI
REMZİ ÇAVILDAK
SÜRESİ :

DERLEYEN
AHMET YAMACI

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

YILAN İNCEDEN ÖTER

YI LAN İN CE N DE CE N Ö TE R YI LAN İN
YI LA NIN CE N DE CE N Ö Sİ NE YI LA NIN
CE N DE CE N Ö Sİ TER İN Cİ Lİ BAĞ DAT DA
MA LEM CİL VE
Bİ TE R İN Cİ Lİ BAĞ DA T DA Bİ TER
Sİ NE R CA Hİ Lİ LEM CİL VE Sİ TER
NE
ÇOK SAL LAN MA SE V DÜ GÜ M CO K SAL LAN MA
GE LİN GÜ VEY KA VU SU R GE LİN GÜ VE Y
SE V DÜ GÜ M CA Hİ LEM AK
KA VU SUR DA Rİ Sİ CÜ M
Lİ M Gİ DE R CA Hİ LEM A K
LE Sİ NE R DA Rİ Sİ CÜ M
Lİ M Yİ TER
LE Sİ NE uysal

— 1 —
YILAN İNCEDEN ÖTER
İNCİLİ BAĞDAT DA BİTER,
ÇOK SALLANMA SEVDÜĞÜM
CAHİLİM AKLIM YİTER

— 2 —
YILANIN İNCESİNE
MAİLEM CİLVESİNE
GELİN GÜVEY KAŞUR
DARISI CÜMLESİNE.

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTURA No : 571
İNCELEME TARİHİ : 17. 10. 2001

DERLEYEN
TRT ERZURUM RADYOSU

YÖRE
BAYBURT

DERLEME TARİHİ

BAYBURT SALLAMASI

KAYNAK KİŞİ
YÖRE EKİBİ

NOTAYA ALAN
FUAT LEHİMLER

The musical score is written on four staves in a single system. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 2/4 time signature. It contains a series of eighth and sixteenth notes, followed by a repeat sign and a double bar line with a fermata. The second staff continues the melody with similar rhythmic patterns. The third staff also continues the melody, ending with a repeat sign and a double bar line with a fermata. The fourth staff concludes the piece with a final note and a double bar line with a fermata. The signature 'S. SABUNCU' is located at the bottom right of the fourth staff.

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 451
İNCELEME TARİHİ : 12.11.1992

YÖRESİ
BAYBURT
KİMDEN ALINDIĞI
YÖRE EKİBİ

GELİN HAVASI

DERLEYEN
TRT MÜZİK DAİRESİ
BAŞKANLIĞI

DERLEME TARİHİ

NOTALAYAN
OKYAY KÖSEĞİL

The musical score for 'GELİN HAVASI' is written in 2/4 time and consists of six staves. The key signature is one flat (B-flat). The notation includes various rhythmic patterns, such as eighth and sixteenth notes, and rests. There are several first and second endings marked with '1' and '2'. The score concludes with a double bar line and repeat dots.

GENÇTÜRK

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 335
İNCELEME TARİHİ : 8.2.1988

YÖRESİ
BAYBURT
KİMDEN ALINDIĞI
YÖRE EKİBİ
SÜRESİ :

DERLEYEN
NİDA TÜFEKÇİ

DERLEME TARİHİ

İKİNCİ BAR

NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

The image displays a musical score for a piece titled 'İKİNCİ BAR'. The score is written on eight staves, each beginning with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The first staff includes a double bar line with repeat dots. The notation consists of eighth and sixteenth notes, often beamed together, with some rests. The piece concludes with a double bar line and a repeat sign. The overall style is characteristic of traditional Turkish folk music notation.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TMM REPERTUAR SIRA NO: 56
İNCELEME TARİHİ: 22.2.1978

YÖRESİ
BAYBURT DOLAYLARI

KİMDEN ALINDIĞI
BİNALİ SELMAN

SÜRESİ :

MORE

DERLEYEN
AHMET YAMACI

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

cembalo

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 140
İNCELEME TARİHİ: 22.2.1978

YÖRESİ
BAYBURT

KİMDEN ALINDIĞI
BAYBURT FOKLOR EKİBİ

SÜRESİ:

VEYSEL BAR

DERLEYEN
MUZAFFER SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
MUZAFFER SARISÖZEN

KAYNAKÇA

- AKGÖYNÜK, Maşuta, (2012). *17. Yüzyıl Âşık Şiirinde Sevgili Motifi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde.
- AKTAN YILMAZ, Müge, (2011). ‘*Sembolik ve Gerçek Anlamlarıyla Türkü Metinlerine Yansıyan Hayvanlar*’, Folklor/edebiyat, cilt:17, sayı:66, 229.
- ANDIM UÇAR, Gülşah; GÖHER, Feyzan (2020). *Kerkük'ten Anadolu'ya Türkülerde Kuşlar ve Çiçekler*’, Türk Dünyası Araştırmaları, Eylül - Ekim 2020 Cilt: 126 Sayı: 248 s: 179-198.
- ATA KARAHASANOĞLU, Songül, (2005). ‘*Medyanın Halk Kültürü Üzerine Bir İnceleme*’, Halk Kültürlerinin Medya Açısından Değerlendirilmesi Uluslararası Sempozyumu, Sakarya, s.156-157.
- ATALAY, Besim, (1992). *Divanü Lügati't-Türk Tercümesi*. İstanbul: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları. Ankara.
- BAŞGÖZ, İlhan, (2008). *Türkü*, Pan Yayıncılık, İstanbul.
- BEKKİ, Salahaddin, (2004). *Baş Yastıkta Göz Yolda/Sivas Türküleri*, İstanbul.
- ÇETİNDAG, Gülda, (2005). *Elazığ Türküleri*, (Metin-İnceleme), (Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Elâzığ.
- ÇETİNDAG, Gülda, (2006). *Kökeni Ağıt Olan Türküler*, Saim Sakaoğlu'na Armağan, s. 319-333, Konya.
- ÇÖTELİ, Methiye Gül; ARSLAN, MİRASI Celil, (2015). ‘*Türk Şehri Tarihinde Bayburt Kenti ve Anıtsal (Kamusal) Yapı*’, Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, Cilt:3 -Sayı:6, s.185-219, Ocak 2015, Türkiye ANADOLU.
- DİZDAROĞLU, Hikmet, (1968). *Halk Şiirinde Türler*, Türk Dili Dergisi, s.186-293.
- DİZDAROĞLU, Hikmet, (1969). *Halk Şiirinde Türküler*, TDK Yayınları, s.102- 159, Ankara.
- ELÇİN, Şükrü, (1986). *Halk Edebiyatına Giriş*, s.195, Ankara.
- ELÇİN, Şükrü, (1987). *Âşık Ömer*, s.32, Ankara.
- ERCİLESUN, Ahmet B., (1991), *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü*, Kültür Bakanlığı, s.908-909, Ankara.

- EKMEKÇİ, Mansur, (2014). ‘*Muş Halk Kültürü, Dünü Bugüne Bugünü de Yarına Bağlayan Kaynak Eser; “Muş’un Kimliği”*. Muş: Muş Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayını.
- EROĞLU, Türker, (2017). ‘*Türkü Nedir*’, Kesit Akademi Dergisi, 7, 78-91.
- ERSUNGUR, Ş. M., & Aslan, M. B.,(2014). ‘*Muş İlinin Gelişme Potansiyelinin SWOT Analizi İle İncelenmesi*’. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, s.28.
- FEYZAN VURAL, Göher, (2011). Series D, Selcuk University ISSN : 1308-7290, Turkey e-Journal of New World Sciences Academy, Volume: 6, Number: 3, Article Number:D0068.
- GALİN, Salavat, (1977). “*Yır, Takmak, Siñlev*”, *Başkort Halık İcadı-Yırzar*, Öfö.
- GARRİYEV, B. A., (2007). *Türk Dünyasında Köroğlu Anlatmaları*, (çev. Fikret Türkmen, Muvaffak Duranlı, Feyzullah Rahmankul), Ankara.
- GÖNEN, Sinan,(2006). ‘*Dede Korkut Hikâyelerinden Günümüze Yansıyan Evlilik Adetleri*’, The Current Marriage Customs Derived from Dede Korkut Stories, Millî Folklor, Sayı 69, s.130-142.
- GÜRBÜZ, Mehmet- ŞAHİN, Mehmet, (2012). ‘*Türk Halk Müziği Söz Varlığında Coğrafi Motifler ve Benzerlik Analizi*’, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Volume:9 Issue:2 Year:2012 s.1634-1644.
- GÜVEN, Merdan, (2005). *Türkiye Sahasındaki Hikâyeli Türküler Üzerine Bir Araştırma*, Doktora tezi, s. 240, 289, Erzurum.
- KADIOĞLU, Selim, (1993). ‘*Tıp Tarihinin Şekillendirdiği Bir Mitoz Olarak "Lokman Hekim Efsanesi"*, III. Türk Tıp Tarihi Kongresi, 20-23 Eylül, S.337-341, İstanbul.
- KARAKÖSE, S. (2012). “*Kozmik Álemde Nef“i”nin Seyrı*”, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 12, s. 29-48.
- KARTAL, Ahmet, (2009). “*Klasik Türk Edebiyatında Lále*”, Bilig-5/Bahar '97, 224-229, Kırıkkale.
- KIRAÇ, Ekrem, (2013). *Türkiye Sahası Türk Halk Edebiyatı*, Gökçe Yayınevi, 1. Baskı, s. 100, Denizli/Türkiye.
- KOÇ, Ümit, (2004). “*XVI. Yüzyıl Anadolu’sunda Değirmenler*”. Türk Dünyası Araştırmaları 149: 181-189.
- KÖPRÜLÜ, M.Fuad, (2004). *Saz Şairleri*, Akçağ Yayınları, S.475, Ankara.

- KUNOS, Ignacz, (1994). *Türk Halk Edebiyatı*, (Yay. Haz. Tuncer Gülensoy), Kayseri.
- KUNOS, Ignacz, (1998). *Türk Halk Türküleri*, (Yay. Haz. Ali Osman Öztürk), s.158, Ankara.9
- KURT, Begüm ,(2018). *Malatya Yöresi Türkülerinde Hayvan Sembolleri*, Social Science Development Journal, s.362-370.
- MAKSETOV, Kabil, (1992). ‘*Karakalpak Halkının Körkem Avizeki Döretmeleri*’, Bilim, Nukus, s.14-15.
- MİROĞLU, İ., (1975). *XVI. Yüzyılda Bayburt Sancağı*, İstanbul.
- MİROĞLU, İsmet,(1992). *TDV İslam Ansiklopedisi*, 5. Cilt, s.225-228, İstanbul.
- MİRZAOĞLU- SIVACI, F. Gülay(2005). ‘*Türkülerde Mitolojik Unsurlar*’, Türkbilig, 2005/10: 34-53.
- MİRZAOĞLU, F. Gülay (2012), ‘*Türk Halk Türkülerinde Değirmen Motifi ve Değirmenci Türküleri*’, Türkbilig, sayı 62, s.159-182.
- NADİROV, İlbaris, (1976). “*Tatar Halkının Kısa Cırları*”, *Tatar Halık İcatı-Kıska - Cırlar*, s.7-33, Kazan.
- NEVÂYÎ, Alî Şîr, (1993). *Mîzânü’l-Evzân* (Vezinlerin Terazisi), Haz. Kemal Eraslan, Ankara.
- ÖGEL, Bahaeddin (1998). ‘*Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelişme Çağları*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, s.699, İstanbul.
- ÖZBEK, Mehmet (1998). “*Türk Halk Müziği El Kitabı-1*”, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, s. 58, Ankara.
- ÖZBEK, Mehmet (1998). “*Milli Kültürümüz İçinde Türk Halk Müziği, Milli Kültür Unsurlarımız Üzerinde Genel Görüşler*”, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, s. 193-196.
- SAMÎ, Şemseddin, (1989). *Kâmûs-i Türkî*, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- SARI, Cemali, (2008). ‘*Antalya’nın Alternatif Turizm Kaynakları, Planlama Yaklaşımları ve Öneriler*’, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16, 12-45.
- SOYKAN, F. (1999). ‘*Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm*’, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 10, 67-75.
- SOYLU, Sümeyye, sgsoyluSurazakov, S., (1975). *Altay Folklor*, Gorno-Altayask.
- ŞİMŞEK, Esmâ, (2009). “*Yakınma / Yakarıslar Dünyasında Felek ve Türk Halk Edebiyatına Yansımaları*”, Millî Folklor Dergisi, , Sayı 84, S.35, Ankara.

- TANPINAR, A. Hamdi; (1972). *Huzur*, İstanbul.
- TEMİZKAN, Mehmet; (2018). '*Türkülerdeki Hayvan ve Bitkiler Üzerine Bir İnceleme*', T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milletlerarası 9. Türk Halk Kültürü Kongresi, S.403.
- TOZER, R.H.F., (1881). *Turkish Armenia and Eastern Asia Minor*, s.425, London.
- TÜRKYILMAZ, Dilek, (2018). '*Toplumsal Bellekte Kıyafetin Türküsü*', T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milletlerarası 9. Türk Halk Kültürü Kongresi, s.427-433.
- UĞURLU, Nurer, (2009). *Folklor ve Etnoğrafya, Halk Kültürlerimiz*, Örgün Yayınevi, İstanbul.
- USTABULUT, Umut Barış, (2020). '*Bayburt Şehrinde Hamam Mimarisi ve Kültürü*', Bayburt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dergisi, Sayı 6, Mart 2020- Bayburt.
- VURAL, F. G., (2011). '*Türk Kültürünün Aynası: Türküler*', e-Journal of New World Sciences Academy, s.397-411.
- YAMAN, Yücel ve vd., (1982). *Yurt Ansiklopedisi*, Anadolu Yayıncılık, c.9, s.83, İstanbul.

İnternet Kaynakları

- <https://mus.tarim.gov.tr/Menu/34/2017-Yili-Brifingi>, (11.11.2020). Muş İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2017 Yılı Brifingi. (Erişim.
- <http://www.mus.gov.tr/cografi-yapi-mus.>, (11.11.2020).
- <http://bayburt.gov.tr/halk-oyunlari>. (26.11.2020- 22.15).
- <https://bayburt.ktb.gov.tr>, (12.12.2020-10:18). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Bayburt İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.
- <https://www.bayburtpostasi.com.tr/sen-ol-bayburt-oykusu-ustune-makale,7111.html>. (26.11.2020; 22.45).
- <https://www.islamveihsan.com/dervis-nedir-kime-dervis-denir.html>
- <https://www.repertukul.com>. (10.10.2020; 14.13). TRT Türk Halk Müziği Repertuarı, TÜRKÜPEDİA.
- (<https://www.ilav.org/lalenin-turkler-icin-onemi.php>. (29.11.2020 – 22.20) İstanbul lale vakfi
- <http://www.bayburt.gov.tr>, (24.11.2020). Bayburt Valiliği.
- <https://sozluk.gov.tr/> (16.12.2020- 14.34) Türk Dil Kurumu.

<http://www.mus.gov.tr/kultur-ve-turizm> (11.11.2020 09.16), Muş İl Kùltür ve Turizm Mùdùrlùğü, Muş Valiliğı.

<https://www.xing.com/communities/posts/bu-guen-guenlerden-cumadir-cuma-1001761882>. (15.11.2020-00.18), Mustafa AHISKALIOĐLU, Bugün Gùnlerden Cumadır Cuma Hikâyesi.

<https://www.ayseakay.net/turk-halk-siirinde-sac-motifi.html>. (14.12.2020-12.21); AKAY, Ayşe; Türk halk şiirinde saç motifi, 2009.

ÖZGEÇMİŞ

Mebure ANILAN YASAN 1994 yılında Safranbolu’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Safranbolu-Ovacuma İlköğretim Okulunda okudu. Yine lise öğrenimini doğduğu şehir olan Safranbolu ilçesinin Ovacuma Beldesinde tamamladı. 2012 yılında Karabük Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne başladı ve 2017’de mezun oldu. Lisans eğitimi sürecinde formasyon belgesini aldı. 2019 yılında Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitimine başladı. Özel bir dershanede 2018 yılından beri Türkçe öğretmenliği yapmaktadır. Evlidir.